

ENERGIJOS EFEKTYVUMO VEIKSMŲ PLANAS

I. ĮVADAS

Energijos efektyvumo veiksmų planas (toliau – Veiksmų planas) parengtas vadovaujantis 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, panaikinančios Tarybos direktyvą 93/76/EEB (OL 2006 L 114, p. 64) (toliau – Direktyva), 14 straipsnio 2 dalies nuostatomis. Veiksmų plane pateikta esamos energijos vartojimo situacijos apžvalga, įvertintas energijos taupymo potencialas, nustatyti nacionaliniai energijos taupymo rodikliai ir pateiktas jų skaičiavimo aprašymas bei strategija, kaip planuojama šiuos rodiklius pasiekti.

Efektyvus energijos vartojimas yra vienas iš pagrindinių Lietuvos energetikos strateginių tikslų. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas yra svarbus energetinio saugumo didinimo, tiekimo diversifikavimo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro išteklių importo iš trečiųjų šalių mažinimo kontekste. Tai taip pat viena iš pagrindinių sąlygų, mažinant šiltnamio dujų išmetimus ir siekiant klimato kaitos švelninimo tikslų. Šiuo metu Lietuvoje išmetama tik 47% šiltnamio dujų kiekio lyginant su 1990 m. (Lietuva įsipareigojusi šiltnamio dujų išmetimus sumažinti 8%).

Vienas iš pagrindinių veiksnių, skatinančių imtis aktyvesnių veiksmų energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityje yra kylančios naftos ir kitų energijos išteklių kainos.

Veiksmų plano tikslas – nurodyti nuo 1995 m. įgyvendintas (ir dar turinčias poveikį energijos taupymui) ir įgyvendinamas priemones bei nustatyti priemones, kurių ketinama imtis, siekiant didinti energijos galutinio vartojimo efektyvumą, ir kurios turi užtikrinti, kad bus pasiekti nacionaliniai energijos taupymo rodikliai 2008–2010 m. ir 2008–2016 m.

Nacionalinis energijos taupymo rodiklis devynerių (2008–2016) metų laikotarpiui apskaičiuojamas pagal Direktyvos I priedo reikalavimus ir lygus 327 ktne (3797 GWh). Šalies oficialus Nacionalinėje energetikos strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. X-1046 (Žin., 2007, Nr. 11-430), patvirtintas energijos taupymo rodiklis yra 9% 2005 m. suvartotos galutinės energijos kiekio. Tai atitinka 404 ktne (4700 GWh). Remiantis Direktyvos reikalavimais, taip pat nustatytas tarpinis energijos taupymo rodiklis trejų (2008–2010) metų laikotarpiui, kuris lygus 1,5% galutinės energijos suvartojimo vidurkio 2001–2005 metais. Tai atitinka 54 ktne (628 GWh).

Nacionalinis energijos taupymo rodiklis bus pasiektas įgyvendinant specifines sektorines priemones bei horizontalias ir tarpsektorines priemones.

Didžiausios energijos taupymo galimybės Lietuvoje yra pastatų sektoriuje (ekonominis taupymo potencialas apie 30%), atnaujinant esamus pastatus, modernizuojant jų energetikos sistemas. Pastatuose suvartojama apie 40% šalies galutinės energijos. Todėl dauguma energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių yra nukreipta į gyvenamųjų ir viešosios paskirties pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektų finansavimą. Be kita ko, šios priemonės sprendžia ir socialines problemas, susijusias su išlaidomis energijai bei komfortinėmis gyvenimo sąlygomis.

Be energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių pastatuose, Veiksmų plane numatytos priemonės pramonės ir transporto sektoriuose bei tarpsektorinės ir horizontalios energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės. Taip pat atskirai detalizuotos priemonės, įgyvendinančios Direktyvos 5 straipsnį dėl viešojo sektoriaus pavyzdinio vaidmens ir Direktyvos 7 straipsnį dėl informacijos prieinamumo.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimas yra vienas iš Lietuvos ilgalaikių strateginių tikslų, nustatytų Nacionalinėje energetikos strategijoje, kuri yra įgyvendinama nuo

1994 m. ir buvo atnaujinta 1999 m., 2002 m. ir paskutinį kartą 2007 m. Nacionalinėje energetikos strategijoje nustatyti ilgalaikiai energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslai ir uždaviniai, o konkrečios šios strategijos įgyvendinimo priemonės yra nurodytos Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimo 2008–2012 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. 1442 (Žin., 2008, Nr. 4-131). Viena iš Veiksmų plane numatytų priemonių yra įgyvendinti energiją taupančias ūkio šakų priemones, kurios leistų per 3 metus, pradedant 2008 metais, sumažinti lyginamąsias energijos galutines sąnaudas 1,5 procento.

Vienas iš pagrindinių šalyje įgyvendinamų energijos vartojimo efektyvumą skatinančių programinių dokumentų yra Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443 (Žin., 2006, Nr. 54-1956). Ji yra tarpinstitucinė programa, įgyvendinama nuo 1992 m. ir atnaujinama kas penkerius metus, atsižvelgiant į politinius, ekonominius, socialinius ir technologinius pokyčius. Šios programos uždaviniai – vykdyti su darnaus vystymosi tikslais suderintą energetikos politiką, įtraukti energetikos efektyvumą į šalies bendrąją politiką, derinant sektorių veiksmus, sukuriant ir taikant atitinkamą reguliavimą bei vykdyti taikomuosius mokslo tiriamuosius darbus, informavimo ir šviečiamąją veiklą efektyvaus energijos vartojimo, atsinaujinančių ir atliekinių energijos išteklių naudojimo klausimais.

2006–2010 m. laikotarpiu šios programos tikslai ir uždaviniai nustatyti atskirai pastatų ir jų inžinerinių sistemų, kogeneracijos ir centralizuoto šilumos tiekimo, įmonių, įstaigų ir namų ūkio energijos vartojimo įrenginių, transporto, vietinių, atsinaujinančių ir atliekinių energijos išteklių sektoriams. Šioje programoje dėmesys skiriamas organizacinėms, teisinėms, ekonominėms, technologijų vystymo ir įdiegimo, tarptautinio bendradarbiavimo, taikomųjų mokslinių tyrimų, švietimo ir informavimo veiklos priemonėms. Įgyvendinus šios programos tikslus planuojama, kad 7% sumažės šilumos suvartojimas esamuose pastatuose, kogeneracija sudarys 20 proc. bendrą elektros gamybos balansą, atliekinių energijos išteklių naudojimas iki 2010 metų padidės 2 TWh.

Be nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, įgyvendinami atitinkami Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktai, susiję su energijos galutiniu vartojimu.

Nustatyti naudingumo koeficientai naujiems karšto vandens katilams, deginantiems skystąjį arba dujinį kurą, vadovaujantis 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/42/EEB dėl naudingumo koeficiento reikalavimų naujiems karšto vandens katilams, deginantiems skystąjį arba dujinį kurą (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 11 tomas, p. 186).

Yra nustatyti energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai įrenginiams. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymu (Žin., 2002, Nr. 56-2224) ir įgyvendinant 1992 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvą 92/75/EEB dėl buitinių prietaisų energijos ir kitų išteklių sunaudojimo parodymo ženklinais gaminiais bei pateikiant standartinę informaciją apie gaminius (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 11 tomas, p. 216), įteisinti 9 techniniai reglamentai, skirti nurodyti buitinių prietaisų energijos ir kitų svarbių išteklių suvartojimą, ženklinais gaminiais, ir teikti apie jį standartinę informaciją, tuo suteikiant vartotojams galimybę pasirinkti energijos požiūriu efektyviausius prietaisus.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymu ir įgyvendinant 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/55/EB dėl energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų taikomų liuminescencinio apšvietimo balastiniams įtaisams (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 12 skyrius, 2 tomas, p. 96) bei 1996 m. rugsėjo 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 96/57/EB dėl energijos naudojimo efektyvumo reikalavimų buitiniams elektriniams šaldytuvams, šaldikliams ir jų deriniams (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 12 skyrius, 1 tomas, p. 305), įteisinti 2 techniniai reglamentai, nustatantys energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus liuminescencinio apšvietimo balastiniams įtaisams ir buitiniams šaldytuvams, šaldikliams ir jų deriniams.

Į Lietuvos nacionalinę teisę yra perkelta 2002 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/91/EB dėl pastatų energinio naudingumo (OL 2004 m. *specialusis*

leidimas, 12 skyrius, 2 tomas, p. 168). Jos nuostatos perkeltos į Lietuvos Respublikos statybos (Žin., 1996, Nr. 32-788; 2001, Nr. 101-3597) ir Lietuvos Respublikos energetikos įstatymus bei šių įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymu, turi būti tikrinama pastatuose įrengtų šildymo katilų, naudojančių neatsinaujinantį kietąjį arba skystąjį kurą, kurių vardinė atiduodamoji galia yra nuo 20 kW, ir pastatuose įrengtų didesnės kaip 12 kW vardinės atiduodamosios galios oro kondicionavimo sistemų atitiktis nustatytiems efektyvumo reikalavimams. Įgyvendinant šią įstatymo nuostatą, buvo parengti ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymais patvirtinti pastatuose įrengtų šildymo katilų, šildymo sistemų ir oro kondicionavimo sistemų efektyvumo tikrinimo reglamentai ir tikrinimo metodikos.

Lietuvos Respublikos statybos įstatyme yra perkeltos direktyvos nuostatos dėl pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ir minimalių pastatų energinio naudingumo reikalavimų nustatymo. Įgyvendinant įstatymą, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. D1-624 patvirtintas statybos techninis reglamentas STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“ (Žin., 2005, Nr.151-5568). Taip pat sukurta pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ekspertų parengimo sistema ir atliekamas pastatų energinio naudingumo sertifikavimas.

Įgyvendinant 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2005/32/EB, nustatančią ekologinio projektavimo reikalavimų energiją vartojantiems gaminiams nustatymo sistemą ir iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 92/42/EEB bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 96/57/EB ir 2000/55/EB (OL 2005 L, 191, p. 29), Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2007 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. 4-438 (Žin., 2007, Nr. 111-4555), patvirtintas Ekologinio projektavimo reikalavimų energiją vartojantiems gaminiams nustatymo sistemos ir jos įgyvendinimo priemonių taikymo techninis reglamentas. Europos Komisijai parengus šios direktyvos įgyvendinimo priemones, bus nustatyti minimalūs energijos vartojimo reikalavimai konkrečioms energiją vartojančių produktų grupėms (apšvietimo įrangai, televizoriams, oro kondicionavimo įrangai ir t. t.).

Vadovaujantis Europos ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2422/2001, Lietuvoje, kaip ir visoje ES, energetiškai efektyvi biuro įranga žymima ženklu *Energy Star*, kas skatina efektyvios biuro technikos pirkimą ir naudojimą.

Šiame plane nustatytas energijos taupymo rodiklis planuojamas pasiekti nuo 1995 m. Lietuvoje nuosekliai vykdomos energijos vartojimo efektyvumo didinimo politikos ir šiame plane aprašytų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėmis.

II. ESAMOS SITUACIJOS APŽVALGA

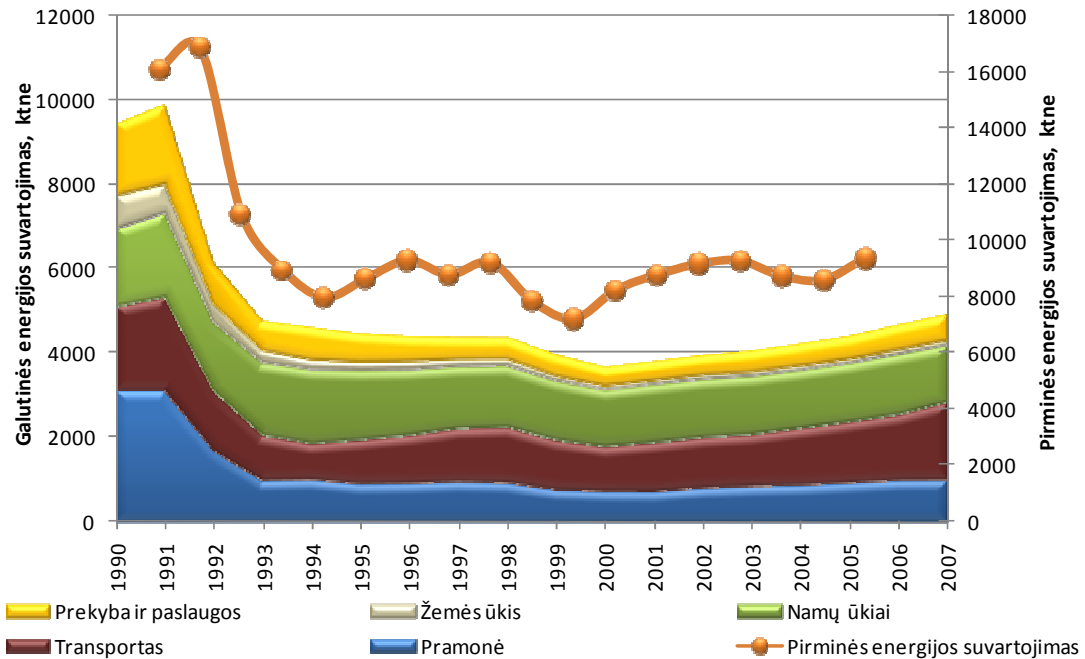
I. ENERGIJOS VARTOJIMO TENDENCIJOS IR PASISKIRSTYMAS PAGAL SEKTORIUS

Vertinant energijos vartojimo efektyvumą, svarbūs bendrieji ekonominiai ir energetiniai rodikliai bei jų kaita.

Po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo prasidėjus ekonomikos nuosmukiui, nuo 1991 m. ženkliai sumažėjo energijos sąnaudos visose ūkio šakose (žr. 1 pav.). 1991–1994 m. laikotarpiu energijos tiek pirminės, tiek galutinės sąnaudos sumažėjo 2,1 karto.

1995–2000 m. laikotarpiu, šalies ekonomikai pradėjus atsigausti, energijos galutinės sąnaudos toliau mažėjo vidutiniškai 3,8% per metus. Tačiau tai jau lėmė struktūriniai pokyčiai šalies ekonomikoje, naujų technologijų, pakeitusių iš praeities paveldėtas energijai imlias, bei kitų energijos vartojimo efektyvumą didinančių priemonių diegimas.

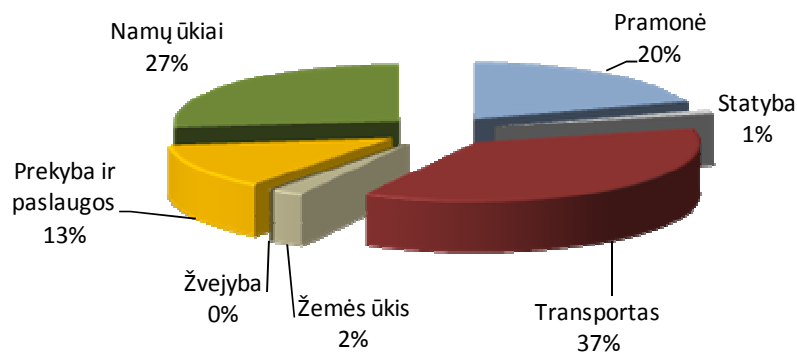
Po 2000 m. prasidėjo itin spartus ekonomikos augimas. Bendrasis vidaus produktas (toliau – BVP) (to meto kainomis) Lietuvoje nuo 2000 m. iki 2007 m. padidėjo 2,1 karto ir 2007 metais jis sudarė 28 mlrd. EUR. Tačiau energijos galutinės sąnaudos augo vidutiniškai 4,7% per metus ir padidėjo tik 1,4 karto, energijos pirminės sąnaudos padidėjo 1,3 karto (žr. 1 pav.).

1 pav. Pirminės ir galutinės energijos vartojimo kitimas 1990–2007 m.

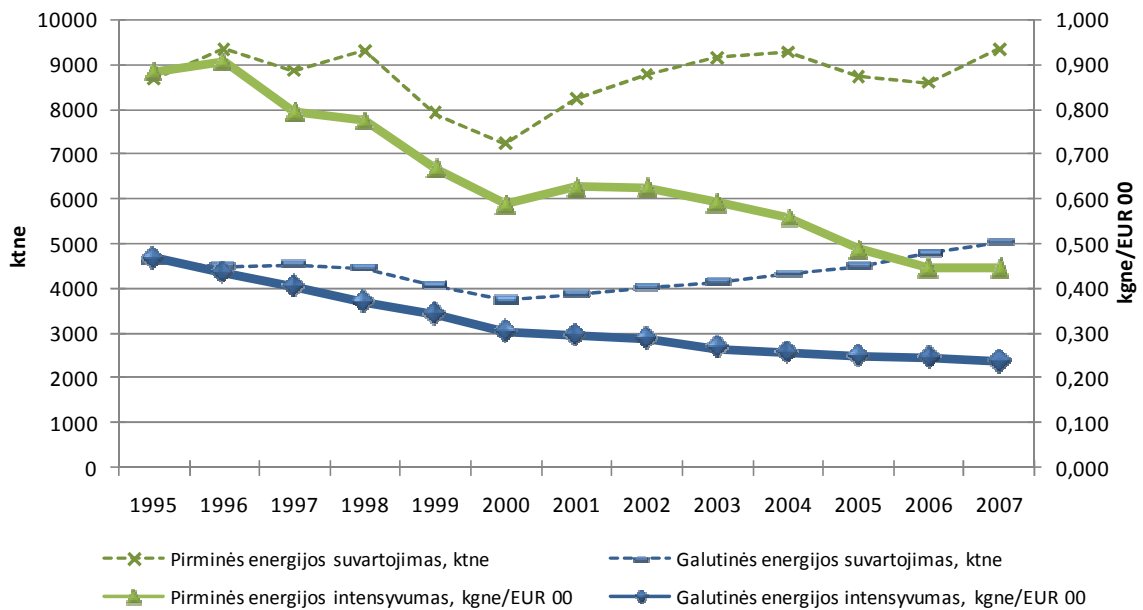
Lietuvoje sukurtas BVP, tenkantis vienam gyventojui, palyginti su ES-27 vidurkiu, 2006 metais buvo mažesnis apie 1,8 karto. Tuo tarpu 2006 m. šalyje vienas gyventojas pirminės energijos sunaudojo vidutiniškai apie 1,5 karto, galutinės energijos – 1,7 karto, galutinės elektros energijos – 2,3 karto mažiau negu vidutiniškai ES-27 vidurkis.

2007 m. Lietuvoje pagrindiniai galutinės energijos vartotojai buvo transportas (37%), namų ūkiai (27%), pramonė (20%) bei prekybos ir paslaugų sektorius (13%). Tuo tarpu žemės ūkiui ir statybai teko tik maža dalis suvartojamos energijos (atitinkamai 2% ir 1%) (žr. 2 pav.). 2005 m. 59% pramonėje suvartotos galutinės energijos buvo suvartota ES prekyboje apyvartiniais taršos leidimais (toliau – ATL) dalyvaujančiose įmonėse.

2 pav. Galutinio energijos suvartojimo pasiskirstymas pagal sektorius 2007 m.

3 pav. pateikta, kaip kito pirminės ir galutinės energijos intensyvumas 1995–2007 m. laikotarpiu. Šiame laikotarpyje pirminės ir galutinės energijos vartojimo intensyvumas sumažėjo 2 kartus.

3 pav. Pirminės ir galutinės energijos vartojimas ir vartojimo intensyvumas

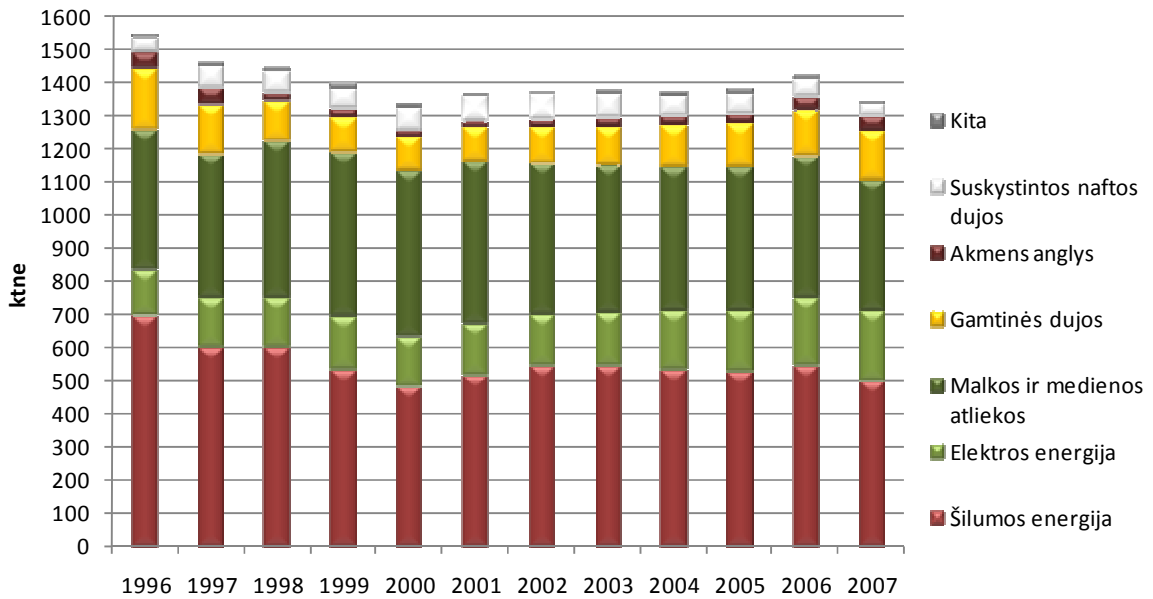
Atskirose ūkio šakose energijos intensyvumo pokyčiai labai skirtingi: žemės ūkyje BVP vienetai sukurti 2004 m., lyginant su 1990 m., sunaudota 6,1 karto, paslaugų ir aptarnavimo sektoriuje – 4,1 karto, pramonėje – 2,7 karto mažiau energijos. Energijos sąnaudos, tenkančios šalyje sukurti BVP vienetai, transporto sektoriuje per tą patį laikotarpį sumažėjo 1,4 karto, o namų ūkyje – 1,3 karto.

Lietuvos galutinės energijos intensyvumas sudaro apie 220 tne/1000 EUR (2000 m. pastoviomis kainomis). Pakoregavus galutinės energijos intensyvumą pagal perkamosios galios paritetus, įvertinus šalių klimata, pramonės ir ekonominių struktūrų skirtumus Lietuvos energijos intensyvumas žymiai sumažėja ir beveik prilygsta ES šalių vidurkiui.

II. ENERGIJOS VARTOJIMAS GYVENAMAJAME SEKTORIUJE

Lietuvoje namų ūkiuose 1996–2004 m. energijos vartojimo efektyvumas didėjo apie 2,7%/metus.

4 pav. pateiktas energijos galutinio sunaudojimo kitimas namų ūkiuose. 2007 m. namų ūkiuose daugiausia sunaudota šilumos energijos (37%), elektros energijos (16%), gamtinių dujų (11%) ir malkų bei medienos atliekų (30%). Iki 2000 m. energijos galutinis sunaudojimas namų ūkiuose mažėjo vidutiniškai 3,5% per metus ir nuo 2000 m. išliko daugiaž stabilus. Tačiau elektros energijos sąnaudos augo nuolat. Nuo 1996 m. elektros energijos sąnaudos padidėjo 53%.

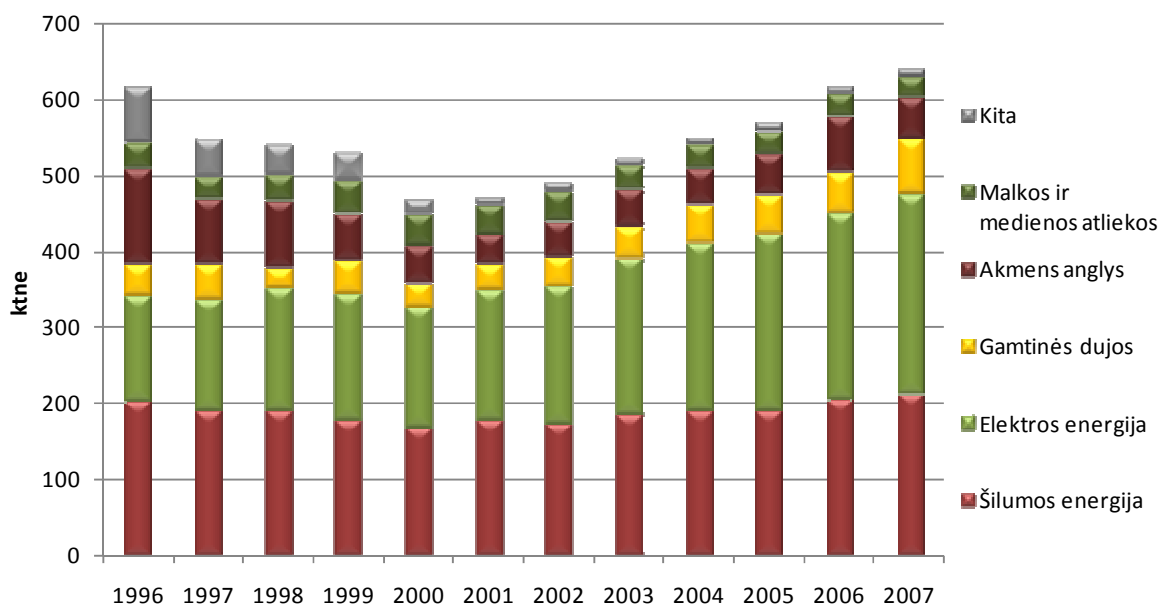

4 pav. Energijos galutinio sunaudojimo kitimas namų ūkiuose 1996–2007 m.

III. ENERGIJOS VARTOJIMAS PREKYBOS IR PASLAUGŲ SEKTORIUIJE

Elektros energijos vartojimo intensyvumas paslaugų sektoriuje Lietuvoje nuo 1996 m. iki 2000 m. pradžios mažėjo, o jau 2000–2004 m. pradėjo augti. Elektros energijos vartojimas Lietuvoje 2004 m. sudarė apie 130 kWh/EUR (vartojimas perskaičiuotas pagal perkamosios galios paritetą 2000 m. kainomis).

5 pav. pateiktas energijos galutinio sunaudojimo kitimas prekybos ir paslaugų sektoriuje. 2007 m. šiame sektoriuje daugiausia sunaudota šilumos energijos (34%), elektros energijos (41%), gamtinių dujų (11%), akmens anglių (8%) ir malkų bei medienos atliekų (4%). Iki 2000 m. energijos galutinis sunaudojimas šiame sektoriuje mažėjo, o nuo 2001 m. pradėjo augti vidutiniškai 4,5% per metus. Sparčiausiai augo elektros energijos sąnaudos, kurios nuo 1996 m. padidėjo 1,9 karto.

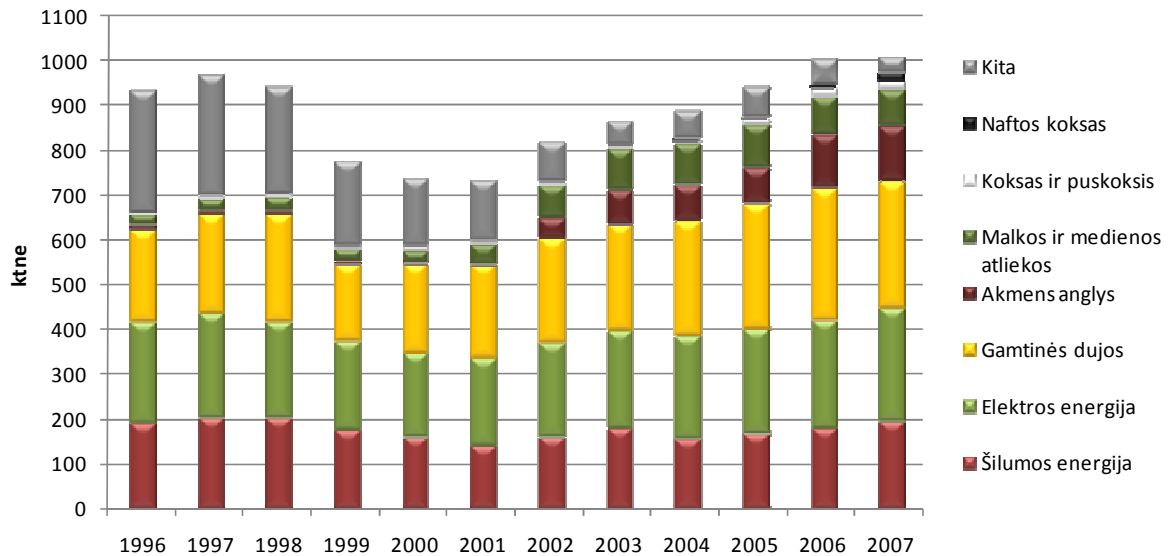

5 pav. Energijos galutinio sunaudojimo kitimas prekybos ir paslaugų sektoriuje 1996–2007 m.

IV. ENERGIJOS VARTOJIMAS PRAMONĖS SEKTORIUJE

Energijos vartojimo efektyvumas perdirbamosios pramonės sektoriuje nuo 1998 m. iki 2004 m. didėjo vidutiniškai 4% per metus.

6 pav. pateikta, kaip kito energijos galutinis sunaudojimas pramonės sektoriuje. Bendras galutinės energijos sunaudojimas pramonėje iki 2001 m. mažėjo ir nuo 2002 m. pradėjo augti vidutiniškai 5,4% per metus. Elektros energijos sunaudojimas nuo 2000 m. išaugo beveik 35%. 2007 m. pramonėje daugiausia sunaudota šilumos energijos (19%), elektros energijos (25%), gamtinių dujų (28%), akmens anglies (12%) ir malkų bei medienos atliekų (8%).

6 pav. Energijos galutinio sunaudojimo kitimas pramonės sektoriuje 1996–2007 m.

V. ENERGIJOS VARTOJIMAS TRANSPORTO SEKTORIUJE

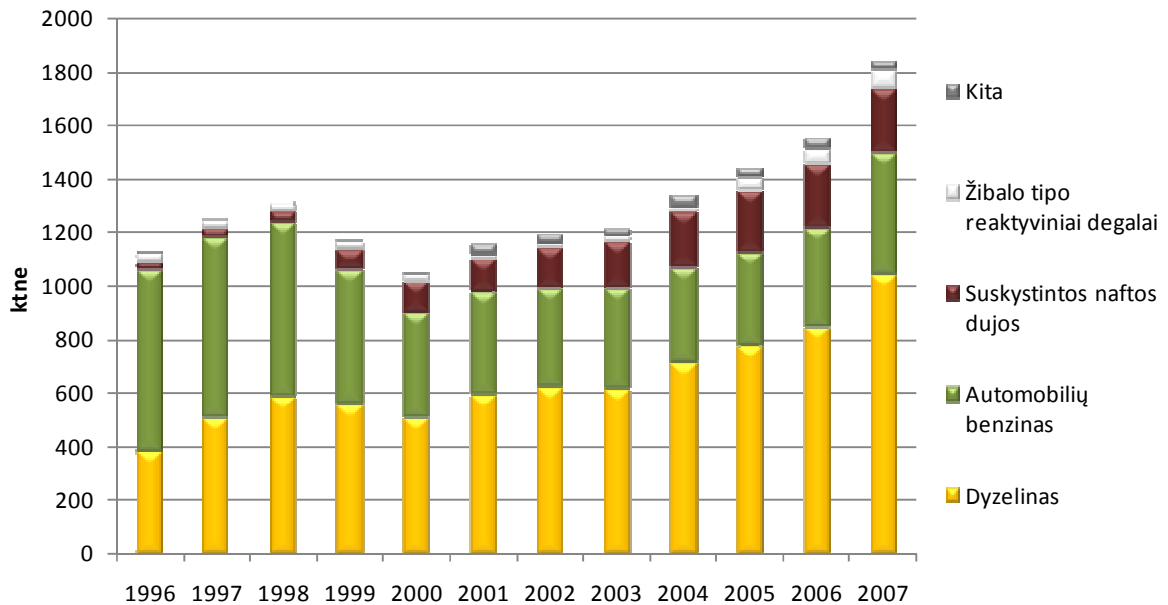
Transporte 1996–2004 m. energijos vartojimo efektyvumas didėjo vidutiniškai apie 4,5% per metus. Energijos sąnaudos vienam automobiliui 1996 m. sudarė beveik 0,8 tne/automobilio ekvivalento, o 2004 m. šis rodiklis sumažėjo ir sudarė jau apie 0,6 tne/automobilio ekvivalento.

Tačiau energijos suvartojimas transporte auga. Pagrindinė šio augimo priežastis yra spartus transporto priemonių skaičiaus augimas. Nuo 1995 m. iki 2007 m. kelių transporto priemonių skaičius padvigubėjo.

Sparčiausiai augo lengvųjų automobilių skaičius, kuris padidėjo 2,2 karto, ir puspriekabių vilkikų skaičius, kuris išaugo 2,8 karto. Šių transporto priemonių kiekio augimą galima paaiškinti didėjančiu prekių judėjimu bei gerėjančia gyventojų ekonomine padėtimi. Nagrinėjamu laikotarpiu krovinių apyvarta padidėjo 2,5 karto. 1995 m. tūkstančiui gyventojų teko 199 lengvieji automobiliai, o 2006 m. – 470.

Pradėjo mažėti senesnių nei 10 metų automobilių skaičius. 2002 m. jų buvo 93%, 2006 m. – 89%.

7 pav. pateiktas energijos galutinio sunaudojimo kitimas transporto sektoriuje. 2007 m. transporte daugiausia sunaudota dyzelino (57%), benzino (25%), suskystintų naftos dujų (13%). Gamtinių dujų sunaudota 1,5%, o elektros energijos – 0,3%. Nuo 2000 m. galutinės energijos sunaudojimas nuolat augo vidutiniškai 8,4% per metus. Dyzelino suvartojimas šiuo laikotarpiu padidėjo 56%, o benzino – 24%. Ženkiai padidėjo suskystintų naftos dujų vartojimas – 8,1 karto per nagrinėjamą laikotarpį.

7 pav. Energijos galutinio sunaudojimo kitimas transporto sektoriuje 1996–2007 m.

III. ENERGIJOS TAUPYMO POTENCIALAS

Rengiant Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programą buvo įvertintas energijos taupymo potencialas atskiruose šalies ūkio sektoriuose. Bendras šalies ekonominis energijos taupymo potencialas įvertintas 11 TWh (žr. 1 lentelę ir 8 pav.).

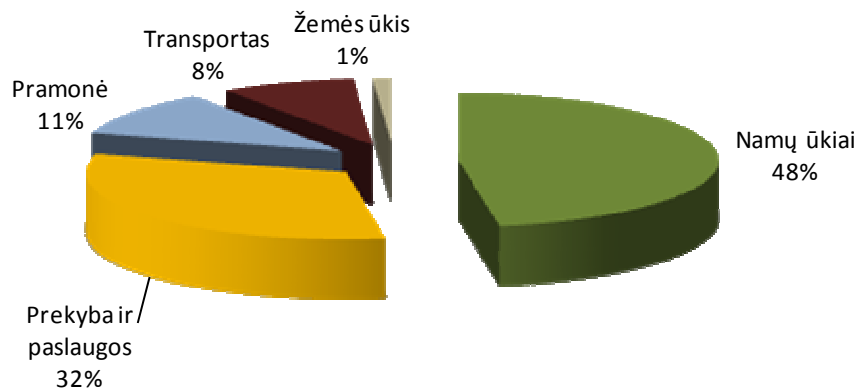
1 lentelė. Įvertintas energijos taupymo potencialas pagal sektorius

	Galutinis energijos sunaudojimas	Ekonominis taupymo potencialas
	TWh	
Daugiabučiai	9,5*	3*
1–2 butų gyvenamieji namai	13,9*	2,2*
Viešieji pastatai	4,8*	2,5*
Prekyba ir paslaugos	3,1	1,0
Pramonė	4,3**	1,2**
Transportas	14,3	0,92
Žemės ūkis	1,2	0,13
IŠ VISO	51,1	11,0

*Energijos suvartojimas apskaičiuotas darant prielaidą, kad visose patalpose palaikomos normalios ar artimos joms komforto sąlygos per norminį šildymo sezoną. Šie rodikliai viršija statistikos duomenis, nes dalis kaimo vietovėse vartojamo kuro nepatenka į kuro ir energijos balanso apskaitą. Be to, dalis gyvenamojo ploto visą sezoną nešildoma, jame palaikoma žemesnė už norminę temperatūrą.

**Energijos suvartojimas ir energijos taupymo potencialas pramonės sektoriuje nurodytas pramonės įmonių, nedalyvaujančių prekyboje ATL, darant prielaidą, kad jų suvartojimo dalis sudaro 41% nuo bendro energijos suvartojimo (2005 m. pramonės įmonėse, dalyvaujančiose ES prekyboje ATL, buvo sunaudota 59% visos galutinės energijos, sunaudojamos pramonėje).

8 pav. parodytas energijos taupymo potencialo pasiskirstymas tarp sektorių. Didžiausias energijos taupymo potencialas yra gyvenamajame ir prekybos bei paslaugų sektoriuose – iš viso 80% viso taupymo potencialo. Energijos taupymo potencialas pramonėje sudaro 11%, transporte – 8%.

8 pav. Energijos taupymo potencialas

Viena iš pagrindinių neefektyvaus energijos vartojimo Lietuvoje priežasčių yra ta, kad daugumos tiek senų gyvenamųjų namų, tiek viešosios paskirties pastatų šiluminės savybės yra labai prastos ir jiems apšildyti reikia daug energijos. Šių pastatų renovacija yra vienas iš svarbiausių uždavinių, kuriuos būtina kuo skubiau išspręsti siekiant didesnio energijos vartojimo efektyvumo bei neigiamų socialinių pasekmių dėl sparčiai didėjančių energijos kainų ir kuris šiuo metu yra sprendžiamas.

2001 m. gyventojų surašymo duomenimis, 50,9% visų Lietuvos būstų šiluma aprūpina centralizuoti šilumos tinklai (miestuose – 73,5%), 24,6% – vietiniai šilumos šaltiniai (miestuose – 16,6%), 24,5% šildomi kitaip (miestuose – 9,9%). Skaičiuotinas šilumos poreikis gyvenamiesiems pastatams, kai visose patalpose palaikomos normalios ar artimos joms komforto sąlygos per norminį šildymo sezoną yra 23,4 TWh, iš kurių 18,6 TWh tenka šildymui ir 4,8 TWh karštam vandeniui ruošti, iš jų vieno ir dviejų aukštų pastatams atitinkamai – 12,1 ir 1,8 TWh.

Siektinas energijos taupymo potencialas gyvenamuosiuose pastatuose ir jų inžinerinėse sistemose – 5,2 TWh (iš jų – 3 TWh daugiaaukščiuose), o tam prireiks investicijų – atitinkamai 6,1 ir 4,1 mlrd. eurų (2004 m. kainomis). Šie rodikliai gauti laikant, kad 15% visų grupių gyvenamųjų pastatų į energiją taupantį pastatų atnaujinimą investuos 232 eurus/m², 40% – 116 eurus/m² ir 45% – 58 eurus/m².

Viešosios nuosavybės visuomeninės paskirties pastatų rekonstravimo projektuose investicijos į energijos taupymo priemones paprastai sudaro 20–50% visų investicijų. Kita dalis skiriama pastato elementų fizinei būklei atkurti ar jiems modernizuoti. Siektinas energijos taupymo potencialas visuomeninės paskirties pastatuose ir jų inžinerinėse sistemose – 2,5 TWh, jeigu visų grupių pastatuose į energijos taupymo priemones būtų investuota vidutiniškai po 52 eurus/m².

Energijos taupymo potencialas visame pramonės sektoriuje įvertintas 2,9 TWh. Tačiau didžioji energijos taupymo potencialo dalis tenka pramonės įmonėms, dalyvaujančioms ES prekyboje ATL. Siekiant nustatyti energijos taupymo potencialą pramonės įmonėse, nedalyvaujančiose prekyboje ATL, buvo priimta, kad energijos taupymo potencialo dalis lygi 41% (1,2 TWh) viso energijos taupymo potencialo pramonėje. Tokia prielaida padaryta atsižvelgiant į tai, kad 2005 m. šiose įmonėse buvo suvartota 41% pramonėje suvartotos energijos.

Lietuvos transporto sektorius 1994–2003 m. suvartodavo vidutiniškai 13,73 TWh energijos per metus (t. y. 28%), taigi buvo antrasis sektorius pagal suvartojamos energijos

kiekį (po namų ūkio). Dėl mažėjančio energijos vartojimo kituose sektoriuose transporto dalis padidėjo nuo 24,7% (1994 m.) iki 29,1% (2003 m.). Automobilių transportas suvartoja apie 90% transporto suvartojamos energijos. Energijos taupymo techninis potencialas transporte – 0,92 TWh.

IV. ENERGIJOS TAUPYMO RODIKLIS

I. ENERGIJOS TAUPYMO RODIKLIO APSKAIČIAVIMAS

Galutinis metinis visų energijos vartotojų, kuriems taikoma Direktyva, šalies vidaus energijos suvartojimo lygis apskaičiuojamas iš Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Statistikos departamentas) kiekvienais metais pateikiamo rodiklio „galutinis sunaudojimas“ atėmus energijos vartotojų, kuriems netaikoma Direktyva, t. y. ATL sistemos dalyvių, galutinį energijos suvartojimą ir kurą, kuris nepatenka į Direktyvos energijos apibrėžimą, aviacinį kurą ir jūrų transporto talpyklų kurą.

2 lentelė. Energijos taupymo rodiklio apskaičiavimas

		Galutinis suvartojimas, ktne					Vidurkis
		2001	2002	2003	2004	2005	
1.	Bendras galutinis energijos suvartojimas	3877,9	4028,8	4139,6	4307,5	4491,3	4169,0
2.	Vartotojų, nepatenkančių į Direktyvos taikymo sritį, galutinis energijos suvartojimas	456,0	475,0	499,9	525,6	557,1	502,7
3.	Kuro, kuris nepatenka į Direktyvos taikymo sritį (aviacinis benzinas, benzinas ir žibalo tipo kuras reaktyviniams varikliams), galutinis suvartojimas	34,8	30,6	33,0	39,4	50,8	37,7
4.	Galutinis energijos suvartojimas pagal Direktyvos taikymo sritį (1–2–3)	3387,1	3523,2	3606,7	3742,5	3883,4	3628,6
	9% energijos taupymo rodiklis 2016 m., ktne						327
	Nustatytas energijos taupymo rodiklis, ktne						404
	Tarpinis energijos taupymo rodiklis 2010 m., ktne						54

1. ENERGIJOS TAUPYMO RODIKLIO SKAIČIAVIMO ASPEKTAI

Skaičiuojant energijos taupymo rodiklius buvo naudoti Statistikos departamento, kuris yra atsakingas už oficialiąją Lietuvos Respublikos statistiką, duomenys, išskyrus įmonių, nepatenkančių į Direktyvos taikymo sritį, 2001 m. galutinio energijos suvartojimo duomenis.

Oficialių statistikos duomenų apie įmonių, nepatenkančių į Direktyvos taikymo sritį, 2001 m. galutinį energijos suvartojimą nėra, todėl buvo padaryta prielaida, kad 2001 m. šių įmonių galutinis energijos suvartojimas buvo 4% mažesnis nei 2002 m. Ši prielaida padaryta remiantis tuo, kad vidutinis metinis bendrasis galutinis energijos suvartojimas ir įmonių, nepatenkančių į Direktyvos taikymo sritį, galutinis energijos suvartojimas nagrinėjamu laikotarpiu kiekvienais metais didėjo vidutiniškai 4%.

Įmonių, kurios dalyvauja prekyboje ATL ir nepatenka į Direktyvos taikymo sritį, galutinis energijos suvartojimas imtas pagal juridinio asmens, kuriam priklauso į prekybos ATL sistemą įtrauktas įrenginys, galutinį energijos suvartojimą.

Energijos suvartojimas, susijęs su ginkluotosiomis pajėgomis, nėra atimamas iš bendrojo energijos suvartojimo, kadangi oficialūs statistikos duomenys apie šį suvartojimą nerenkami. Be to, šio suvartojimo reikšmė galutiniam rezultatui nėra didelė.

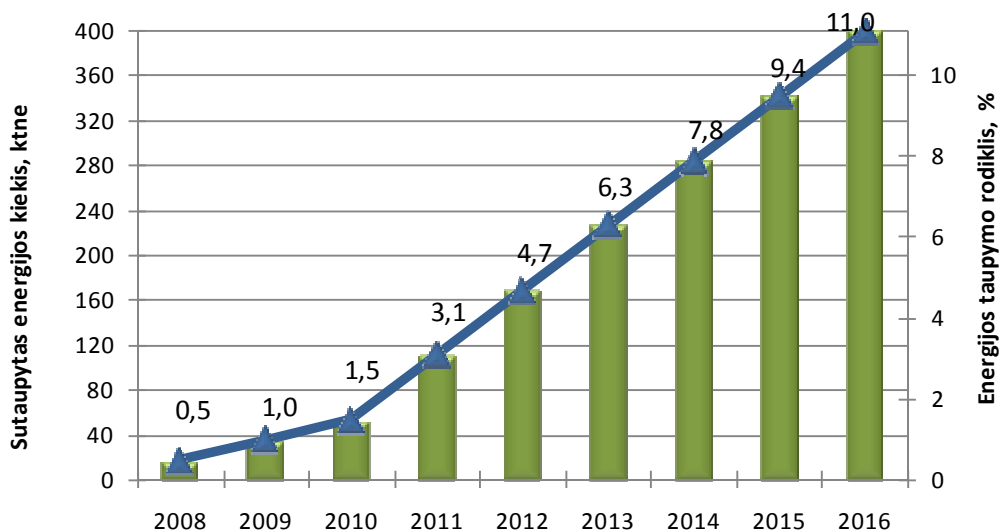
Skaičiuojant energijos taupymo rodiklį perskaičiavimo koeficientai buvo nustatyti pagal Statistikos departamento naudojamas vertes. Energijos išteklių žemutinės kuro degimo šilumos vertės pateiktos Veiksmų plano 1 priede.

Vertinant elektros energijos suvartojimą, nustatytas perskaičiavimo koeficientas buvo 1.

2. NACIONALINIO ENERGIJOS TAUPYMO RODIKLIO NUSTATYMAS

Nacionalinis energijos taupymo rodiklis nustatytas Nacionalinėje energetikos strategijoje. Ši strategija yra pagrindinis energetikos sektoriaus strateginis dokumentas, nustatantis energetikos plėtros kryptis iki 2025 m.

Minėtoje strategijoje pažymima, kad, siekiant įgyvendinti strateginius ir plėtros tikslus bei įvertinant ankstesnėse strategijose suformuluotų siekių įgyvendinimo rezultatus, nustatomas šis vienas iš svarbiausių uždavinių: pradedant 2008 m. sausio 1 d., per 9 metus sutaupyti 9% galutinės energijos, palyginti su 2005 m. galutinio energijos suvartojimo lygiu (galutinis energijos suvartojimas 2005 m. buvo 7,7% didesnis nei 2001–2005 m. vidurkis).

9 pav. Orientacinio rodiklio pasiekimas

Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimo priemonių plane nustatytas tarpinis 2008–2010 m. energijos taupymo rodiklis: pradedant 2008 m. sausio 1 d., per 3 metus sutaupyti 1,5% galutinės energijos, palyginti su 2001–2005 m. laikotarpio vidutiniu galutinio energijos suvartojimo lygiu.

Skaičiuojant tarpinį rodiklį, buvo padaryta prielaida, kad teisinė bazė, reikalinga Direktyvai įgyvendinti, bus parengta tik 2008 m., todėl pirmaisiais energijos taupymo rodiklio skaičiavimo metais bus tik pradedamos taikyti naujos energijos vartojimo efektyvumo didinimo skatinimo priemonės. Atsižvelgiant į tai numatoma, kad 2008–2010 m. laikotarpiu bus sutaupoma vidutiniškai po 0,5% energijos per metus. Iš viso per 2008–2010 m. laikotarpį bus sutaupyta 1,5% galutinės energijos, t. y. tarpinis energijos taupymo rodiklis, apskaičiuotas

pagal Direktyvos reikalavimus, yra 54 ktne. Per 2011–2016 m. laikotarpį bus sutaupyti likusieji 7,5% galutinės energijos (9 pav.).

II. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ ENERGIJOS TAUPYMO RODIKLIUI PASIEKTI SUVESTINĖ

Šiame skyriuje pateikiamos įgyvendinamos ir planuojamos įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės, kuriomis bus pasiektas nacionalinis orientacinis energijos sutaupymų rodiklis 2008–2016 m.

Dalies energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių sutaupymai nepateikti, nes neparengtos skaičiavimo metodikos šiems sutaupymams nustatyti. Skaičiuojant planuojamus metinius sutaupymus, šių priemonių sutaupymai neįvertinti.

3 lentelė. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių suvestinė

9% energijos taupymo rodiklis 2016 m. (GWh)	3797	
Nacionalinis energijos taupymo tikslas 2016 m. (GWh)	4700	
Nacionalinis tarpinis energijos taupymo rodiklis 2010 m. (GWh)	628	
Energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos, energetinės paslaugos ir kitos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės energijos taupymo tikslui pasiekti	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2010 m. pab., GWh	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2016 m. pab., GWh
Gyvenamasis sektorius:	170	1770
1. Lietuvos būsto strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60 (Žin., 2004, Nr. 13-387);	150	1700
2. Daugiabučių namų modernizavimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213 (Žin., 2004, Nr. 143-5232; 2005, Nr. 78-2839; 2008, Nr. 36-1282)		
3. 2007–2013 m. periodo ES struktūriniai fondai	0	50
4. Energijos taupymo (būsto) demonstracinis projektas (<i>ankstyvieji veiksmai</i> ¹)	20	20
5. Katilų efektyvumo tikrinimas	n/a	n/a
6. Oro kondicionavimo sistemų efektyvumo tikrinimas	n/a	n/a
7. Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo gyvenamuosiose namuose skatinimo tvarka (<i>bus parengtas projektas</i>)	n/a	n/a
Prekybos ir paslaugų sektorius:	141	229
1. 2007–2013 m. periodo ES struktūriniai fondai	30	100
2. ES struktūriniai fondai pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumentą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 (Žin., 2004, Nr. 123-4486) (<i>ankstyvieji veiksmai</i>)	40	40
3. Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučių atnaujinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 1 d. nutarimu Nr. 843 (Žin., 2006, Nr. 94-3699)	6	6
4. Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1230 (Žin., 2005, Nr. 137-4919)	7	7

¹Ankstyvieji veiksmai – energijos efektyvumo didinimo priemonės, kurios buvo įgyvendintos nuo 1995 metų ir vis dar turinčios poveikį energijos taupymui.

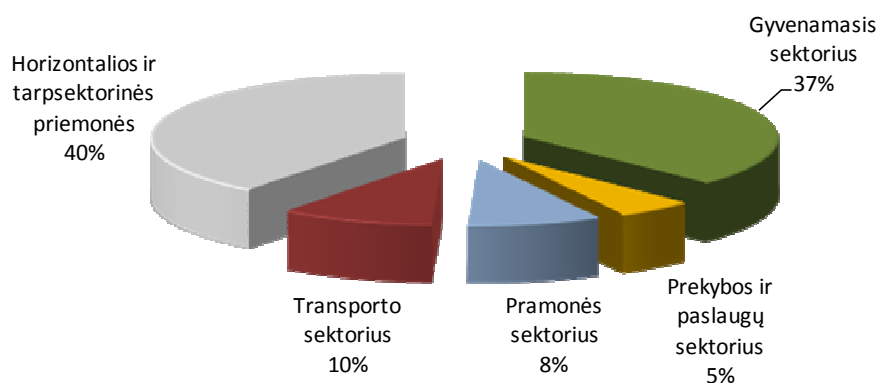
Energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos, energetinės paslaugos ir kitos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės energijos taupymo tikslui pasiekti	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2010 m. pab., GWh	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2016 m. pab., GWh
5. Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 17 d. nutarimu Nr. 1454 (Žin., 2002, Nr. 92-3943)	3	5
6. Įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo sąlygų humanizavimo 2004–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 619 (Žin., 2004, Nr. 85-3081)	5	5
7. Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785 (Žin., 2006, Nr. 88-3470)	2	8
8. Mokyklų tobulinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. 759 (Žin., 2002, Nr. 54-2130) (<i>ankstyvieji veiksmai</i>)	12	12
9. Mokslo ir studijų institucijų renovavimo ir rekonstravimo 2007–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. ISAK-2456 (Žin., 2007, Nr. 4-174)	17	17
10. Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 275 (Žin., 2007, Nr. 34-1238)	4	14
11. Specialioji programa „Energijos taupymo projektų įgyvendinimas“, vykdoma pagal Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos programų lėšų, teikiamų projekto veiklai finansuoti ir kapitalui formuoti, administravimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 4-143 (Žin., 2006, Nr. 54-1966)	6	6
12. Valstybės institucijų pastatų energijos taupymo investicijų programa pagal 2002 m. spalio 28 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Šiaurės investicijų banko sutartį dėl paskolos (<i>ankstyvieji veiksmai</i>)	4	4
13. Atitinkamos 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 metų savivaldybių švietimo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinės ir kitos paskirties statinių statybos, rekonstravimo, remonto ir materialinio aprūpinimo programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 425; 2004 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 449; 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 595; 2006 m. gegužės 29 d. nutarimu Nr. 481; 2007 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 720; 2008 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 694 (atitinkamai: Žin., 2003, Nr. 35-1480; 2004, Nr. 58-2059; 2005, Nr. 69-2474; 2006, Nr. 61-2192; 2007, Nr. 80-3237; 2008, Nr. 83-3298)	5	5
14. Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas	n/a	n/a
15. Reikalavimas pirkti energetiškai efektyvias prekes	n/a	n/a
16. Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimu Nr. 801 (Žin., 2007, Nr. 90-3573)	n/a	n/a
Pramonės sektorius:	0	395
1. Savanoriški susitarimai su pramonės įmonėmis	0	370
2. Mažosios kogeneracijos skatinimas	n/a	n/a
3. 2007–2013 m. periodo ES struktūriniai fondai (kogeneracijai)	0	25
4. 2007–2013 m. periodo ES struktūriniai fondai (auditai)	n/a	n/a

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos, energetinės paslaugos ir kitos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės energijos taupymo tikslui pasiekti	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2010 m. pab., GWh	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2016 m. pab., GWh
Transporto sektorius:	23	460
1. Energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo transporto sektoriuje programa (<i>projektas</i>)	23	335
2. Kelių transporto priemonių valstybinė techninė apžiūra	n/a	50
3. Viešojo transporto atnaujinimas ir modernizavimas	n/a	25
4. Kelių infrastruktūros gerinimas ir transporto grūsčių mažinimas	n/a	50
5. Akcija „Mieste be savo automobilio“	n/a	n/a
6. Mokslinių tyrimų projektų, susijusių su energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimu, rėmimas	n/a	n/a
Horizontalios ir tarpsektorinės priemonės:	758	1871
1. Nacionalinė energetikos strategija	Per 3 metus, pradedant 2008 m., sumažinti lyginamąsias galutinės energijos sąnaudas 1,5%	2008–2016 m. sutaupyti 9% galutinės energijos, palyginti su 2005 m. galutinio energijos suvartojimo lygiu
2. Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa	1. Šilumos vartojimas esamuose pastatuose sumažės 7%; 2. Kogeneracija sudarys 20% elektros gamybos bendrame balanse; 3. Atliekinių energijos išteklių naudojimas sudarys 2 TWh	1. Šilumos vartojimas esamuose pastatuose sumažės 7%; 2. Kogeneracija sudarys 20% elektros gamybos bendrame balanse; 3. Atliekinių energijos išteklių naudojimas sudarys 2 TWh
3. Statybos techninis reglamentas STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. D1-156 (Žin., 2005, Nr. 100-3733)	350	830
4. Statybos techninių reikalavimų reglamentas STR 2.05.01:1999 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 117 (Žin., 1999, Nr. 41-1297), netekęs galios nuo 2005 m. rugpjūčio 19 d. (Žin., 2005, Nr. 100-3733) (<i>ankstyvieji veiksmai</i>)	290	290
5. Statybos techninis reglamentas STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. D1-289 (Žin., 2005, Nr. 75-2729)	n/a	n/a

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos, energetinės paslaugos ir kitos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės energijos taupymo tikslui pasiekti	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2010 m. pab., GWh	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2016 m. pab., GWh
6. Statybos techninis reglamentas STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. D1-624 (Žin., 2005, Nr. 151-5568)	8	11
7. Savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis dėl galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo (<i>projektas</i>)	110	740
8. Kvalifikavimo ir sertifikavimo schemas	n/a	n/a
9. Reikalavimai galutiniams vartotojams pateikti individualius skaitiklius, kurie tiksliai atspindi galutinio vartotojo faktinį energijos suvartojimą ir fiksuoja tikslų laiką, kada ji buvo suvartota	n/a	n/a
10. Energijos apskaitos ir matavimo priemonių šiai apskaitai vykdyti įdiegimo reikalavimai	n/a	n/a
11. Lengvatinis 9% PVM tarifas	n/a	n/a
12. Pelno mokesčio lengvata (<i>projektas</i>)	n/a	n/a
13. Mokesčio už aplinkos teršimą lengvata	n/a	n/a
14. Informacinė, švietėjiška, mokomoji veikla	n/a	n/a
Bendri laukiami sutaupymai:	1092 (726 be ankstyvųjų veiksmų)	4725
Direktyvos 5 straipsnį dėl viešojo sektoriaus įgyvendinančios priemonės: <ol style="list-style-type: none"> 1. Programos ir fondai, susiję su energijos vartojimo efektyvumo didinimu viešojo sektoriaus pastatuose; 2. Reikalavimas pirkti energetiškai efektyvias prekes; 3. Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa; 4. Rekomendacijos dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo kriterijaus naudojimo, vykdant viešuosius pirkimus (<i>projektas</i>); 5. Keitimasis patirtimi efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo srityje tarp valstybės institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu; 6. Valstybės sektoriaus energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžių skelbimas visuomenės informavimo priemonėse; 7. Energijos vartojimo auditų visuomeniniuose pastatuose bei audito ataskaitoje rekomenduojamų priemonių įgyvendinimo organizavimas ir atlikimas; 8. Viešojo sektoriaus darbuotojų konsultavimas, informavimas ir mokymas energijos vartojimo efektyvumo didinimo klausimais 		
Direktyvos 7 straipsnį dėl informacijos prieinamumo įgyvendinančios priemonės: <ol style="list-style-type: none"> 1. Reikalavimas energetikos įmonėms teikti energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms informaciją apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų bei įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, energijos kainas bei energijos vartotojams teikiamas paslaugas; 2. Informacinės, metodinės, organizacinės paramos bendradarbiaujantiems Lietuvos ir ES verslo subjektams bei mokslo ir konsultacinėms institucijoms, dalyvaujantiems energijos 		

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos, energetinės paslaugos ir kitos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės energijos taupymo tikslui pasiekti	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2010 m. pab., GWh	Metiniai planuojami energijos sutaupymai 2016 m. pab., GWh
vartojimo ir energijos išteklių vartojimo efektyvumui didinti skirtose ES programose, teikimas; 3. Galutinių energijos vartotojų konsultavimas ir informavimas, jų mokymų energijos vartojimo efektyvumo didinimo temomis organizavimas; 4. Informacijos apie vykdomas programas skelbimas, konsultacijų teikimas ir mokymų, kaip pasinaudoti programų nustatytais priemonėmis, rengimas; 5. Informacinės medžiagos apie energijos išteklių ir energijos taupymą rengimą ir spausdinimą organizavimas; 6. Energijos taupymo idėjų per televiziją ir radiją skleidimas; 7. Konferencijų, seminarų, konkursų, parodų, stiprinančių šalies specialistų ir visuomenės gebėjimą efektyviau vartoti energijos išteklius ir energiją, rengimas; 8. Sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo pastatuose pavyzdinė forma, kuri naudojama sudarant sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo tarp pastatų savininkų (arba jų interesus atstovaujančių įgaliotųjų atstovų) ir energetines paslaugas teikiančių juridinių asmenų		

Sutaupyto energijos kiekio pasiskirstymas pagal energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių sritis pateiktas 10 pav.

10 pav. Sutaupyto energijos kiekio pasiskirstymas pagal priemonių sritis

V. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONĖS PAGAL SEKTORIUS

I. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMAS GYVENAMAJAME SEKTORIUJE

Šiame skyriuje yra pateikiamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės gyvenamajame sektoriuje. Didžioji dauguma šio sektoriaus priemonių yra skirtos neefektyviai naudojančių energiją šildymui, neizoliuotų, senos statybos daugiabučių (kuriems leidimai statyti išduoti iki 1993 m.) namų atnaujinimui, didinat jų energetinį efektyvumą.

Lietuvoje daugiau kaip 60% daugiabučių namų pastatyta per praėjusio amžiaus

paskutinius keturis dešimtmečius. Tuomet dominavo stambiaplokščių daugiabučių namų statyba. Tokie daugiabučiai namai neekonomiški energijos vartojimo požiūriu, juos eksploatuoti žiemą brangu, todėl gyventojai, kurių mažos pajamos, neišgali sumokėti už šilumą. Dalį išlaidų šilumai ir karštam vandeniui nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims kompensuoja valstybė. Šiuo metu taikoma kompensacijų už šildymą ir karštą vandenį sistema neracionali. Didėjant energijos kainoms, vis daugiau Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų reikia skirti kompensacijoms. Daugelį energijos išteklių šalis importuoja, todėl tai neigiamai atsiliepia šalies mokėjimo balansui.

Senstant gyvenamųjų namų fondui ir brangstant energijos ištekliams, vis aktualesnė tampa racionalaus energijos vartojimo problema. Jos negali išspręsti pavieniai butų savininkai: reikia kompleksiskai atnaujinti daugiabučius namus, modernizuoti gyvenamųjų namų rajonus (kvartalus), įskaitant inžinerinės ir socialinės infrastruktūros atnaujinimą. Sukurtas daugiabučių gyvenamųjų namų modernizavimo finansavimo kreditavimo mechanizmas, panaudojant komercinių bankų ir kitų kredito įstaigų kreditinius išteklius, gyventojų lėšas, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių lėšas, sudaro sąlygas gyventojams modernizuoti daugiabučius gyvenamuosius namus, kuriuose jie gyvena. Tačiau siekiant kompleksinio gyvenamųjų rajonų (kvartalų) modernizavimo būtina šį mechanizmą tobulinti, tam panaudojant ES ir kitų fondų paramą, privačių investuotojų lėšas, aktyvinant savivaldybių vaidmenį.

Vienas iš svarbiausių Lietuvos būsto strategijos tikslų – užtikrinti efektyvų esamo būsto naudojimą, priežiūrą, atnaujinimą, modernizavimą ir racionalų energijos išteklių vartojimą. Šioje strategijoje numatyta, kad iki 2020 m. bus atnaujinti, pagal galimybes ir ekonominį tikslingumą modernizuoti esami daugiabučiai namai, jų inžinerinė techninė įranga. Numatoma šilumos energijos santykinės sąnaudas, skaičiuojamas būsto naudingo ploto vienetui, sumažinti iki 30%.

Nuo 1996 m. Lietuvos Respublikoje buvo įgyvendinamas Energijos taupymo (būsto) demonstracinis projektas. Šio projekto galimybėmis pasinaudojo 550 daugiabučių namų savininkų bendrijų, įgyvendinusių 626 gyvenamųjų pastatų atnaujinimo projektus. Jo įgyvendinimo metu įdiegtos energijos taupymo priemonės leido sutaupyti vidutiniškai 20–30%, o kai kuriais atvejais – 60–70% šilumos.

Šiuo metu yra sukurtas daugiabučių namų modernizavimo finansavimo kreditavimo ir valstybės paramos teikimo mechanizmas, kuris paskatino gyventojus imtis iniciatyvos atnaujinti savo būstus ir aktyviau investuoti į kompleksinį pastatų atnaujinimą. Nuo 2005 m. parengta daugiau kaip 720 investicijų projektų, numatoma investicijų suma viršija 231 mln. eurų, visiškai įgyvendinti 306 projektai. Palyginti su Energijos taupymo (būsto) demonstraciniu projektu, 2007 m. pastebimai padidėjo investicijų projektų apimtis, nuolat daugėja rengiamų projektų.

Be daugiabučių namų modernizavimo, valstybė apmoka katilų bei šildymo sistemų su senesniais kaip 15 metų katilais, skirtais gyvenamosioms patalpoms šildyti, taip pat oro kondicionavimo sistemų, skirtų gyvenamosioms patalpoms vėsinti, atitikties nustatytiems energijos vartojimo efektyvumo reikalavimams tikrinimo paslaugas, taip sukurdamą sąlygas intensyvesniam jų tikrinimui.

Planuojama parengti tvarką, kuria būtų skatinamas atsinaujinančių energijos išteklių platesnis panaudojimas gyvenamajame sektoriuje, taip mažinant iškastinio kuro vartojimą bei prisidedant prie atsinaujinančių energijos išteklių vartojimo didinimo.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės gyvenamajam sektoriuje apima 1998–2020 m.

1. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ SUVESTINĖ

4 lentelė. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
1.	Lietuvos būsto strategija	<p>Tikslai (susiję su energijos vartojimo efektyvumo didinimu):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ užtikrinti efektyvų esamo būsto naudojimą, priežiūrą, atnaujinimą ir modernizavimą, racionalų energetikos išteklių naudojimą; ▪ sustiprinti būsto sektoriaus subjektų gebėjimus dalyvauti būsto rinkoje, siekiant sukurti darnią valstybės, savivaldybių ir visuomenės lygių būsto sektoriaus valdymo sistemą, jų sąveikos mechanizmą, užtikrinti vartotojų teisių gynimą, taip pat visuomenės informavimą, nuolatinį būsto sektoriaus dalyvių mokymą ir švietimą. <p>Uždaviniai (gyvenamųjų namų atnaujinimas ir modernizavimas):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sukurti efektyvų daugiabučių namų atnaujinimo ir modernizavimo finansavimo ir kreditavimo mechanizmą, naudojantis Pasaulio banko finansuojamo eksperimentinio energijos taupymo būste projekto įgyvendinimo patirtimi, Lietuvos bankų kreditiniais ištekliais, būsto kreditų draudimo ir valstybės piniginės paramos mažas pajamas turintiems namų ūkiams galimybėmis, taip pat galima tarptautinių finansinių institucijų ir fondų parama; ▪ sukurti finansinės paramos mažas pajamas turintiems namų ūkiams, įgyvendinantiems efektyvius daugiabučių namų atnaujinimo ir modernizavimo projektus, sistemą 	2004–2020 m.	Žr. 4 lentelės 2 punktą
2.	Daugiabučių namų modernizavimo programa	Tikslas – siekiant geresnės gyvenimo kokybės, racionalaus energijos išteklių naudojimo ir biudžeto išlaidų mažinimo šildymo išlaidoms kompensuoti, skatinti daugiabučių namų butų ir	2005–2020 m.	1700

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
		<p>kitų patalpų savininkus pasinaudojant valstybės parama kompleksiskai modernizuoti daugiabučius namus ir gyvenamuosius rajonus (kvartalus), sudarius tam tinkamas sąlygas.</p> <p>Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ užtikrinti, kad valstybės parama, teikiama daugiabučiams namams modernizuoti, skatintų kompleksiskai modernizuoti daugiabučius namus ir įgyvendinti energiniu požiūriu efektyvias priemones; ▪ tobulinti teisinę bazę, kad būtų galima pereiti prie paprastesnių investicijų projektų rengimo ir derinimo procedūrų ir efektyviau panaudoti valstybės biudžeto lėšas, skiriamas daugiabučių namų modernizavimui finansuoti; ▪ tobulinti visuomenės informavimą ir švietimą daugiabučių namų priežiūros ir modernizavimo, racionalaus energijos išteklių naudojimo klausimais, skatinti gyventojus imtis iniciatyvos modernizuoti daugiabučius namus 		
3.	2007–2013 m. periodo ES struktūriniai fondai (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa)	Tikslas – daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausiai didinant jų energijos vartojimo efektyvumą	2007–2013 m.	50
4.	Energijos taupymo (būsto) demonstracinis projektas (<i>ankstyvieji veiksmai</i>)	Tikslas – didinti energijos vartojimo efektyvumą būsto sektoriuje	1998–2003 m.	20
5.	Katilų efektyvumo tikrinimas	Tikslas – nustatyti pastatuose įrengtų ne mažesnės kaip 20 kW vardinės atiduodamosios galios ir naudojančių neatsinaujinantį kietąjį arba skystąjį kurą šildymo katilų nuolatinius efektyvumo tikrinimus bei šildymo sistemų su senesniais kaip 15 metų katilais vienkartinį efektyvumo tikrinimą, siekiant, kad katilų bei šildymo sistemų efektyvumas atitiktų ekonomiškai pagrįstus reikalavimus	nuo 2007 m.	n/a
6.	Oro kondicionavimo sistemų efektyvumo	Tikslas – nustatyti pastatuose įrengtų didesnės kaip 12 kW	Nuo 2008 m.	n/a

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
	tikrinimas	vardinės atiduodamosios galios oro kondicionavimo sistemų nuolatinius efektyvumo tikrinimus, siekiant, kad kondicionavimo sistemos efektyvumas atitiktų ekonomiškai pagrįstus reikalavimus, o vardinė atiduodamoji galia – pastato vėsinimo poreikius		
7.	Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo gyvenamuosiuose namuose skatinimo tvarka (<i>bus parengtas projektas</i>)	Tikslas – skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą gyvenamuosiuose namuose.	Nuo 2010 m.	n/a
Iš viso				1770

Gyvenamajame sektoriuje iki 2016 m. planuojama sutapyti 1770 GWh galutinės energijos arba 37% nustatyto energijos taupymo rodiklio. Į šį skaičių patenka tik tos priemonės, kurių sutaupytą energijos kiekį buvo galima kiekybiškai įvertinti. Papildomą indėlį prie numatytų sutaupymų įneš 4 lentelės 5–7 priemonės.

2. INDIVIDUALIŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Šiame skyriuje pateikiama gyvenamajame sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo individualių priemonių aprašymas.

5 lentelė. Lietuvos būsto strategijos aprašymas

Priemonės pavadinimas	1. LIETUVOS BŪSTO STRATEGIJA
Kategorija	Strateginis dokumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Gyvenamieji pastatai. 2007 m. namų ūkiuose suvartota 27% arba 15,7 TWh galutinės energijos. Namų ūkiuose suvartota 5,8 TWh šilumos energijos, 4,7 TWh malkų ir medienos atliekų, 1,7 TWh gamtinių dujų, 0,5 TWh akmens anglių
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Bus atnaujintos ir (ar) modernizuotos daugumos daugiabučių namų šildymo sistemos, atnaujintos ir apšiltintos stogų konstrukcijos, pakeisti arba atnaujinti langai ir durys; bus pašalinti stambiaplokščių gyvenamųjų namų sienų siūlių defektai ir sumažintas šių namų sienų šiluminis laidumas
Efektyvumas	Įgyvendinant šios strategijos prioritetinę kryptį – gyvenamųjų namų atnaujinimo ir modernizavimo didinant jų energetinį efektyvumą skatinimas, finansavimo mechanizmo tobulinimas – sukurtas daugiabučių namų modernizavimo finansavimo kreditavimo ir valstybės paramos teikimo mechanizmas, kuris paskatino gyventojus imtis iniciatyvos atnaujinti savo būstus ir aktyviau investuoti į kompleksinį pastatų atnaujinimą. Strategijos tikslams pasiekti įgyvendinama Daugiabučių namų

	modernizavimo programa (žr. 6 lentelę)
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Šiluminės energijos ir kuro santykinės sąnaudos, skaičiuojamos būsto naudingo ploto vienetai, sumažės ne mažiau kaip 30%. Planuojami sutaupymai 2010 m. – 150 GWh, 2016 m. – 1700 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2004 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2020 m.

6 lentelė. Daugiabučių namų modernizavimo programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	2. DAUGIABUČIŲ NAMŲ MODERNIZAVIMO PROGRAMA
Kategorija	Programinis dokumentas / Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Daugiabučiai gyvenamieji namai. Daugiabučiuose gyvenamuosiuose pastatuose gyvena 66% šalies gyventojų. 2007 m. namų ūkiuose suvartota 27% arba 15,7 TWh galutinės energijos. Namų ūkiuose suvartota 5,8 TWh šilumos energijos, 4,7 TWh malkų ir medienos atliekų, 1,7 TWh gamtinių dujų, 0,5 TWh akmens anglių
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Valstybės remiamos priemonės – pastato šildymo ir karšto vandens sistemų modernizavimas ir (ar) rekonstravimas, įskaitant šilumos įrenginių modernizavimą ir rekonstravimą butuose; šilumos punkto ar katilinės modernizavimas ar rekonstrukcija; langų keitimas; balkonų (lodžijų) įstiklinimas pagal bendrą projektą stiklinant visus projekte numatytus balkonus (lodžijas); stogų rekonstravimas juos papildomai apšiltinant, įskaitant naujų apšiltintų stogų įrengimą (išskyrus patalpų pastogėje įrengimą); fasadinių sienų apšiltinimas
Efektyvumas	Įgyvendinant programą teikiama valstybės parama, apmokant iki 50% valstybės remiamų priemonių investicijų sumos, priklausomai nuo projekto energinio efektyvumo; mažas pajamas gaunantiems asmenims visiškai arba iš dalies apmokant pradinį įnašą, kredito draudimo įmoką, kreditą ir palūkanas. Be to, kad teikiama finansinė parama projektams įgyvendinti, numatoma: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Parengti atskirų gyvenamųjų rajonų (kvartalų) modernizavimo investicinių programų finansavimo ir privačių investuotojų dalyvavimo galimybių studiją, kurioje būtų išnagrinėti minėtų programų finansavimo šaltiniai, teisiniai ir ekonominiai investicijų skatinimo būdai, kartu parengiant techninę užduotį gyvenamojo rajono (kvartalo) modernizavimo demonstracinės investicinės programos parengimui; ▪ Parengti gyvenamojo rajono (kvartalo) modernizavimo demonstracinę investicinę programą; ▪ Parengti tipinius daugiabučių namų modernizavimo investicijų ir techninius projektus; ▪ Tobulinti teisinę bazę, kad būtų galima pereiti prie paprastesnių investicijų projektų rengimo ir derinimo procedūrų ir efektyviau panaudoti valstybės biudžeto lėšas, skiriamas daugiabučių namų modernizavimui finansuoti; ▪ Tobulinti visuomenės informavimą ir švietimą daugiabučių namų priežiūros ir modernizavimo, racionalaus energijos išteklių naudojimo klausimais, skatinti gyventojus imtis iniciatyvos modernizuoti daugiabučius namus. <p>Įgyvendinus šią Programą bus modernizuota ne mažiau kaip 70% daugiabučių namų (24000), kuriems statybos leidimai išduoti iki 1993 metų (prieš sugriežtinant reikalavimus pastatų atitvarų šiluminėms charakteristikoms), bus sumažintos šiluminės energijos ir kuro sąnaudos modernizuotų daugiabučių namų naudingo ploto vienetai ne mažiau</p>

	<p>kaip 30%, palyginti su 2004 metais, taip pat bus pradėta kompleksiskai modernizuoti gyvenamuosius rajonus (kvartalus) pagal savivaldybių parengtas gyvenamųjų rajonų (kvartalų) modernizavimo investicines programas.</p> <p>Šiuo metu yra įgyvendinti 306 projektai.</p> <p>Ši programa įgyvendina Lietuvos būsto strategiją (žr. 5 lentelę).</p> <p>Priemonė tiesiogiai susijusi su 9% lengvatiniu PVM tarifu (žr. 52 lentelę)</p>
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami sutaupymai 2010 m. – 150 GWh, 2016 m. – 1700 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	<p>Įgyvendinama priemonė.</p> <p>Įgyvendinimo pradžia – 2005 m.</p> <p>Įgyvendinimo pabaiga – 2020 m.</p>

7 lentelė. 2007–2013 m. periodo ES struktūrinių fondų (Sanglaudos skatinimo veiksmų programos) aprašymas

Priemonės pavadinimas	3. 2007–2013 M. PERIODO ES STRUKTŪRINIAI FONDAI (SANGLAUDOS SKATINIMO VEIKSMŲ PROGRAMA)
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Probleminės šalies teritorijos
Tikslinė grupė	<p>Gyvenamųjų pastatų sektorius.</p> <p>2007 m. namų ūkiuose suvartota 27%, arba 15,7 TWh, galutinės energijos.</p> <p>Namų ūkiuose suvartota 5,8 TWh šilumos energijos, 4,7 TWh malkų ir medienos atliekų, 1,7 TWh gamtinių dujų, 0,5 TWh akmens anglių</p>
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	<p>Daugiabučių namų renovacija, didinant pastatų energijos vartojimo efektyvumą.</p> <p>Remiamos veiklos: daugiabučių namų modernizavimas (šildymo ir karšto vandens sistemų pertvarkymas; langų keitimas; balkonų (lodžijų) įstiklinimas pagal bendrą projektą; stogų rekonstravimas – papildomas šiltinimas; įskaitant naujų apšiltintų stogų įrengimą (išskyrus patalpų pastogėje įrengimą); fasadinių sienų šiltinimas)</p>
Efektyvumas	<p>Bus teikiama finansinė parama daugiabučių namų atnaujinimo projektams įgyvendinti.</p> <p>Planuojama, kad iki 2015 m. bus atnaujinta 150 daugiabučių namų probleminėse šalies teritorijose, bus pagerinta 4100 asmenų būsto sąlygos</p>
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami sutaupymai 2010 m. – 0 GWh, 2016 m. – 50 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	<p>Įgyvendinama priemonė.</p> <p>Įgyvendinimo pradžia – 2007 m.</p> <p>Įgyvendinimo pabaiga – 2015 m.</p>

8 lentelė. Energijos taupymo (būsto) demonstracinio projekto aprašymas

Priemonės pavadinimas	4. ENERGIJOS TAUPYMO (BŪSTO) DEMONSTRACINIS PROJEKTAS
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	<p>Gyvenamųjų pastatų sektorius.</p> <p>2007 m. namų ūkiuose suvartota 27%, arba 15,7 TWh, galutinės energijos.</p> <p>Namų ūkiuose suvartota 5,8 TWh šilumos energijos, 4,7 TWh malkų ir</p>

	medienos atliekų, 1,7 TWh gamtinių dujų, 0,5 TWh akmens anglių
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Gyvenamųjų namų renovacija, didinant pastatų energijos vartojimo efektyvumą. Įgyvendintos energijos taupymo priemonės: šilumos punktų renovacija, langų ir durų keitimas bei remontas ir sandarinimas, šildymo sistemų renovacija, balkonų stiklinimas, pastato sienų ir stogų remontas bei apšiltinimas
Efektyvumas	Teikta finansinė parama daugiabučių namų renovacijos projektams įgyvendinti. Šio projekto galimybėmis pasinaudojo 550 daugiabučių namų savininkų bendrijų, įgyvendinusių 626 gyvenamųjų pastatų atnaujinimo projektus. Jo įgyvendinimo metu įdiegtos energijos taupymo priemonės leido sutaupyti vidutiniškai 20–30 proc., o kai kuriais atvejais – 60–70 proc. šilumos
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Energijos sutaupymai 2010 m. – 20 GWh, 2016 m. – 20 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinta priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 1998 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2003 m.

9 lentelė. Katilų efektyvumo tikrinimo aprašymas

Priemonės pavadinimas	5. KATILŲ EFEKTYVUMO TIKRINIMAS
Kategorija	Reglamentavimas / Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Gyvenamieji namai. 2007 m. namų ūkiuose suvartota 27%, arba 15,7 TWh, galutinės energijos. Namų ūkiuose suvartota 4,7 TWh malkų ir medienos atliekų, 1,7 TWh gamtinių dujų, 0,5 TWh akmens anglių, 2,5 TWh elektros energijos
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Privaloma tikrinti energijos vartojimo efektyvumą: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Šildymo katilų, deginančių neatsinaujinantį kietąjį arba skystąjį kurą, kurių vardinė atiduodamoji galia yra nuo 20 kW iki 100 kW, atitiktis tikrinama kartą per trejus metus. ▪ Šildymo katilų, deginančių neatsinaujinantį kietąjį arba skystąjį kurą, kurių vardinė atiduodamoji galia yra didesnė kaip 100 kW, atitiktis tikrinama kartą per dvejus metus. ▪ Šildymo sistemų, kuriose įrengti 20 kW ir didesnės vardinės atiduodamosios galios katilai, atitiktis tikrinama vieną kartą, kai šildymo sistemoje įrengto katilo tikrinimo metu nuo šio katilo pagaminimo praėjo daugiau kaip 15 metų
Efektyvumas	Privalomas katilų bei šildymo sistemų su senesniais kaip 15 metų katilais, skirtų gyvenamosioms patalpoms šildyti, atitikties tikrinimas reglamentuotas Energetikos įstatymu ir finansuojamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotosios institucijos nustatyta tvarka. Gyventojams atitikties tikrinimo paslauga teikiama nemokamai
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2007 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

10 lentelė. Oro kondicionavimo sistemų efektyvumo tikrinimo aprašymas

Priemonės pavadinimas	6. ORO KONDICIONAVIMO SISTEMŲ EFEKTYVUMO TIKRINIMAS
Kategorija	Reglamentavimas / Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Gyvenamieji namai. 2007 m. namų ūkiuose suvartota 27%, arba 15,7 TWh, galutinės energijos. 2007 m. namų ūkiuose suvartota 2,5 TWh elektros energijos
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Privaloma tikrinti pastatuose įrengtų didesnės kaip 12 kW vardinės atiduodamosios galios oro kondicionavimo sistemų energijos vartojimo efektyvumo atitiktį kartą per trejus metus
Efektyvumas	Privalomas oro kondicionavimo sistemų tikrinimas reglamentuotas Energetikos įstatymu ir finansuojamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliosios institucijos nustatyta tvarka. Gyventojams atitikties tikrinimo paslauga teikiama nemokamai
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2008 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

11 lentelė. Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo gyvenamuosiuose namuose skatinimo tvarkos aprašymas

Priemonės pavadinimas	7. ATSINAUJINANČIŲ ENERGIJOS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMO GYVENAMUOSIUOSE NAMUOSE SKATINIMO TVARKA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Gyvenamieji namai. 2007 m. namų ūkiuose suvartota 27% arba 15,7 TWh galutinės energijos. Namų ūkiuose suvartota 5,8 TWh šilumos energijos, 4,7 TWh malkų ir medienos atliekų, 2,5 TWh elektros energijos, 1,7 TWh gamtinių dujų, 0,5 TWh akmens anglių
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Gyvenamuosiuose namuose bus įrengiami atsinaujinančius energijos išteklius naudojantys įrenginiai, kurie mažins perkamos energijos kiekį
Efektyvumas	Bus parengta atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo gyvenamuosiuose namuose skatinimo tvarka, remiantis kuria bus sukurti skatinimo mechanizmai atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo projektams gyvenamuosiuose namuose įgyvendinti
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Nauja priemonė (<i>bus parengtas projektas</i>). Įgyvendinimo pradžia – 2010 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

II. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMAS PREKYBOS IR PASLAUGŲ SEKTORIUJE

Šiame skyriuje yra pateikiamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės prekybos ir paslaugų sektoriuje. Didžioji dauguma šio sektoriaus priemonių yra programos, skirtos pastatų energiniam naudingumo didinimo finansavimui. Taip pat numatyta priemonė, skatinanti valstybinio sektoriaus institucijas pirkti energetiškai efektyvias prekes.

Pagrindinė neefektyvaus energijos vartojimo Lietuvoje priežastis yra tai, kad daugumos visuomeninės paskirties pastatų šiluminės savybės yra labai prastos ir jiems šildyti reikia daug energijos. Šių pastatų renovacija yra vienas iš svarbiausių uždavinių, kuriuos būtina kuo skubiau išspręsti siekiant didesnio energijos vartojimo efektyvumo.

Daugelio viešųjų paslaugų įstaigų infrastruktūra yra nepatenkinamos būklės. Didelės dalies viešųjų paslaugų institucijų veikla yra apsunkinta dėl blogos įstaigų pastatų būklės: daugelis sveikatos, socialines bei švietimo paslaugas teikiančių įstaigų pastatų, statytų prieš kelias dešimtis metų, nebeatitinka galiojančių normų reikalavimų.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengtos ir įgyvendinamos pastatų modernizavimo programos sudaro palankias sąlygas investicijoms.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės prekybos ir paslaugų sektoriuje apima 2001–2020 m.

1. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ SUVESTINĖ

Šiame skyriuje pateikiama prekybos ir paslaugų sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių suvestinė.

12 lentelė. Prekybos ir paslaugų sektoriaus energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
1.	2007–2013 metų ES struktūrinė parama (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa)	Tikslas – mažinti viešosios paskirties pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas	2007–2013	100
2.	2004–2006 metų ES struktūrinių fondų parama energijos vartojimo efektyvumui visuomeniniame sektoriuje didinti (ankstyvieji veiksmai)	Tikslas – didinti energijos vartojimo efektyvumą visuomeniniame sektoriuje	2004–2006	40

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
3.	Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučių atnaujinimo programa	Tikslas – atnaujinti bendrabučių pastatus, užtikrinti jų atitiktį esminiams statinio reikalavimams, padidinti energinį naudingumą ir pagerinti studentų gyvenimo bendrabučiuose, higienos, patalpų naudojimo sąlygas. Uždaviniai: rekonstruoti bendrabučių statybos konstrukcijas ir inžinerines sistemas; modernizuoti pastatų energijos ūkį; sumažinti bendrabučių naudojimo išlaidas ir užtikrinti veiksmingą valstybės lėšų naudojimą	2006–2009	6
4.	Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programa	Tikslas – atnaujinant mokyklų pastatus, mokymo priemones, pritaikant pastatus informacinėms ir kitoms technologijoms diegti, gerinti mokinių mokymosi sąlygas. Uždaviniai: geriau panaudoti lėšas, skirtas švietimui; sumažinus energijos suvartojimą, mokyklose sutaupytas lėšas panaudoti švietimo kokybei ir prieinamumui gerinti; užtikrinti sveikas ir saugias mokinių mokymosi ir ugdymo sąlygas; išmokyti atnaujintų mokyklų personalą naudoti rekonstruotų pastatų konstrukcijas, pastatytus įrengimus, taupyti šilumą, elektros energiją, užtikrinti tinkamą rekonstruotų pastatų priežiūrą, kad pailgėtų pastatų naudojimo laikas	2006–2008	7
5.	Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa	Vienas iš uždavinių – gerinti bibliotekų veiklą, renovuojant senus ir statant naujus bibliotekų pastatus	2003–2013	5
6.	Įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo sąlygų humanizavimo 2004–2009 metų programa	Tikslas – iki 2010 m. rekonstruoti įkalinimo įstaigas, kad jos atitiktų Lietuvos higienos normų ir Europos kalinimo įstaigų taisyklių nustatytus reikalavimus, pagerinti įkalintų asmenų gyvenamąją aplinką, sveikatos priežiūrą, perkelti laisvės atėmimo vietų ligoninę, aprūpinti bausmių vykdymo institucijas ilgalaikiu materialiuoju turtu	2004–2009	5
7.	Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa	Tikslai – sudaryti tinkamas savivaldybių kultūros centrų kultūrinės veiklos sąlygas; gerinti savivaldybių kultūros centrų darbuotojų darbo sąlygas, mažinti savivaldybių kultūros centrų pastatų eksploatavimo išlaidas. Vienas iš uždavinių – rekonstruoti, kapitališkai suremontuoti 63 savivaldybių kultūros centrų pastatus	2007–2020	8
8.	Mokyklų tobulinimo	Pagrindinis tikslas – iš esmės pagerinti bendrojo lavinimo mokyklų (pagrindinių ir	2002–2005	12

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
	programa (<i>ankstyvieji veiksmai</i>)	vidurinių V–X klasių moksleivių mokymą, jų mokymosi aplinką		
9.	Mokslo ir studijų institucijų renovavimo ir rekonstravimo 2007–2009 metų programa	Tikslas – atnaujinti mokslo ir studijų institucijų pastatus, užtikrinti jų atitiktį esminiams statinio reikalavimams, padidinti pastatų energinį naudingumą, pagerinti mokslo ir studijų proceso kokybę, patalpų naudojimo ir priežiūros sąlygas. Uždaviniai: rekonstruoti pastatų statybines konstrukcijas ir inžinerines sistemas; modernizuoti pastatų energetinį ūkį; užtikrinti patalpų atitiktį statybos techninių reglamentų ir higienos normų reikalavimams; sumažinti išlaidas pastatų naudojimui, priežiūrai ir užtikrinti veiksmingą valstybės lėšų naudojimą; atnaujinti ir modernizuoti pastatus, gerinti jų energetines charakteristikas	2007–2009	17
10.	Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa	Vienas iš uždavinių – modernizuoti muziejų materialinę bazę	2007–2015	14
11.	Specialioji programa „Energijos taupymo projektų įgyvendinimas“	Tikslas – užtikrinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo, energijos išteklių ir energijos taupymo projektų, kuriuos įgyvendinus taupomi energijos ištekliai ir energija, parengimo ir įgyvendinimo finansavimą	2004–2008	6
12.	Valstybės institucijų pastatų energijos taupymo investicijų programa (<i>ankstyvieji veiksmai</i>)	Tikslas – padidinti energijos vartojimo efektyvumą visuomeninės paskirties pastatuose; sumažinti išlaidas energijai ir skatinti investicijas į energijos taupymo priemones	2003–2005	4
13.	2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 metų savivaldybių švietimo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinės ir kitos paskirties statinių statybos, rekonstravimo,	Tikslai: mažinti remontuotinių, rekonstruotinių ir statomų objektų; mažinti objektų eksploatavimo išlaidas. Uždaviniai: užtikrinti, kad objektuose būtų atlikti būtini remonto, rekonstravimo ir kiti statybos darbai, kad gerėtų savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklos sąlygos ir sumažėtų eksploatavimo išlaidos; būtų tvarkomos šilumos ir energetikos ūkio, vandentvarkos sistemos, gerėtų ir pigių gatvių apšvietimas	2003–2008	5

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
	remonto ir materialinio aprūpinimo programos			
14.	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas	Tikslas – mažinti neigiamą ūkinės veiklos įtaką aplinkai	2001–2004	n/a
15.	Reikalavimas pirkti energetiškai efektyvias prekes	Tikslas – užtikrinti, kad valstybės sektoriaus institucijos pirktų energetiškai efektyvias prekes	Nuo 2008	n/a
16.	Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa	Tikslas – skatinti žaliuosius pirkimus ir pasiekti, kad per viešuosius pirkimus įsigytos prekės, paslaugos ar darbai būtų kuo palankesni aplinkai. Uždaviniai: stiprinti perkančiųjų organizacijų gebėjimus atlikti žaliuosius pirkimus; užtikrinti, kad žalieji pirkimai būtų atliekami pagal aplinkosaugos kriterijus, taip įsigyti produktai – palankūs aplinkai; rinkti ir kaupti informaciją apie aplinkai palankius produktus, informuoti perkančiąsias organizacijas apie juos ir aplinkosaugos kriterijus, pagal kuriuos turėtų būti atliekami žalieji pirkimai; atlikti žaliųjų pirkimų stebėseną	2008–2011	n/a
			Iš viso	229

Prekybos ir paslaugų sektoriuje iki 2016 m. planuojama sutapyti 229 GWh galutinės energijos, arba 5% nustatyto energijos taupymo rodiklio. Į šį skaičių patenka tik tos priemonės, kurių sutaupyta energijos kiekį buvo galima kiekybiškai įvertinti. Papildomą indėlį prie numatytų sutaupymų įneš 12 lentelės 14–16 priemonės.

2. INDIVIDUALIŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Šiame skyriuje pateikiama prekybos ir paslaugų sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo individualių priemonių aprašymas.

13 lentelė. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa) aprašymas

Priemonės pavadinimas	1. 2007–2013 METŲ ES STRUKTŪRINĖ PARAMA (SANGLAUDOS SKATINIMO VEIKSMŲ PROGRAMA)
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Viešosios paskirties pastatai (valstybės ar savivaldybės arba jų įstaigų įsteigti viešieji juridiniai asmenys arba šių juridinių asmenų steigėjai). 2007 m. prekybos ir paslaugų sektoriuje suvartota 13%, arba 7,4 TWh, galutinės energijos. 2007 m. prekybos ir paslaugų sektoriuje suvartota 2,5 TWh šilumos energijos, 3,0 TWh elektros energijos, 0,8 TWh gamtinių dujų, 0,6 TWh akmens anglių, 0,3 TWh malkų ir medienos atliekų
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Viešosios paskirties pastatų išorinių atitvarų remontas ir (arba) rekonstravimas, pastatų energetikos sistemų modernizavimas ir (arba) rekonstravimas – jų energetinių charakteristikų gerinimas
Efektyvumas	Bus teikiama finansinė parama (iki 100%) energijos taupymo projektams viešosios paskirties pastatuose įgyvendinti. Planuojama įgyvendinti 200 projektų
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami sutaupymai 2010 m. – 30 GWh, 2016 m. – 100 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2007 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2015 m.

14 lentelė. ES struktūrinių fondų pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumentą aprašymas

Priemonės pavadinimas	2. ES STRUKTŪRINIAI FONDAI PAGAL LIETUVOS 2004–2006 METŲ BENDROJO PROGRAMAVIMO DOKUMENTĄ
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Viešosios paskirties pastatai. 2007 m. prekybos ir paslaugų sektoriuje suvartota 13%, arba 7,4 TWh, galutinės energijos. 2007 m. prekybos ir paslaugų sektoriuje suvartota 2,5 TWh šilumos energijos, 3,0 TWh elektros energijos, 0,8 TWh gamtinių dujų, 0,6 TWh akmens anglių, 0,3 TWh malkų ir medienos atliekų
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Esamų pastatų, įskaitant išorines pastatų atitvaras ir susijusią infrastruktūrą, šiluminis izoliavimas ir atnaujinimas, taip pat energetinių įrenginių atnaujinimas
Efektyvumas	Buvo teikiama finansinė parama (iki 100%) energijos taupymo projektams viešosios paskirties pastatuose įgyvendinti. Įgyvendinti 82 projektai
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Energijos sutaupymai 2010 m. – 40 GWh, 2016 m. – 40 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė įgyvendinta. Įgyvendinimo pradžia – 2005 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2007 m.

15 lentelė. Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučių atnaujinimo programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	3. AUKŠTŪJŲ MOKYKLŲ STUDENTŲ BENDRABUČIŲ ATNAUJINIMO PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučiai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Igyvendinimo priemonės – šilumos punktų keitimas; lauko šilumos tiekimo tinklų rekonstravimas; stogų remontas ir šiltinimas; langų keitimas; išorės durų keitimas; išorinių sienų remontas ir šiltinimas; esamų šildymo sistemų remontas, naujų šildymo sistemų įrengimas; karšto, šalto ir cirkuliacijos vandentiekio bei nuotekų sistemų remontas; elektros instaliacijos ir apšvietimo sistemų remontas
Efektyvumas	Pagal šią programą bus įgyvendinta ne mažiau kaip 20 bendrabučių atnaujinimo investicijų projektų. Atnaujintuose bendrabučiuose bus modernizuotos energijos sistemos, padidės bendrabučių pastatų energinis naudingumas, bus sumažintas energijos vartojimas, pastatų konstrukcijų techninė būklė ir patalpos atitiks statybos techninių reglamentų ir atitinkamų higienos normų reikalavimus, pagerės studentų gyvenimo bendrabučiuose sąlygos, sumažės patalpų naudojimo išlaidos. Planuojama, kad rekonstravus ir suremontavus bendrabučius aukštosios mokyklos galės sutaupyti vidutiniškai apie 30% (suplanuota atnaujinti 20 pastatų) energijos
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 6 GWh, 2016 m. – 6 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Igyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2006 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2009 m.

16 lentelė. Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	4. BENDROJO LAVINIMO IR PROFESINIŲ MOKYKLŲ REKONSTRAVIMO IR APRŪPINIMO MOKYMO PRIEMONĖMIS 2006–2008 METŲ PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Bendrojo lavinimo ir profesinės mokyklos
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Programos įgyvendinimo energijos taupymo priemonės – langų, lauko durų keitimas, šilumos punktų (katilinių), šildymo, vandentiekio, karšto vandens tiekimo, nuotekų sistemų rekonstravimas; stogų, sienų šiltinimas; vandentiekio, elektros ir vėdinimo sistemų atnaujinimas ir įrengimas
Efektyvumas	Numatoma rekonstruoti 100 mokyklų pastatų (iš jų 20 – valstybinių, 80 – savivaldybių mokyklų). Įgyvendinus šią Programą, mokyklos, naudodamos pastatus, kasmet sutaupys apie 2 mln. litų. 2006–2007 m. 52 mokykloms finansavimas buvo teikiamas iš valstybės biudžeto ir savivaldybių lėšų, o 2008 m. 48 mokykloms finansavimas teikiamas iš 2007–2013 metų ES Struktūrinių fondų
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 7 GWh, 2016 m. – 7 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Igyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2006 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2008 m.

17 lentelė. Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	5. BIBLIOTEKŲ RENOVACIJOS IR MODERNIZAVIMO 2003–2013 METŲ PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Bibliotekų pastatai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Bibliotekų pastatų rekonstravimas, didinant jų energinį efektyvumą
Efektyvumas	Numatyta rekonstruoti 15 miesto viešųjų bibliotekų pastatų, 21 rajonų viešųjų bibliotekų pastatą
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 3 GWh, 2016 m. – 5 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2003 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2013 m.

18 lentelė. Įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo sąlygų humanizavimo 2004–2009 metų programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	6. ĮKALINIMO ĮSTAIGŲ RENOVAVIMO IR ĮKALINIMO SĄLYGŲ HUMANIZAVIMO 2004–2009 METŲ PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Įkalinimo įstaigos
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Rekonstruoti objektus, taip pat statinius, kurių būklė nustatytą tvarka pripažinta avarine. Rekonstruoti įkalinimo įstaigų šilumos, vandens ir nuotekų šalinimo ūkį – tai leistų sumažinti šio ūkio eksploataavimo sąnaudas, gerinti įkalinimų asmenų gyvenamąją aplinką ir sveikatos priežiūrą
Efektyvumas	Iš viso numatoma rekonstruoti 13 objektų. Šiuo metu yra baigta 3 objektų rekonstrukcija, 4 objektų rekonstrukcija vykdoma šiuo metu
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 5 GWh, 2016 m. – 5 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2004 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2009 m.

19 lentelė. Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	7. KULTŪROS CENTRŲ MODERNIZAVIMO 2007–2020 METŲ PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Savivaldybių kultūros centrai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Rekonstruoti, kapitališkai suremontuoti pastatus, padidinant ir jų energinį efektyvumą

Efektyvumas	Teikiant valstybės paramą iki 95 %, kapitališkai planuojama suremontuoti 63 savivaldybių kultūros centrų pastatus
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 2 GWh, 2016 m. – 8 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2007 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2020 m.

20 lentelė. Mokyklų tobulinimo programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	8. MOKYKLŲ TOBULINIMO PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Pagrindinės mokyklos
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Pagerinti švietimo įstaigų pastatų būklę, jų šiltinimą, higienos sąlygas
Efektyvumas	Pagal programą įgyvendinto projekto „Energijos išlaidų mažinimas ir mokymosi sąlygų gerinimas“ planuoti rezultatai: 62 Lietuvos pagrindinių mokyklų moksleivių mokymosi sąlygų pagerinimas, taupesnis energijos išteklių naudojimas, sutaupyto lėšų panaudojamos ugdymui gerinti; šiluminės ir elektros energijos sutaupymai, moksleivių mokymosi sąlygų pagerėjimas. Renovuotų patalpų temperatūra bus apie 18°C; šiluminės energijos sutaupymai sudarys apie 30–40%. Realūs energijos sutaupymai sudarė apie 31%
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 12 GWh, 2016 m. – 12 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Programa yra įgyvendinta. Įgyvendinimo pradžia – 2002 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2005 m.

21 lentelė. Mokslo ir studijų institucijų renovavimo ir rekonstravimo 2007–2009 metų programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	9. MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJŲ RENOVAVIMO IR REKONSTRAVIMO 2007–2009 METŲ PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Valstybiniai universitetai, kolegijos ir mokslinių tyrimų institucijos
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Įgyvendinimo priemonės – langų keitimas; stogų remontas be šiltinimo; stogų remontas su šiltinimu; išorinių sienų remontas; šilumos punktų keitimas; lauko šilumos tiekimo tinklų rekonstravimas; dalinė šildymo sistemų renovacija; naujų šildymo sistemų įrengimas; karšto, šalto ir cirkuliacinio vandentiekio sistemų remontas; oro tiekimo ir šalinimo sistemų įrengimas; išorės durų keitimas; elektros instaliacijos ir apšvietimo sistemų remontas
Efektyvumas	Pagrindiniai numatomi programos įgyvendinimo rezultatai: bus sudarytos palankios ir saugios sąlygos studijų procesui ir moksliniams tyrimams; pagerės mokslo ir studijų institucijų pastatų bendroji techninė būklė, fasadų architektūrinė išraiška; sumažės kuro ir energijos vartojimas renovuotuose ir rekonstruotuose pastatuose; pagerėjęs patalpų mikroklimatas turės teigiamą įtaką pastatų komfortui, žmonių sveikatai; atsiras galimybių racionaliai naudoti energijos išteklius; energijos

	<p>poreikio mažėjimas prisidės prie teigiamo aplinkosauginio efekto; mažesnis mokslo ir studijų institucijų biudžeto išlaidos pastatų eksploatacijai; sutaupytos lėšos galės būti skiriamos tiesioginėms mokslo ir studijų institucijų funkcijoms gerinti; bus pailgintas renovuotų pastatų eksploatacinis amžius.</p> <p>Planuojama, kad įgyvendinus programą mokslo ir studijų institucijų pastatuose galima bus sumažinti energijos išlaidas iki 17% (apskaičiuojant 2006 m. kainomis). Energijos taupymo priemonių investicijos sudarytų apie 81% visos programos sumos</p>
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 17 GWh, 2016 m. – 17 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Programa yra įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – 2007 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2009 m.

22 lentelė. Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	10. MUZIEJŲ MODERNIZAVIMO 2007–2015 METŲ PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Nacionaliniai, respublikiniai ir savivaldybių muziejai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Muziejų pastatų rekonstrukcija, kapitalinis remontas
Efektyvumas	Finansuojamas projektų įgyvendinimas iš valstybės ir savivaldybių biudžetų
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 4 GWh, 2016 m. – 14 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Programa yra įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – 2007 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2015 m.

23 lentelė. Specialiosios programos „Energijos taupymo projektų įgyvendinimas“ aprašymas

Priemonės pavadinimas	11. SPECIALIOJI PROGRAMA „ENERGIJOS TAUPYMO PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMAS“
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Viešosios paskirties pastatai. 2007 m. prekybos ir paslaugų sektoriuje suvartota 13%, arba 7,4 TWh, galutinės energijos. 2007 m. prekybos ir paslaugų sektoriuje suvartota 2,5 TWh šilumos energijos, 3,0 TWh elektros energijos, 0,8 TWh gamtinių dujų, 0,6 TWh akmens anglių, 0,3 TWh malkų ir medienos atliekų
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Viešosios paskirties pastatų išorinių atitvarų remontas ir (arba) rekonstravimas, pastatų energetikos sistemų modernizavimas ir (arba) rekonstravimas – jų energetinių charakteristikų gerinimas
Efektyvumas	Teikiama finansinė parama (iki 100%) energijos taupymo projektams viešosios paskirties pastatuose įgyvendinti. Pagal šią programą bus įgyvendinti 22 projektai
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai	Planuoti energijos sutaupymai 2010 m. – 6 GWh, 2016 m. – 6 GWh

2010 m. ir 2016 m.	
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2004 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2008 m.

24 lentelė. Valstybės institucijų pastatų energijos taupymo investicijų programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	12. VALSTYBĖS INSTITUCIJŲ PASTATŲ ENERGIJOS TAUPYMO INVESTICIJŲ PROGRAMA
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Sveikatos priežiūros ir valstybės institucijų pastatai, aukštųjų mokyklų pastatai (bendrabučiai)
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Aukštųjų mokyklų pastatų atnaujinimas: siekta modernizuoti studentų bendrabučių energetinį ūkį, pagerinti studentų gyvenimo, higienos, patalpų eksploataavimo sąlygas, padidinti energijos vartojimo efektyvumą. Sveikatos priežiūros įstaigų pastatų atnaujinimas: daugiau nei pusė programoje numatytų lėšų buvo skirta langų ir lauko durų keitimui bei kitoms pastato atitvaroms renovuoti. Dalis numatytų investicijų buvo panaudota šilumos ūkiui atnaujinti (šilumos punktų ir sistemų renovacija, esamų vietinių katilinių rekonstrukcija). Projektų įgyvendinimas leido sumažinti šilumos suvartojimą sveikatos priežiūros įstaigų pastatuose bei išlaidas šildymui. Pagerintos pacientų gydymosi bei darbuotojų darbo sąlygos. Sutaupyta lėšas ligoninės galės skirti papildomai įrangai, medikamentams įsigyti, darbuotojų darbo užmokesčiui didinti. Valstybės įstaigoms priklausančių administracinių pastatų atnaujinimas: langų ir lauko durų pakeitimas, kompleksinė šilumos ūkio rekonstrukcija
Efektyvumas	Aukštųjų mokyklų pastatų atnaujinimas: Renovuoti 24 universitetinių aukštųjų mokyklų studentų bendrabučiai. Kiekvienam renovuojamam bendrabučiui buvo paruoštas techninis energetinis auditas, investicinis ir techninis projektai. Sveikatos priežiūros įstaigų pastatų atnaujinimas Numatyta finansinė parama buvo paskirstyta 25 sveikatos priežiūros įstaigoms, atsižvelgiant į šių įstaigų pastatams atliktus energetinius auditus ir parengtus investicinius projektus. Daugiau nei pusė programoje numatytų lėšų buvo skirta langų ir lauko durų keitimui bei kitoms pastato atitvaroms renovuoti. 11-oje sveikatos priežiūros įstaigų dalis numatytų investicijų buvo panaudota šilumos ūkiui atnaujinti (šilumos punktų ir sistemų renovacija, esamų vietinių katilinių rekonstrukcija). Valstybės įstaigoms priklausančių administracinių pastatų atnaujinimas Programos dalis skirta valdžios ir valdymo institucijų pastatų renovacijai. 1 pastate atliktas langų ir lauko durų pakeitimas. Kompleksinė šilumos ūkio rekonstrukcija buvo atlikta 1 objekte – rekonstruota vietinė katilinė ir daugiau nei 2 km šilumos trasų vamzdynų, renovuota 17 šilumos punktų, pakeista beveik 500 m ² langų
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Energijos sutaupymai 2010 m. – 4 GWh, 2016 m. – 4 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Programa yra įgyvendinta. Įgyvendinimo pradžia – 2003 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2005 m.

25 lentelė. 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 metų savivaldybių švietimo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinės ir kitos paskirties statinių statybos, rekonstravimo, remonto ir materialinio aprūpinimo programų aprašymas

Priemonės pavadinimas	13. 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 METŲ SAVIVALDYBIŲ ŠVIETIMO, KULTŪROS, SVEIKATOS APSAUGOS, SOCIALINĖS IR KITOS PASKIRTIES STATINIŲ STATYBOS, REKONSTRAVIMO, REMONTO IR MATERIALINIO APRŪPINIMO PROGRAMOS
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Savivaldybių lygmuo
Tikslinė grupė	Savivaldybių švietimo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinės, kultūros, administraciniai ir kiti statiniai, gatvių apšvietimo tinklai, šilumos ūkio sistemos ir kiti objektai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Šioms programoms skiriamomis lėšomis remontuojami, rekonstruojami lopšelių-darželių, darželių, darželių-mokyklų, mokyklos-vaikų darželio, mokyklos-darželio, mokyklų, sveikatos priežiūros įstaigų, socialines paslaugas teikiančių ir kultūros įstaigų, sporto įstaigų pastatai, remontuojami ir rekonstruojami savivaldybių ir seniūnijų administraciniai pastatai, rekonstruojami gatvių apšvietimo tinklai, tvarkomos šilumos ūkio, dujotiekio, vandentvarkos sistemos, statomi, remontuojami ar rekonstruojami kiti statiniai
Efektyvumas	Į 2008 m. programą įtraukti 105 objektai. Į 2007 m. programą įtraukti 94 objektai. Į 2006 m. programą įtraukti 87 objektai. Į 2005 m. programą įtraukti 82 objektai. Į 2004 m. programą įtraukti 85 objektai. Į 2003 m. programą įtraukti 82 objektai
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 5 GWh, 2016 m. – 5 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	2003–2007 m. programos įgyvendintos, 2008 m. programa yra įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – 2003 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

26 lentelė. Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo aprašymas

Priemonės pavadinimas	14. LIETUVOS APLINKOS APSAUGOS INVESTICIJŲ FONDAS
Kategorija	Finansinis instrumentas (subsidijos, lengvatinės paskolos)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Juridiniai asmenys
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Parama teikiama projektams, susijusiems su išmetamo į atmosferą teršalų ir šiltnamio dujų kiekio mažinimu (švaresnio kuro naudojimas, švaresnių technologijų ir teršalų valymo įrenginių diegimas, energijos efektyvumo didinimas ir kt.)
Efektyvumas	Finansinė parama teikiama subsidijų ir lengvatinių paskolų forma. Pagrindinis fondo lėšų šaltinis – nuo 2000 m. Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo pagrindu į specialiąją Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programą nukreipiami 20%, o nuo 2003 m. sausio 1 d. – 30% mokesčių už taršą
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 1999 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

27 lentelė. Reikalavimo pirkti energetiškai efektyvias prekes aprašymas

Priemonės pavadinimas	15. REIKALAVIMAS PIRKTI ENERGETIŠKAI EFEKTYVIAS PREKES
Kategorija	Savanoriški susitarimai ir jungtiniai instrumentai (energijos vartojimo efektyvumo viešieji pirkimai)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Vyriausybės įstaigos ir kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, ministerijos, įstaigos prie ministerijų ir kitos ministerijoms pavaldžios valstybės institucijos ir įstaigos. Kitoms perkančiosioms organizacijoms rekomenduojama vadovautis šiais reikalavimais
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Turi pirkti nustatytus energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus atitinkančias prekes – cirkuliacinius siurblius, apšvietimo lempas, raštinės įrangą, buitinius prietaisus ir lengvuosius automobilius
Efektyvumas	Vyriausybės įstaigos ir kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, ministerijos, įstaigos prie ministerijų ir kitos ministerijoms pavaldžios valstybės institucijos ir įstaigos, atlikdamos prekių, nurodytų Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame sąrašė, viešuosius pirkimus, šių prekių techninėse specifikacijose privalo nustatyti energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus, išskyrus atvejus, kai rinkoje nėra prekių, kurių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai atitiktų šiuo nutarimu patvirtintą sąrašą. Kitoms perkančiosioms organizacijoms rekomenduojama vadovautis nustatytais reikalavimais, tačiau planuojama nustatyti privalomus reikalavimus ir savivaldybėms bei jų įstaigoms
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2008 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

28 lentelė. Žaliųjų pirkimų aprašymas

Priemonės pavadinimas	16. NACIONALINĖ ŽALIŪJŲ PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA
Kategorija	Savanoriški susitarimai ir jungtiniai instrumentai (energijos vartojimo efektyvumo viešieji pirkimai)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Vyriausybės įstaigos ir kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, ministerijos, įstaigos prie ministerijų ir kitos ministerijoms pavaldžios valstybės institucijos ir įstaigos. Kitoms perkančiosioms organizacijoms rekomenduojama dalyvauti šioje programoje
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Bus perkamos energetiškai efektyvesnės prekės. Vienas iš aplinkosauginių kriterijų yra energijos vartojimo efektyvumas. Šis kriterijus nustatytas keleivinėms transporto priemonėms (lengvieji automobiliai, autobusai), keleivių vežimo paslaugoms, įstaigos įrangai (spausdintuvai, faksimiliniai aparatai, kopijavimo aparatai), informacinių technologijų priemonėms (kompiuteriai, monitoriai), elektros lemputėms
Efektyvumas	Vyriausybės įstaigos ir kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos

	Vyriausybės kanceliarija, ministerijos, įstaigos prie ministerijų ir kitos ministerijoms pavaldžios valstybės institucijos ir įstaigos, atlikdamos prekių, paslaugų ir darbų viešuosius pirkimus, taiko aplinkosaugos kriterijus ne mažiau kaip 10% visų viešųjų pirkimų 2008 metais, ne mažiau kaip 15% – 2009 metais, ne mažiau kaip 20% – 2010 metais ir ne mažiau kaip 25% – 2011 metais
Jeį žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2008 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2011 m.

III. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMAS PRAMONĖS ĮMONĖSE, NEDALYVAUJANČIOSE PREKYBOS APYVARTINIAIS TARŠOS LEIDIM AIS SISTEMOJE

Pramonę (be energetikos sektoriaus) sudaro išgaunamoji (kasyba ir karjerų eksploatavimas) ir apdirbamoji pramonė. Kasyboje ir karjerų eksploatavime 2005 m. suvartota 4% galutinės energijos, apdirbamajame pramonėje – 96%. Prie išgaunamosios pramonės priskiriama naftos ir durpių gavyba bei žvyro, molio, dolomito ir kitus karjerus eksploatuojančios įmonės. Apdirbamoji pramonė sukuria žymiai didesnę BVP dalį ir jai priskiriamos šios šakos – maisto produktų, gėrimų ir tabako gamyba, tekstilės ir tekstilės gaminių gamyba, odos ir odos dirbinių gamyba, medienos ir medinių dirbinių gamyba, plaušienos, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba, leidyba ir spausdinimas, kokso, chemikalų, chemijos produktų ir dirbtinių pluoštų gamyba, guminių ir plastikinių dirbinių gamyba, kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba, pagrindinių metalų ir metalo gaminių gamyba, kitų, niekur nepriskirtų, mašinų ir įrangos gamyba, elektrinės ir optinės įrangos gamyba, transporto įrangos gamyba, kita gamyba.

Apdirbamosios pramonės energijos vartojimo intensyvumas 1996–2005 m. sumažėjo 1,9 karto, kasybos ir karjerų eksploatavimo – 2,8 karto.

Kai kuriose Lietuvos pramonės šakose egzistuoja nemažos galimybės didinti energijos vartojimo efektyvumą. Investuojant į energijos vartojimo efektyvumą didinančias technologijas, diegiant energijos taupymo priemones bendragamykliniuose procesuose (apšvietimo, ventiliacijos, suspausto oro sistemų, šalto vandens tiekimo sistemų modernizavimas), optimizuojant gamybos procesą, mažinamas energijos ir energijos išteklių suvartojimas, kartu sumažėja energijos kaštų dalis produkcijos ar paslaugų tiekimo vieneto savikainoje. Tokiu būdu atsiranda sąlygos konkurencingesniam prekių realizavimui ar paslaugų teikimui tiek šalies vidaus rinkoje, tiek išorėje. Tolimesnis energijos vartojimo efektyvumo didinimas siejamas su technologine pažanga ir inovacijomis.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės apima 2007–2016 m. laikotarpį.

1. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ SUVESTINĖ

Šiame skyriuje yra pateikiamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės pramonės sektoriuose, nedalyvaujančiuose ATL prekyboje. Pramonės sektoriuje numatytas energijos vartojimo efektyvumo didinimas sudarant su įmonėmis savanoriškus susitarimus, skatinant įmonėse šilumos ir elektros bendrąją gamybą bei remiant gamybos procesų energijos vartojimo auditų paslaugų išsigijimą.

29 lentelė. Pramonės sektorių, nedalyvaujančių prekybos ATL sistemoje, energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
1.	Savanoriški susitarimai su pramonės įmonėmis (<i>bus parengtas projektas</i>)	Tikslas – skatinti energijos vartojimo efektyvumo didinimą pramonės įmonėse, su jomis sudarant savanoriškus susitarimus	nuo 2010 m.	370
2.	Mažosios kogeneracijos skatinimas	Tikslas – skatinti pramonės įmones gaminti elektros energiją termofikaciniu režimu kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse	nuo 2009 m.	n/a
3.	2007–2013 m. periodo ES struktūriniai fondai (kogeneracija)	Tikslas – remti katilinių atnaujinimą, pritaikant jas bendrai šilumos ir elektros gamybai	2007–2013 m.	25
4.	2007–2013 m. periodo ES struktūriniai fondai (auditai)	Tikslas – remti gamybos procesų energijos vartojimo auditų paslaugų įsigijimą	2007–2013 m.	n/a
Viso				395

Pramonės sektoriuje iki 2016 m. planuojama sutapyti 395 GWh galutinės energijos, arba 8% nustatyto energijos taupymo rodiklio. Į šį skaičių patenka tik tos priemonės, kurių sutaupyta energijos kiekį buvo galima kiekybiškai įvertinti. Papildomą indėlį prie numatytų sutaupymų įneš 29 lentelės 2 ir 4 priemonės.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės pramonės įmonėse, nedalyvaujančiose prekybos ATL sistemoje, apima 2007–2016 m.

2. INDIVIDUALIŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Šiame skyriuje pateikiama pramonės sektoriuose, nedalyvaujančiuose prekybos ATL sistemoje planuojamų įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo individualių priemonių aprašymas.

30 lentelė. Savanoriškų susitarimų su pramonės įmonėmis aprašymas

Priemonės pavadinimas	1. SAVANORIŠKI SUSITARIMAI SU PRAMONĖS ĮMONĖMIS
Kategorija	Energijos vartojimo efektyvumo didinimo mechanizmai ir kitos priemonių kombinacijos (savanoriški susitarimai su pramonės įmonėmis)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Pramonės įmonės nedalyvaujančios ATL prekyboje. 2007 m. šalies pramonės sektoriuje buvo suvartota 20%, arba 11,7 TWh, energijos. Pramonės įmonėse, kurioms taikoma Direktyva, energijos suvartojimas galėtų sudaryti apie 4–5 TWh
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių įgyvendinimas pramonės įmonėse, nedalyvaujančiose ATL prekyboje
Efektyvumas	Planuojama, kad atsakingos valstybės institucijos sudarys su pramonės įmonėmis, nedalyvaujančiomis prekybos ATL sistemoje, savanoriškus susitarimus. Savanoriški susitarimai būtų pagrįsti valstybės

	finansuojamais energijos vartojimo auditais, pramonės įmonėms įsipareigojant įgyvendinti ekonomiškai efektyvias priemones
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 0 GWh, 2016 m. – 370 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Planuojama įgyvendinti priemonė. Įgyvendinimo pradžia – nuo 2010 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

31 lentelė. Mažosios kogeneracijos skatinimo aprašymas

Priemonės pavadinimas	2. MAŽOSIOS KOGENERACIJOS SKATINIMAS
Kategorija	Finansinis instrumentas (atleidimas nuo mokesčio)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Pramonės įmonės, nedalyvaujančios ATL prekyboje. 2007 m. šalies pramonės sektoriuje buvo suvartota 20%, arba 11,7 TWh, energijos. Pramonės įmonių, nedalyvaujančių prekybos ATL sistemoje, energijos suvartojimas galėtų sudaryti apie 4–5 TWh
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Kogeneracinių elektrinių įrengimas pramonės įmonėse, nedalyvaujančiose ATL prekyboje (mažosiose pramonės įmonėse)
Efektyvumas	Įmonės, kurių kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėje elektros energiją gaminančių įrenginių suminė įrengtoji galia mažesnė nei 35 MW, yra atleidžiamos nuo mokesčio už viešuosius interesus atitinkančias paslaugas
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Galiojanti priemonė, kurios įgyvendinimas prasidės nuo 2009 m. Įgyvendinimo pradžia – nuo 2009 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

32 lentelė. 2007–2013 m. periodo ES struktūrinių fondų (kogeneracija) aprašymas

Priemonės pavadinimas	3. 2007–2013 M. PERIODO ES STRUKTŪRINIAI FONDAI (KOGENERACIJA)
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Pramonės įmonės, nedalyvaujančios ATL prekyboje. 2007 m. šalies pramonės sektoriuje buvo suvartota 20%, arba 11,7 TWh, energijos. Pramonės įmonių, nedalyvaujančių prekybos ATL sistemoje, energijos suvartojimas galėtų sudaryti apie 4–5 TWh
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Termofikacinių elektrinių modernizavimas – energijos gamybos efektyvumo didinimas bei didelio efektyvumo termofikacinių elektrinių statyba
Efektyvumas	Bus teikiama finansinė parama (iki 50%) projektams įgyvendinti
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 0 GWh, 2016 m. – 25 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2007 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2013 m.

33 lentelė. 2007–2013 m. periodo ES struktūrinių fondų (auditai) aprašymas

Priemonės pavadinimas	4. 2007–2013 M. PERIODO ES STRUKTŪRINIAI FONDAI (AUDITAI)
Kategorija	Finansinis instrumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Pramonės įmonės, nedalyvaujančios ATL prekyboje. 2007 m. šalies pramonės sektoriuje buvo suvartota 20%, arba 11,7 TWh, energijos. Pramonės įmonių, nedalyvaujančių prekybos ATL sistemoje, energijos suvartojimas galėtų sudaryti apie 4–5 TWh
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Pramonės įmonėse bus atliekami gamybos proceso energijos vartojimo auditai
Efektyvumas	Siekiami didinti įmonių produktyvumą, įdiegiant šiuolaikiškus vadybos metodus, kokybės valdymo sistemas, efektyvesnę energijos naudojimą gamybos procese. Numatoma finansuoti įmonių išorinių konsultavimo paslaugų įsigijimo išlaidas, gamybos proceso energetinių auditų atlikimą pagal pripažintą metodiką, technologinio audito paslaugų įsigijimą. Planuojamas įmonių gamybos darbo našumo augimas per 3 metus po projekto įgyvendinimo mažiausiai 15 proc.
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2007 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2013 m.

IV. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMAS TRANSPORTO SEKTORIUJE

1. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ SUVESTINĖ

Šiame skyriuje yra pateikiamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės transporto sektoriuje. Šiame sektoriuje numatytas energijos vartojimo efektyvumo didinimas iš esmės kontroliuojant transporto priemonių būklę, didinant viešojo transporto patrauklumą, skatinant gyventojus mažinti kelionių automobiliais skaičių, mažinant grūstis miestuose.

Kaip jau buvo minėta, pagrindinė energijos vartojimo augimo transporto sektoriuje priežastis – didėjantis transporto priemonių kiekis.

Kitos transporto sektoriaus problemos yra sietinos su nepakankamu transporto infrastruktūros išvystymu ir besiplečiančiais Lietuvos didžiais miestais. Dėl automobilizacijos tempų neatitinkančios infrastruktūros plėtros daugėja eismo grūsčių, o tai mažina energijos vartojimo efektyvumą bei ilgina kelionės laiką. Mažėjantis užstatymo tankis, miestų plėtimasis bei nepakankamai išvystytas visuomeninio transporto tinklas nulemia didesnę privačių automobilių poreikį.

Sprendžiant problemas transporto sektoriuje, geriausių rezultatų pasiekama, kai įgyvendinamas visas paketas priemonių ir įvairios strategijos derinamos tarpusavyje. Praktikoje žmonių judrumas, taip pat ir energijos suvartojimas priklauso nuo daugelio rodiklių. Visų pirma tai socialinių-ekonominių rodiklių grupė, pavyzdžiui, žmonių pajamos, amžius, lytis, gyvenimo būdas, elgesys ir t. t. Šie rodikliai ir nulemia (riboja) tam tikrą transporto paslaugų poreikį. Kita grupė – geografiniai rodikliai, t. y. gyvenamosios aplinkos struktūros elementai: dydis, darbo ir gyvenamųjų vietų tankis, vykdomų veiklų pobūdis ir pan. Trečioji grupė – transporto sistemos rodikliai: transporto infrastruktūros laidumas, viešojo transporto prieinamumas ir kokybė, transporto priemonių eksploatacijos kaštai, parkavimo galimybės ir t. t. Šių rodiklių grupės sąveikauja tarpusavyje ir todėl labai svarbu

taikyti poveikio priemonės koordinuotai. Poveikio priemonės pagal pobūdį gali būti suskirstytos į technologines, administracines bei planavimo.

Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų pasaulio šalių, nėra įmanoma įdiegti visiškai naujų ir progresyvių technologijų didinančių energijos naudojimo efektyvumą transporto sektoriuje. Tai yra labai brangu, todėl Lietuvos sąlygomis būtų naudingiau orientotis daugiau į administracinius ir darnios plėtros aspektus. Tai aprėptų investicijas į naujas transporto priemones, kelių infrastruktūrą ir atsinaujinančių išteklių naudojimą, kas jau įtvirtinta Ilgalaikėje Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 692 (Žin., 2005, Nr. 79-2860).

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos duomenimis, kasmet Vilniaus (sostinė) „kamščiuose“ prarandama daugiau nei 435 mln. eurų (174 mln. sudaro kuro kaina, dar 261 mln. kainuoja žmonių laikas, praleistas stovint grūstyse; skaičiuje neįtrauktos išlaidos ekologijai, žala sveikatai ir pan.).

Yra paskaičiuota, kad Kauno mieste (antras pagal dydį Lietuvos miestas) troleibusų parko atnaujinimas 2007 m. padidino keleivių skaičių 25%, lyginant su 2004 m., o elektros energijos sąnaudos keleiviui pervežti atitinkamai sumažėjo nuo 0,45 kWh/keleiviui iki 0,39 kWh/keleiviui, kas lygu 15%. Tuo tarpu atnaujinus autobusų parką Kaune keleivių srautas 2007 m. lyginant su 2003 m. padidėjo 88%, o kuro sąnaudos vienam keleiviui pervežti sumažėjo 30%. Kauno mieste 2008 m. buvo paleistas pirmasis troleibusas su elektros energijos kaupikliais (superkondensatoriais). Paskaičiuota, kad įmontavus į visus troleibusus tokius kaupiklius, galima būtų sutaupyti per 50% juose sunaudojamos elektros.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės transporto sektoriuje apima 1994–2016 m.

34 lentelė. Transporto sektoriaus energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
1.	Energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo transporto sektoriuje programa (<i>rengiamas projektas</i>)	Tikslas – suderinti visų transporto rūšių plėtrą, siekiant padidinti energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą transporto sektoriuje bei teikiant pirmenybę mažesnei neigiamą poveikį aplinkai darančiam transportui	Nuo 2009 m.	335
2.	Kelių transporto priemonių valstybinė techninė apžiūra	Tikslas – reguliariai tikrinti transporto priemonių atitiktį siekiant užtikrinti, kad eksploatuojamos būtų tik nustatytiems techniniams ir aplinkosauginiams reikalavimams atitinkančios transporto priemonės	Nuo 1994 m. (pakeista 2003 m.)	50
3.	Viešojo transporto atnaujinimas ir modernizavimas	Tikslas – kuro ir energijos sąnaudų mažinimas to paties keleivių srauto pervežimui, viešojo transporto patrauklumo didinimas, skatinant didesnę žmonių kiekį juo naudotis, atsisakant individualių automobilių	Neribota	25

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
4.	Kelių transporto infrastruktūros gerinimas ir transporto grūsčių mažinimas	Tikslas – kelių transporto infrastruktūros plėtra, magistralinių ir krašto kelių modernizavimas, dangos stiprinimas, žvyrkelių asfaltavimas, siekiant mažinti kelių transporto degalų sąnaudas ir reguliuoti transporto spūstis	Neribota	50
5.	Akcija „Mieste be savo automobilio“	Tikslas – atkreipti visuomenės dėmesį į neigiamą transporto įtaką aplinkai, žmonių sveikatai, eismo saugumui ir paskatinti miesto gyventojus bent akcijos metu nevažiuoti savo automobiliu, pasirinkti mažiau teršiantį viešąjį transportą arba dviračius, keliauti pėsčiomis	Nuo 2000 m.	n/a
6.	Mokslinių tyrimų projektų, susijusių su energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimu, rėmimas	Tikslas – formuoti moksliniais tyrimais pagrįstus bei nacionalinius ypatumus atspindinčius metodologinius principus bei rekomendacijas ir gaires energijos išteklių bei energijos vartojimo efektyvumui didinti	Nuo 2007 m.	n/a
			Iš viso	460

Transporto sektoriuje iki 2016 metų planuojama sutapyti 460 GWh galutinės energijos, arba 10% nusistatyto energijos taupymo tikslo. Į šį skaičių patenka tik tos priemonės, kurių sutaupyta energijos kiekį buvo galima kiekybiškai įvertinti. Papildomą indėlį prie numatytų sutaupymų įneš 34 lentelės 5 ir 6 priemonės.

2. INDIVIDUALIŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Šiame skyriuje pateikiama transporto sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo individualių priemonių aprašymas.

35 lentelė. Energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo transporto sektoriuje programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	1. ENERGIJOS IŠTEKLIŲ IR ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO TRANSPORTO SEKTORIJE PROGRAMA
Kategorija	Programinis dokumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Transporto sektorius, vežėjai, automobilių parkų operatoriai, mokymo įstaigos, masinės informavimo priemonės. 2007 m. transporto sektoriuje suvartota 37%, arba 21,4 TWh, galutinės energijos. Transporte suvartota 12,1 TWh dyzelino, 5,3 TWh automobilių benzino, 2,7 TWh suskystintų naftos dujų
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Programoje numatytos priemonės, sudarysiančios sąlygas suderinti visų transporto rūšių plėtrą, siekiant padidinti energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą transporto sektoriuje bei teikiant pirmenybę mažesnę poveikį aplinkai darančiam transportui

Efektyvumas	<p>Programoje bus numatytos organizacinės, teisinės, ekonominės, technologijų tobulinimo ir diegimo, taikomųjų mokslinių tyrimų, visuomenės švietimo ir informavimo priemonės energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumui didinti.</p> <p>Tarp numatytų priemonių galima išvardinti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ geležinkelio riedmenų parko remotorizavimas ir modernizavimas; ▪ švietimo ir informavimo kampanijos degalų taupymo klausimais; ▪ ekovairavimo stiliaus skatinimas ir įgūdžių formavimas (reklaminės kampanijos, mokymai); ▪ alternatyvių energijos šaltinių panaudojimas infrastruktūros plėtros projektuose; ▪ kt. priemonės
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 23 GWh, 2016 m. – 335 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Nauja priemonė (<i>rengiamas projektas</i>). Įgyvendinimas dar nepradėtas

36 lentelė. Kelių transporto priemonių valstybinės techninės apžiūros aprašymas

Priemonės pavadinimas	2. KELIŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ VALSTYBINĖ TECHNINĖ APŽIŪRA
Kategorija	Reglamentavimas (taisyklės)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Visi kelių transporto priemonių naudotojai. Transporte suvartota 12,1 TWh dyzelino, 5,3TWh automobilių benzino, 2,7 TWh suskystintų naftos dujų
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Privalomoji kelių transporto priemonių valstybinė techninė apžiūra skirta eksploatuojamos transporto priemonės atitiktis nustatytiems techniniams reikalavimams įvertinimui, naudojimo saugos užtikrinimui ir anglies viendeginio (CO) bei angliavandenilių (C _n H _m) išmetimų į aplinką sumažinimui. Optimalus transporto priemonės variklio darbo suregulavimas tiesiogiai lemia degalų sąnaudas.
Efektyvumas	<p>Nuo 1994 m. Lietuvoje privaloma techninė apžiūra, kurios metu patikrinama transporto priemonių atitiktis nustatytiems techniniams ir aplinkosauginiams reikalavimams. Taip užkertamas kelias techninių reikalavimų neatitinkančių, pasenusių ir neefektyvių transporto priemonių naudojimui, kadangi eksploatuoti kelių transporto priemones, kurioms nustatytu laiku neatlikta valstybinė techninė apžiūra, draudžiama.</p> <p>Vadovaujantis Kelių transporto priemonių valstybinės techninės apžiūros atlikimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2003 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. 3-275 (Žin., 2003, Nr. 43-1992; 2007, Nr. 121-4970), transporto priemonių apžiūra atliekama:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Motociklų (L3, L4 ir L5 klasės) – kas 24 mėn. 2. M1 klasės lengvųjų automobilių: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. po trejų metų nuo pirmos registracijos datos, 2.2. jei nuo pirmos registracijos datos jų eksploatacijos trukmė iki 13 metų – kas 24 mėn., 2.3. jei nuo pirmos registracijos datos jų eksploatacijos trukmė 13 ir daugiau metų – kas 12 mėn. 3. Lengvųjų automobilių (M1 klasės), skirtų vairuotojų mokymui – kas 12 mėn. 4. Lengvųjų taksi automobilių ir verslo tikslais naudojamų žmonėms vežti (M1 klasės), jei jų eksploatacijos trukmė: <ol style="list-style-type: none"> 4.1. iki 5 metų – kas 12 mėn., 4.2. 5 ir daugiau metų – kas 6 mėn.

	<p>5. Gyvenamųjų transporto priemonių (visų kategorijų ir klasių) – kas 24 mėn.</p> <p>6. Autobusų (M2 ir M3 klasės) – kas 6 mėn.</p> <p>7. Troleibusų – kas 6 mėn.</p> <p>8. Krovinių automobilių (N1, N2 ir N3 klasės) – kas 12 mėn.</p> <p>9. Pavojingus krovinius vežančių EX/II, EX/III, FL, OX ar AT tipų pagal ADR transporto priemonių, kurioms taikomi papildomi reikalavimai (N1, N2, N3, O1, O2, O3 ir O4 klasės) – kas 12 mėn.</p> <p>10. Specialios paskirties transporto priemonių (M1, M2, M3, N1, N2, N3, O2, O3 ir O4 klasės), kurios pagal savo konstrukciją ir įrangą skirtos specialioms darbo funkcijoms ir (arba) technologiniams procesams atlikti – kas 12 mėn.</p> <p>11. Krovinių priekabų, puspriekabių (O2, O3 ir O4 klasės) – kas 12 mėn.</p> <p>12. Lengvųjų automobilių priekabų (O1 klasės) – kas 24 mėn.</p>
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Energijos sutaupymai 2016 m. – 50 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – nuo 1994 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

37 lentelė. Viešojo transporto atnaujinimo ir modernizavimo aprašymas

Priemonės pavadinimas	3. VIEŠOJO TRANSPORTO ATNAUJINIMAS IR MODERNIZAVIMAS
Kategorija	Technologijų pirkimas
Regioninis taikymas	Savivaldybių lygmuo
Tikslinė grupė	Viešojo transporto naudotojai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Pagal keleivių srautų analizavimą bei prognozavimą vykdomas naujų viešojo kelių transporto priemonių pirkimas, atsižvelgiant į transporto priemonių talpumą ir kuro ar energijos sąnaudas pervežant keleivius nustatytu reisu. Mažesnio talpumo transporto priemonių keleiviams pervežti panaudojimas reisuose su mažesniu keleivių srautu sumažina degalų sąnaudas tuose reisuose
Efektyvumas	Kiekviena savivaldybė vykdo minėtas priemones vadovaudamasi įstatymais, strateginiais planais ir atitinkamais metiniais planais
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Energijos sutaupymai 2016 m. – 25 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – nuolat. Įgyvendinimo pabaiga – nuolat

38 lentelė. Kelių transporto infrastruktūros gerinimo ir transporto grūsčių mažinimo aprašymas

Priemonės pavadinimas	4. KELIŲ TRANSPORTO INFRASTRUKTŪROS GERINIMAS IR TRANSPORTO GRŪSČIŲ MAŽINIMAS
Kategorija	Teisinės ir ekonominės mokestinės priemonės
Regioninis taikymas	Nacionalinis, savivaldybių lygmuo
Tikslinė grupė	Infrastruktūros valdytojai, kelių transporto infrastruktūros ir kelių transporto priemonių naudotojai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Reikalavimus keliams, jų projektavimui, tiesimui ir priežiūrai, kelio statiniams, įrenginiams, techninėms eismo reguliavimo priemonėms ir su tuo susijusias kelių savininkų bei kitų institucijų pareigas nustato Lietuvos

	<p>Respublikos kelių įstatymas (Žin., 1995, Nr. 44-1076; 2002, Nr. 101-4492). Kelių priežiūros ir plėtros finansavimas yra vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymu (Žin., 2000, Nr. 92-2873; 2001, Nr. 112-4089; 2004, Nr. 171-6302). Krovinio transporto valdytojai apmokestinami mokesčiais už naudojimąsi tam tikra kelių transporto infrastruktūra. Nustatant mokesčio dydį įvertinama transporto priemonės atitiktis aplinkosauginiams EURO standartams.</p> <p>Vykdoma Žvyrkelių asfaltavimo programa užtikrina kelių transporto degalų sąnaudų sumažėjimą iki 10%.</p> <p>Kelių transporto infrastruktūros naudojimo kompleksinis optimizavimas sąlygoja grūsčių mažėjimą. Sumažėjus transporto priemonės stabdymų ir pajudėjimų iš vietos skaičiui, sumažėja vidutinės degalų sąnaudos nuvažiuotam atstumui</p>
Efektyvumas	Energijos efektyvumo didinimo geros praktikos pavyzdžiai (gautos naudos išraiška), sąlygoti tinkamo infrastruktūros planavimo ir eismo valdymo
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Energijos sutaupymai 2016 m. – 50 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – nuolat. Įgyvendinimo pabaiga – nuolat

39 lentelė. Akcijos „Mieste be savo automobilio“ aprašymas

Priemonės pavadinimas	5. AKCIJA „MIESTE BE SAVO AUTOMOBILIO“
Kategorija	Informavimas
Regioninis taikymas	Savivaldybių lygmuo
Tikslinė grupė	Individualių automobilių savininkai ir naudotojai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Gyventojai paskatinami bent vienai dienai atsisakyti automobilių ir pasinaudoti viešuoju transportu, dviračiu, o nedidelius atstumus įveikti pėsčiomis. Akcijos metu padidinamas automobilių naudotojų informuotumas apie transporto neigiamą poveikį aplinkai, tuo pačiu skatinamas energijos vartojimo efektyvumas transporto sektoriuje
Efektyvumas	Akcijos metu kiekvienais metais savivaldybėse vykdomos spaudos konferencijos, įvairūs vieši renginiai (varžybos, koncertai, dviračių žygiai ir pan.). Mokyklose organizuojamos bevariklio transporto parodėlės. Moksleiviai skatinami paruošti kūrybiškas ekspozicijas
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – nuo 2000 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

40 lentelė. Mokslinių tyrimų projektų, susijusių su energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimu, rėmimo aprašymas

Priemonės pavadinimas	6. MOKSLINIŲ TYRIMŲ PROJEKTŲ, SUSIJUSIŲ SU ENERGIJOS IŠTEKLIŲ IR ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMU, RĖMIMAS
Kategorija	Inovacinė veikla
Regioninis taikymas	Nacionalinis ir savivaldybių lygmuo
Tikslinė grupė	Valstybės ir savivaldybių institucijos, transporto infrastruktūros valdytojai, vežėjai, transporto infrastruktūros ir transporto priemonių naudotojai

Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Valstybės institucijų priimamų sprendimų pagrindimas, energijos efektyvumo vertinimas, rekomendacijų ir gairių energijos išteklių bei energijos vartojimo efektyvumui didinti įgyvendinimo mechanizmo sukūrimas
Efektyvumas	Parengtų mokslinių tyrimų skaičius
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – nuolat. Įgyvendinimo pabaiga – nuolat

V. HORIZONTALIOS IR TARPSEKTORINĖS ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONĖS

Šiame skyriuje yra pateikiamos horizontalios ir tarpsektorinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės. Šios priemonės yra tiek strateginiai ir programiniai dokumentai su juose numatytais priemonėmis, tiek finansiniai instrumentai, reglamentai bei informavimo priemonės.

Horizontalios ir tarpsektorinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės apima 1999–2025 m.

1. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ SUVESTINĖ

41 lentelė. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo horizontalios ir tarpsektorinės priemonės

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
1.	Nacionalinė energetikos strategija	Vienas iš šios strategijos tikslų – gerinti energijos naudojimo efektyvumą ir taupyti energijos sąnaudas. Strategijoje nustatyti uždaviniai: <ul style="list-style-type: none"> ▪ elektros energijos, pagamintos termofikacinėse elektrinėse per šildymo sezoną, dalį bendrame elektros energijos gamybos balanse 2025 m. padidinti iki 35%; ▪ pradedant 2008 m. sausio 1 d., per 9 metus sutaupyti 9% galutinės energijos, palyginti su 2005 m. galutinio energijos suvartojimo lygiu; ▪ stiprinti energetikos sektoriaus institucijas, tobulinant jose dirbančių specialistų žinias ir gerinant jų įgūdžius; ▪ išsaugoti ir stiprinti energetikos specialistus rengiančias bei energetikos srityje dirbančias mokslo tiriamąsias institucijas; ▪ toliau gerinti visų energijos rūšių vartojimo efektyvumą taip, kad 2025 m. 	2007–2025 m.	2008–2016 m. sutaupyti 9% galutinės energijos, palyginti su 2005 m. galutinio energijos suvartojimo lygiu

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
		lyginamosios energijos sąnaudos pastatuose, įvairiuose įrenginiuose ir prietaisuose, technologiniuose procesuose ir transporto sistemose būtų artimos išsivysčiusių ES valstybių rodikliams		
2.	Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa	<p>Tikslas – didinti energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą visose šalies ūkio srityse. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vykdyti su darnaus vystymosi tikslais suderintą energetikos politiką, įtraukti energetikos efektyvumą į šalies bendrąją politiką, derinant sektorių veiksmus, sukuriant ir taikant atitinkamą reguliavimą; ▪ vykdyti taikomuosius mokslo tiriamuosius darbus, informavimo ir šviečiamąją veiklą efektyvaus energijos vartojimo, atsinaujinančių ir atliekinių energijos išteklių naudojimo klausimais. <p>Šios Programos tikslai ir uždaviniai nustatomi atskirai pastatų ir jų inžinerinių sistemų, kogeneracijos ir centralizuoto šilumos tiekimo, įmonių, įstaigų ir namų ūkio energijos vartojimo įrenginių, transporto, vietinių, atsinaujinančių ir atliekinių energijos išteklių sektoriams.</p> <p>Programos tikslas pastatų ir jų inžinerinių sistemų sektoriui – atnaujinti esamus pastatus, modernizuoti jų energetikos sistemas. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ užtikrinti efektyvų esamų pastatų naudojimą, atnaujinimą ir modernizavimą; ▪ sustiprinti pastatų savininkų, valdytojų ir kitų rinkos dalyvių gebėjimą prižiūrėti, atnaujinti ir modernizuoti pastatus, gerinti jų energetines charakteristikas. <p>Programos tikslas įrenginių ir technologinių procesų srityje: didinti energijos gamybos ir vartojimo efektyvumą kogeneracijos, centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuose, įmonių technologiniuose procesuose, įmonių, įstaigų ir namų ūkio įrenginiuose, transporte. Uždaviniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sudaryti sąlygas, kad kogeneracijos būdu iki 2020 metų būtų gaminama ne mažiau kaip 35 procentai visos elektros energijos; padidinti centralizuoto šilumos tiekimo sistemų efektyvumą; ▪ didinti centralizuoto šilumos tiekimo sistemų efektyvumą; ▪ orientuoti pramonės sektoriaus plėtrą į naujausias ir aplinkai palankias 	2006–2010 m.	<p>1. Šilumos vartojimas esamuose pastatuose sumažės 7%.</p> <p>2. Kogeneracija sudarys 20% bendrąją elektros gamybos balansę.</p> <p>3. Atliekinių energijos išteklių naudojimas padidės 2 TWh</p>

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
		technologijas; <ul style="list-style-type: none"> ▪ didinti įmonių, įstaigų ir namų ūkio įrenginių energetinį efektyvumą; ▪ suderinti visų transporto rūšių plėtrą, teikiant pirmenybę mažesni neigiamą poveikį aplinkai darančiam transportui 		
3.	Statybos techninis reglamentas STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“	Reglamentas sugriežtina šiluminius techninius reikalavimus (šilumos perdavimo koeficientai ir kt.) gyvenamųjų ir negyvenamųjų (viešosios paskirties ir pramonės) pastatų atitvaroms projektuoti. Reglamentas taikomas projektuojant naujus ir rekonstruojamus pastatus	Nuo 2005 m.	830
4.	Statybos techninių reikalavimų reglamentas STR 2.05.01:1999 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“ (ankstyvieji veiksmai)	Reglamentas sugriežtino šiluminius techninius reikalavimus (šilumos perdavimo koeficientai ir kt.) gyvenamųjų ir negyvenamųjų (viešosios paskirties ir pramonės) pastatų atitvaroms projektuoti. Reglamentas taikomas projektuojant naujus ir rekonstruojamus pastatus	1999–2005 m.	290
5.	Statybos techninis reglamentas STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas, oro kondicionavimas“	Reglamente išdėstyti pagrindiniai reikalavimai šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemoms projektuoti ir įrengti. Šis reglamentas taikomas projektuojant ir įrengiant pastatų ir inžinerinių statinių patalpų šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemas, išskyrus mažos (lauko sienų šilumos inercijos koeficientas $D < 1,5$) ir ypač didelės (lauko sienų šilumos inercijos koeficientas $D > 7$) šilumos inercijos atitvarų pastatus ir inžinerinių statinių patalpas, taip pat pastatus ir inžinerinius statinius, susijusius su radioaktyviųjų ir sprogstamųjų medžiagų vartojimu ir gamyba, technologines sistemas ir įrengimus. Pastato ir inžinerinio statinio rekonstravimo atveju reikalavimai privalomi tik rekonstruojamoms pastato dalims ar inžinerinio statinio patalpoms	Nuo 2005 m.	n/a
6.	Statybos techninis reglamentas STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“	Reglamento tikslai: <ul style="list-style-type: none"> ▪ nustatyti minimalius pastatų energinio naudingumo reikalavimus ir parengti pastatų sertifikavimo tvarką ir metodiką; ▪ racionaliai ir ekonomiškai naudoti energijos šaltinius (naftos produktus, gamtines dujas, kietąjį kurą ir kt.), kurie yra ir pagrindiniai anglies dvideginio išskyrimo šaltiniai; 	Nuo 2005 m.	11

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ sudaryti prielaidas efektyvesniam energijos vartojimui; ▪ sudaryti prielaidas energijos poreikio valdymui; ▪ mažinti gyvenamųjų pastatų ir paslaugų sektoriaus energijos suvartojimą, kuris sudaro daugiau kaip 40% bendro energijos suvartojimo ES ir vis plečiasi; ▪ mažinti ir apriboti anglies dvideginio išskyrimą į aplinką; ▪ kad pastatų energinis naudingumas būtų apskaičiuojamas pagal vieningą metodiką, paremtą Europos standartais ir užtikrinančią vienodas sąlygas ES valstybėms narėms imantis energijos taupymo priemonių pastatų sektoriuje ir leidžiančią būsimiems savininkams ar naudotojams sužinoti tikslų energinį naudingumą Bendrijos nekilnojamojo turto rinkoje; ▪ siekiama, kad nauji pastatai atitiktų minimalius energinio naudingumo reikalavimus, kad pastatų energinį naudingumą didinantys veiksniai būtų išnaudojami optimaliai; ▪ siekiama, kad kapitalinė esamų didelių pastatų renovacija turėtų būti laikoma proga imtis ekonomiškai efektyvių priemonių didinant šių pastatų energinį naudingumą 		
7.	Savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis dėl galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo (<i>projektas</i>)	Tikslas – paskatinti energetikos įmones mažinti energijos suvartojimą pas galutinius energijos vartotojus	Nuo 2009 m.	740
8.	Kvalifikavimo ir sertifikavimo schemas	Tikslas – užtikrinti, kad energijos vartojimo efektyvumo didinimo paslaugas teiktų aukšto lygio techninės kompetencijos, objektyvumo ir patikimumo specialistai	Nuo 2005 m.	n/a
9.	Reikalavimai galutiniams vartotojams pateikti individualius skaitiklius, kurie tiksliai atspindi galutinio vartotojo faktinį energijos suvartojimą ir fiksuoja	Tikslas – sudaryti galutiniams energijos vartotojams galimybes sekti energijos vartojimą ir taip skatinti didinti energijos vartojimo efektyvumą	Nuo 2008 m.	n/a

Eil. Nr.	Priemonės pavadinimas	Tikslai ir uždaviniai	Trukmė	Planuojami metiniai energijos sutaupymai 2016 m., GWh
	tikslų laiką, kada ji buvo suvartota			
10.	Energijos apskaitos ir matavimo priemonių šiai apskaitai vykdyti įdiegimo reikalavimai	Tikslas – užtikrinti, kad energijos vartotojai turėtų individualias energijos apskaitos ir matavimo priemones	Nuo 2002 m.	n/a
11.	Lengvatinis 9% PVM tarifas	Tikslas – sudaryti palankesnes investicines sąlygas gyvenamųjų namų statybai, renovacijai ir apšiltinimui	Nuo 2002 m.	n/a
12.	Pelno mokesčio lengvata (projektas)	Tikslas – skatinti įmones investuoti į naujas technologijas, tuo maksimaliai padidinant jų konkurencingumą ir energinį efektyvumą	n/a	n/a
13.	Mokesčio už aplinkos teršimą lengvata	Tikslas – skatinti juridinius asmenis diegti aplinkos taršos (taip pat ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo) priemones	Nuo 2005 m.	n/a
14.	Informacinė, švietėjiška, mokomoji veikla	Tikslas – informuoti, šviesti ir mokyti energijos vartotojus energijos vartojimo efektyvumo didinimo klausimais	Neribota	n/a
			Iš viso	1871

Horizontalių ir tarpsektoriinių priemonių dėka iki 2016 m. planuojama sutaupyti 1871 GWh galutinės energijos, arba 40% nustatyto energijos taupymo rodiklio. Į šį skaičių patenka tik tos priemonės, kurių sutaupyta energijos kiekį buvo galima kiekybiškai įvertinti. Papildomą indėlį prie numatytų sutaupymų įneš 41 lentelės 1, 2, 5, 8–14 priemonės.

2. INDIVIDUALIŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

42 lentelė. Nacionalinės energetikos strategijos aprašymas

Priemonės pavadinimas	1. NACIONALINĖ ENERGETIKOS STRATEGIJA
Kategorija	Strateginis dokumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Visi galutinio energijos vartojimo sektoriai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Energijos tiekimo sistemų modernizavimas ir plėtra. Numatytas pastatų vidaus šildymo ir karšto vandens tiekimo sistemų rekonstravimas, automatizuotų šilumos punktų pastatuose įrengimas, grupinių šilumokaitinių naikinimas ir esamų individualių šilumos punktų keitimas naujais. ▪ Teisės aktų rengimas ir tobulinimas, energetikos valdymo tobulinimas. Numatyta parengti Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2011–2015 metų programos ir jos įgyvendinimo priemonių plano projektą ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei; stiprinti energetikos sektoriaus ir kitas institucijas, tobulinti jose dirbančių specialistų žinias ir gebėjimus. ▪ Moksliniai tyrimai, specialistų rengimas ir kitų Nacionalinėje

	energetikos strategijoje ES numatytų tikslų įgyvendinimas. Šioje priemonių grupėje numatytos lėšos įvairioms su energijos vartojimo efektyvumu susijusioms studijoms atlikti. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtra ir energijos vartojimo efektyvumo didinimas. Šioje priemonių grupėje numatyta renovuoti ir modernizuoti daugiabučius gyvenamuosius namus; įgyvendinti energiją taupančias priemones kitose ūkio šakose, kurios leistų per 3 metus, pradedant 2008 metais, sumažinti lyginamąsias galutinės energijos sąnaudas 1,5 procento
Efektyvumas	Siekiant įgyvendinti Nacionalinės energetikos strategijos tikslus, kas ketveri metai yra tvirtinamas Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimo planas, kuriame nurodomos konkrečios priemonės tikslams pasiekti
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Įgyvendinant Nacionalinės energetikos strategijos plano priemones, pradedant 2008 m. sausio 1 d., per 9 metus bus sutaupyta 9% galutinės energijos, palyginti su 2005 m. galutinio energijos suvartojimo lygiu
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2007 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2025 m.

43 lentelė. Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programos aprašymas

Priemonės pavadinimas	2. NACIONALINĖ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO 2006–2010 METŲ PROGRAMA
Kategorija	Programinis dokumentas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Visi galutinio energijos vartojimo sektoriai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Įgyvendinus šios programos tikslus, bus gauti tokie kokybiniai rodikliai: pagerintos gyvenimo sąlygos – atnaujinti pastatai ir jų energetikos sistemos, jie tinkamai naudojami ir prižiūrimi; atliekama ir apibendrinama energijos vartojimo efektyvumo ir energijos poreikių geros vadybos projektų stebėseną; parengti teisiniai ir metodiniai dokumentai energijos vartojimo efektyvumui ir aplinkos taršai pozityviai reguliuoti transporto ir pramonės sektoriuose; tobulinami ir plėtojami teisiniai ir normatyviniai dokumentai, skirti Lietuvos tarptautiniams ir ES išipareigojimams, susijusiems su efektyviu energijos vartojimu ir atsinaujinančių bei atliekinių energijos išteklių naudojimu; atliekami moksliniai tyrimai, visuomenė informuojama ir šviečiama efektyvaus energijos vartojimo ir atsinaujinančių bei atliekinių energijos išteklių naudojimo klausimais. Šilumos vartojimas esamuose pastatuose sumažės 7%
Efektyvumas	Programoje yra numatytos organizacinės, teisinės, ekonominės, technologijų tobulinimo ir diegimo, taikomųjų mokslinių tyrimų, visuomenės švietimo ir informavimo priemonės energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumui didinimo, taip pat jų įgyvendinimo stebėsenos, pastatų ir jų inžinerinių sistemų, kogeneracijos, centralizuoto šilumos tiekimo, įmonių, įstaigų ir namų ūkio įrenginių, transporto, vietinių, atsinaujinančių ir atliekinių energijos išteklių sektoriuose
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	1. Šilumos vartojimas esamuose pastatuose sumažės 7%. 2. Kogeneracija sudarys 20% bendrą elektros gamybos balansą. 3. Atliekinių energijos išteklių naudojimas 2 TWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2006 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2010 m.

44 lentelė. Statybos techninio reglamento STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“ aprašymas

Priemonės pavadinimas	3. STATYBOS TECHNINIS REGLAMENTAS STR 2.05.01:2005 „PASTATŲ ATITVARŲ ŠILUMINĖ TECHNIKA“
Kategorija	Reglamentavimas (pastatų normos)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Gyvenamieji pastatai Viešosios paskirties pastatai Pramonės pastatai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Projektuojamų naujų ir rekonstruojamų esamų pastatų atitvaros turi atitikti nustatytus minimalias šilumines charakteristikas (žr. 2 priedo 2.1 lentelę)
Efektyvumas	Reglamentas nustato šiluminius techninius reikalavimus gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų atitvaroms projektuoti. Reglamentas taikomas projektuojant naujus ir rekonstruojamus pastatus
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 350 GWh, 2016 m. – 830 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2005 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

45 lentelė. Statybos techninių reikalavimų reglamento STR 2.05.01:1999 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“ aprašymas

Priemonės pavadinimas	4. STATYBOS TECHNINIŲ REIKALAVIMŲ REGLAMENTAS STR 2.05.01:1999 „PASTATŲ ATITVARŲ ŠILUMINĖ TECHNIKA“
Kategorija	Reglamentavimas (pastatų normos)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Gyvenamieji pastatai Viešosios paskirties pastatai Pramonės pastatai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Projektuojamų naujų ir rekonstruojamų esamų pastatų atitvaros turėjo atitikti nustatytus minimalias šilumines charakteristikas (žr. 2 priedo 2.2 lentelę)
Efektyvumas	Reglamentas nustatė šiluminius techninius reikalavimus gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų atitvaroms projektuoti. Reglamentas buvo taikomas projektuojant naujus ir rekonstruojamus pastatus
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 290 GWh, 2016 m. – 290 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinta priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 1999 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2005 m.

46 lentelė. Statybos techninio reglamento STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“ aprašymas

Priemonės pavadinimas	5. STATYBOS TECHNINIS REGLAMENTAS STR 2.09.02:2005 „ŠILDYMAS, VĖDINIMAS, ORO KONDICIONAVIMAS“
Kategorija	Reglamentavimas (pastatų normos)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo

Tikslinė grupė	Statiniai ir jų šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemos
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Statiniuose turi būti suprojektuotos ir įrengtos tokios mikroklimato bei oro kokybės parametrus palaikančios ir reguliuojančios šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemos, kad normaliai eksploatuojant patalpas normaliomis lauko sąlygomis visose to pastato patalpų veiklos zonose, arba tik numatytose vietose, optimaliai naudojant energiją būtų galima palaikyti norminius mikroklimato bei oro kokybės parametrus
Efektyvumas	<p>Reglamentas nustato, kad:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemos turi turėti galimybę jas reguliuoti taip, kad patalpos oro ar jos veiklos zonos juntamosios temperatūros svyravimai neturėtų neigiamos įtakos žmogaus komfortui ar jo darbo produktyvumui; ▪ viešojo naudojimo, gamybos ir pramonės paskirties pastatuose šildymo sistemos turi būti suprojektuotos ir įrengtos taip, kad ne darbo metu galėtų veikti mažesne, nei normali tomis sąlygomis, galia. Silpnescnio šildymo režimu veikianti šildymo sistema turi palaikyti patalpoje ne žemesnę kaip 5°C oro temperatūrą (jeigu nėra technologinių reikalavimų palaikyti kitokią oro temperatūrą) ir darbo pradžia ją vėl pakelti iki projektinės. Gyvenamuosiuose pastatuose turi būti numatyta galimybė reguliuoti tiek visos šildymo sistemos, tiek atskirų šildymo prietaisų šilumos srautus. Pastatų, gaunančių šilumą iš šilumos tiekimo tinklų, šilumos punktuose turi būti įrengti suvartojamos šilumos kiekio apskaitos prietaisai, tinkantys komerciniam atsiskaitymui; ▪ daugiabučių gyvenamųjų pastatų šildymo sistemos projektuojamos taip, kad galima būtų įvertinti šilumos suvartojimą kiekviename bute, nepatenkant į jį; ▪ kiekvieno šildymo prietaiso arba prietaisų grupių šilumos atidavimas turi būti reguliuojamas pagal kintamus šilumos išskyrimus šildomoje patalpoje arba patalpos naudotojų poreikius; ▪ šildymo ir šilumos tiekimo vamzdinių šilumos izoliacija turi atitikti nustatytus reikalavimus; ▪ vėdinimo, oro kondicionavimo ir šildymo oru būdas, taip pat sistemų konstrukcijos turi būti parinktos pagal pastato paskirtį ir jo naudojimo ypatumus taip, kad garantuotų norminį patalpų mikroklimatą ir oro švarumą normaliomis jų naudojimo ir lauko oro sąlygomis; ▪ patalpos turi būti vėdinamos ir šildomos taip, kad norminė oro kokybė būtų palaikoma taupiai naudojant energiją; ▪ šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemų automatizavimas turi užtikrinti patikimą ir energetiškai efektyvų sistemų veikimą
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2005 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

47 lentelė. Statybos techninio reglamento STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“ aprašymas

Priemonės pavadinimas	6. STATYBOS TECHNINIS REGLAMENTAS STR 2.01.09:2005 „PASTATŲ ENERGINIS NAUDINGUMAS. ENERGINIO NAUDINGUMO SERTIFIKAVIMAS“
Kategorija	Reglamentavimas (pastatų normos)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Pastatų sektorius
Galutinio energijos	Projektuojant naujus ir didesnius kaip 1000 m ² naudingo ploto kapitaliai

vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	renovuojamus pastatus, jų planuojamas energinis naudingumas turi atitikti reikalavimus: <ul style="list-style-type: none"> ▪ naujai pastatytų pastatų (pastato dalių) energinio naudingumo klasė turi būti ne žemesnė kaip C. Šis reikalavimas galioja naujiems pastatams, kurių projektavimo sąlygų sąvadas išduotas po šio reglamento įsigaliojimo; ▪ didesnių kaip 1000 kvadratinų metrų naudingo ploto kapitaliai renovuojamų pastatų (pastato dalių) energinio naudingumo klasė turi būti ne žemesnė kaip D. Šis reikalavimas galioja kapitaliai renovuojamiems pastatams, kurių projektavimo sąlygų sąvadas išduotas po šio reglamento įsigaliojimo
Efektyvumas	Pastatų energinio naudingumo reikalavimai privalomi: <ul style="list-style-type: none"> ▪ naujai statomiems pastatams; ▪ kapitaliai renovuojamiems pastatams, kurių naudingas plotas didesnis kaip 1000 m². Šio punkto reikalavimai taikomi tiek, kiek tai techniškai, funkciniu požiūriu ir ekonomiškai įmanoma. Projektuojant naujus ir didesnius kaip 1000 m ² naudingo ploto kapitaliai renovuojamus pastatus, jų planuojamas energinis naudingumas turi atitikti nustatytus energinio naudingumo reikalavimus. Pastatų sertifikavimas privalomas: <ul style="list-style-type: none"> ▪ statant, parduodant ar išnuomojant pastatus; ▪ didesniems kaip 1000 m² naudingo ploto viešbučių, administracinių, prekybos, paslaugų, maitinimo, transporto, kultūros, mokslo, gydymo ir poilsio paskirties pastatams
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2006 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

48 lentelė. Savanoriškų susitarimų su energetikos įmonėmis dėl galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo aprašymas

Priemonės pavadinimas	7. SAVANORIŠKI SUSITARIMAI SU ENERGETIKOS ĮMONĖMIS DĖL GALUTINIO ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO
Kategorija	Energijos vartojimo efektyvumo didinimo mechanizmai ir kitos priemonių kombinacijos (savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Namų ūkiai Prekybos ir paslaugų sektorius Pramonės įmonės
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių įgyvendinimas namų ūkių, prekybos ir paslaugų bei pramonės sektoriaus vartotojų pastatuose, technologiniuose procesuose, įrenginiuose
Efektyvumas	Bus pasirašyti susitarimai tarp atsakingos valstybės institucijos ir energetikos įmonių, kuriuose bus išskirti tam tikri energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslai, sudarytas tų tikslų pasiekimo grafikas, nustatyti susitarimo vykdymo stebėsenos ir atskaitomybės reikalavimai
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	Planuojami energijos sutaupymai 2010 m. – 110 GWh, 2016 m. – 740 GWh
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2009 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2016 m.

49 lentelė. Kvalifikavimo ir sertifikavimo schemų aprašymas

Priemonės pavadinimas	8. KVALIFIKAVIMO IR SERTIFIKAVIMO SCHEMOS
Kategorija	Informavimas (mokymai ir švietimas)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Visi galutiniai energijos vartotojai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Sudaromos sąlygos vartotojams pasinaudoti atitinkamos kvalifikacijos specialistų paslaugomis, užtikrinančiomis paslaugų kokybę
Efektyvumas	<p>Kvalifikavimo ir sertifikavimo schemos reglamentuotos teisės aktais:</p> <p>Energijos vartojimo audito atlikimo ir auditorių atestavimo tvarka (<i>projektas</i>);</p> <p>Statybos techninis reglamentas STR 1.02.06:2006 „Teisės eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas įgijimo tvarkos aprašas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. D1-321 (Žin., 2005, Nr. 80-2914; 2007, Nr. 8-339). Šį reglamentą pakeitė statybos techninis reglamentas STR 1.02.06:2007 „Teisės eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas įgijimo tvarkos ir teritorijų planavimo specialistų atestavimo tvarkos aprašas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. D1-601 (Žin., 2007, Nr. 120-4945);</p> <p>Statybos techninis reglamentas STR 1.02.09:2005 „Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. D1-641 (Žin., 2006, Nr. 2-19);</p> <p>Energetikos objektus ir įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų atestavimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. 4-122 (Žin., 2005, Nr. 41-1321; 2006, Nr. 112-4288);</p> <p>Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 4-73 (Žin., 2006, Nr. 27-902) patvirtinti Pastatuose įrengtų šildymo katilų, naudojančių neatsinaujinantį kietąjį arba skystąjį kurą, kurių vardinė atiduodamoji galia ne mažesnė kaip 20 kW, bei šildymo sistemų ne senesniais kaip 15 metų ir ne mažesnės kaip 20 kW vardinės atiduodamosios galios šildymo katilais, naudojančiais neatsinaujinantį kietąjį arba skystąjį kurą, efektyvumo tikrinimo reglamentas ir Pastatuose įrengtų oro kondicionavimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 12 kW, efektyvumo tikrinimo reglamentas.</p> <p>Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos generalinio direktoriaus 2007 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V(6)-193 patvirtintos Šildymo katilų ir šildymo sistemų tikrintojo mokymo programa ir Pastatuose įrengtų oro kondicionavimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 12 kW, efektyvumo tikrintojo mokymo programa</p>
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2005 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

50 lentelė. Reikalavimų galutiniams vartotojams pateikti individualius skaitiklius, kurie tiksliai atspindi galutinio vartotojo faktinį energijos suvartojimą ir fiksuoja tikslų laiką, kada ji buvo suvartota, aprašymas

Priemonės pavadinimas	9. REIKALAVIMAI GALUTINIAMS VARTOTOJAMS PATEIKTI INDIVIDUALIUS SKAITIKLIUS, KURIE TIKSLIAI ATSPINDI GALUTINIO VARTOTOJO FAKTINĮ ENERGIJOS SUVARTOJIMĄ IR FIKSUOJA TIKSLŲ LAIKĄ, KADA JI BUVO SUVARTOTA
Kategorija	Informavimas, reglamentavimas (taisyklės)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Šilumos energijos, elektros energijos ir gamtinių dujų vartotojai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Šilumos energijos, elektros energijos ir gamtinių dujų vartotojams sudarytos galimybės sekti energijos suvartojimą tam tikru laiko momentu, sužinoti suvartotą energijos kiekį už tam tikrą laikotarpį bei nuskaityti duomenis nuotoliniu būdu, kas sudaro jam sąlygas mažinti energijos vartojimą
Efektyvumas	<p>Yra nustatyti reikalavimai šilumos, elektros ir gamtinių dujų vartotojams diegti pažangius skaitiklius, kurie tiksliai atspindi galutinio vartotojo faktinį energijos suvartojimą ir fiksuoja tikslų laiką, kada ji buvo suvartota.</p> <p>Šilumos skaitikliai turi matuoti ir rodyti šiuos parametrus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) integruojamą šilumos energijos kiekį; 2) integruojamą šilumnešio kiekį (tūrį arba masę); 3) srautą; 4) momentinę šilumos galią; 5) šilumnešio temperatūras ir temperatūrų skirtumus; 6) slėgį (matuojant garų patiektą šilumos energiją); 7) darbo arba nedarbo laiką nuo eksploataavimo pradžios. <p>Šilumos šaltiniams ir pirmos apskaitos grupės vartotojams (pirmai apskaitos grupei priskiriami visi, išskyrus gyvenamuosius namus, šilumos vartotojai, kurių bendra sutartinė šilumos galia viršija 1 MW, ir vartotojai, turintys požeminius tinklus už apskaitos mazgo arba atvirą šilumos tiekimo sistemą) skirti šilumos skaitikliai turi apskaičiuoti vidutines temperatūras per valandą ir patiekto bei grąžinto šilumnešio kiekį per valandą ne trumpesniu kaip vieno mėnesio laikotarpiu arba turėti kompiuterinę sąsają šiems duomenims išvesti. Turi būti numatyta galimybė peržiūrėti sukauptus duomenis šilumos skaitiklio indikatoriuje ir nuskaityti juos portatyviniu duomenų kaupikliu ar kitomis priemonėmis.</p> <p>Elektros vartotojams, kuriems leistinoji naudoti galia yra didesnė už 50 kW, įrengiami elektros skaitikliai, fiksuojantys integravimo periodo (valandos) vidutinę faktinę galią ne trumpesniu kaip vieno mėnesio laikotarpiu ir suteikiantys galimybę vartotojui peržiūrėti sukauptus duomenis elektros apskaitos prietaiso indikatoriuje ir (arba) nuskaityti juos nuotoliniu būdu ar kitomis priemonėmis, visuomet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prijungiant naujų vartotojų elektros įrenginius prie operatoriaus elektros tinklų; ▪ keičiant esamus skaitiklius naujais, išskyrus atvejus, kai tokių skaitiklių įrengimas įmanomas tik rekonstravus vidaus tinklą arba kai tokių skaitiklių įrengimas yra ekonomiškai nenaudingas; ▪ atliekant vartotojui priklausančio pastato, kurio bendrasis plotas yra didesnis kaip 1000 m², rekonstrukciją arba kapitalinį remontą, kai išorinių atitvarų ir inžinerinių sistemų (šildymo, vėdinimo, oro kondicionavimo, karšto vandens ir apšvietimo) rekonstravimo arba kapitalinio remonto kaina sudaro daugiau kaip 25% pastato likutinės vertės, neįskaitant žemės sklypo, ant kurio stovi pastatas, vertės, arba kai rekonstruojama daugiau kaip 25% pastato išorinių atitvarų ploto, jas apšiltinant. Šis punktas taikomas, kai vartotojas pateikia operatoriui dokumentus, patvirtinančius

	<p>nurodytas aplinkybes.</p> <p>Gamtinių dujų vartotojams, kurie dujų pristatymo vietoje per metus suvartoja daugiau kaip 100 tūkst. m³ dujų, įrengiamos dujų apskaitos sistemų dujų kiekio matavimo priemonės, fiksuojančios integravimo periodo (valandos) vidutinę faktinę galią ne trumpesniu kaip vieno mėnesio laikotarpiu ir suteikiančios galimybę vartotojui peržiūrėti sukauptus duomenis matavimo priemonės indikatoriuje ir (arba) nuskaityti juos nuotoliniu būdu ar kitomis priemonėmis, visuomet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prijungiant naujų vartotojų dujų sistemas; ▪ keičiant vartotojų esamas įrengtas dujų apskaitos sistemų dujų kiekio matavimo priemones, joms susidėvėjus, išskyrus atvejus, kai tokių dujų apskaitos sistemų įrengimas įmanomas tik rekonstravus vartotojo dujų sistemą arba kai tokių dujų apskaitos sistemų įrengimas yra ekonomiškai nenaudingas; ▪ atliekant pastato, kurio bendrasis plotas yra didesnis kaip 1000 m², rekonstrukciją arba kapitalinį remontą, kai išorinių atitvarų ir inžinerinių sistemų (šildymo, vėdinimo, oro kondicionavimo, karšto vandentiekio ir apšvietimo) rekonstravimo arba kapitalinio remonto kaina sudaro daugiau kaip 25% pastato likutinės vertės, neįskaitant žemės sklypo, ant kurio stovi pastatas, vertės, arba kai rekonstruojama daugiau kaip 25% pastato išorinių atitvarų ploto, jas apšiltinant. Šis punktas taikomas, kai vartotojas pateikia dujų įmonei dokumentus, patvirtinančius nurodytas aplinkybes
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė yra įgyvendinama Įgyvendinimo pradžia – 2008 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

51 lentelė. Energijos apskaitos ir matavimo priemonių šiai apskaitai vykdyti įdiegimo reikalavimų aprašymas

Priemonės pavadinimas	10. ENERGIJOS APSKAITOS IR MATAVIMO PRIEMONIŲ ŠIAI APSKAITAI VYKDYTI ĮDIEGIMO REIKALAVIMAI
Kategorija	Informavimas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Visi galutinės energijos vartotojai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Kiekvienas vartotojas, turėdamas individualią energijos apskaitą, gali sekti energijos vartojimą bei jį mažinti. Vartotojas, turintis individualią apskaitą, yra suinteresuotas taupyti energiją
Efektyvumas	<p>Energetikos įstatyme (Žin., 2002, Nr. 56-2224) nustatyta, kad perduodama, paskirstoma ir parduodama energija turi būti apskaičiuojama Lietuvos Respublikos matavimo priemonių registre įregistruotomis energijos matavimo priemonėmis. Naujai įrengiamos energijos matavimo priemonės turi atitikti ES valstybėse naudojamų matavimo priemonių specifikacijas. Energijos matavimo priemonės savo lėšomis įrengia energetikos įmonės.</p> <p>Valstybės meteorologijos tarnybos prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos direktoriaus įsakymu Nr. V-31 patvirtintame Matavimo priemonių reglamente (Žin., 2006, Nr. 40-1451) nustatyti privalomi esminiai ir savitieji reikalavimai matavimo priemonėms.</p> <p>Bendrieji elektros apskaitos principai yra nurodyti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme (Žin., 2000, Nr. 66-1984; 2004, Nr. 107-3964), kuriame nurodoma, kad skirstomųjų tinklų operatoriai yra atsakingi už jiems priklausančios skirstomaisiais tinklais persiūstos elektros energijos matavimo ir apskaitos organizavimą. Pagal Lietuvos Respublikos</p>

	<p>ūkio ministro 2005 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. 4-350 patvirtintas Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės (Žin., 2005, Nr. 120-4328) operatorius yra atsakingas už apskaitos prietaisų įrengimą ir priežiūrą. Daugiabučiuose namuose elektros apskaitos prietaisai turi būti įrengiami kiekvienam butui. Vartotojams elektros apskaitos prietaisai įrengiami vadovaujantis Elektros įrenginių įrengimo bendrosiomis taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2007 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. 4-40 (Žin., 2007, Nr. 24-936) ir Elektros tinklų kodeksu, patvirtintu Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2001 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 398 (Žin., 2005, Nr. 120-4328).</p> <p>Centralizuotai tiekiamos šilumos ir karšto vandens suvartojimo apskaitos principai yra nustatyti Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatyme (Žin., 2003, Nr. 51-2254; 2007, Nr. 130-5259), kuriame nustatyta, kad atsiskaitomieji apskaitos prietaisai už patiektą šilumą įrengiami šilumos pirkimo–pardavimo vietoje. Šilumos tiekėjas savo lėšomis įrengia atsiskaitomuosius šilumos apskaitos prietaisus bei rūpinasi jų eksploatavimu. Daugiabučiuose namuose atsiskaitomieji šilumos apskaitos prietaisai įrengiami šilumos pirkimo–pardavimo vietoje. Daugiabučiuose namuose, jeigu yra techninės galimybės ir vartotojai pageidauja, šilumos tiekėjai įrengia vartotojo bute ar kitose patalpose suvartotos šilumos apskaitos prietaisus tiekimo–vartojimo ribos vietoje. Šilumos energijos iš šilumnešio kiekio apskaitos prietaisų įrengimas ir tvarka, reikalavimai apskaitos mazge bei gyventojų butuose įrengtiems apskaitos prietaisams yra nustatyti Lietuvos Respublikos ūkio ministro 1999 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 424 patvirtintose Šilumos energijos ir šilumnešio kiekio apskaitos taisyklėse (Žin., 1999, Nr. 112-3270). Statybos techninis reglamentas STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“ nurodo reikalavimus dėl apskaitos prietaisų įrengimo vietos pas vartotojus.</p> <p>Gamtinių dujų suvartojimo apskaitą reglamentuoja Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2002 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. 43 patvirtintos Gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo taisyklės (Žin., 2002, Nr. 15-598; 2008, Nr. 58-2189). Jose nustatyta, kad gamtinių dujų tiekėjas savo lėšomis privalo įrengti ir eksploatuoti dujų apskaitos sistemas vartotojo valdose arba prie jo valdos ribų</p>
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė yra įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – 2002 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota

52 lentelė. Lengvatinio 9 proc. PVM tarifo aprašymas

Priemonės pavadinimas	11. LENGVATINIS 9% PVM TARIFAS
Kategorija	Finansinis instrumentas (mokesčio lengvata)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Gyvenamųjų pastatų sektorius Namų ūkiuose suvartojama 27% galutinės energijos (2007 m.)
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Gyvenamųjų namų renovacija ir apšiltinimas
Efektyvumas	Lengvatinis tarifas taikomas gyvenamųjų namų statybos, renovacijos, apšiltinimo paslaugoms, už kurias mokama valstybės ir savivaldybių biudžetu, valstybės teikiamų lengvatinių kreditų ir valstybės specialiųjų fondų lėšomis

Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Priemonė yra įgyvendinama. Įgyvendinimo pradžia – 2004 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

53 lentelė. Pelno mokesčio lengvatos aprašymas

Priemonės pavadinimas	12. PELNO MOKESČIO LENGVATA
Kategorija	Finansinis instrumentas (mokesčiai)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Įmonės
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Investicijos į ilgalaikį turtą, skirtą naujų, papildomų produktų gamybai ar paslaugų teikimui arba gamybos (ar paslaugų teikimo) pajėgumų didinimui, arba naujos gamybos (ar paslaugų teikimo) proceso įdiegimui, arba esamo proceso (jo dalies) esminiam pakeitimui, susijusiam su pažangių technologijų diegimu, didinant energijos vartojimo efektyvumą
Efektyvumas	Siekiant paskatinti įmones investuoti į naujas technologijas, tuo maksimaliai padidinant jų konkurencingumą ir energinį efektyvumą, sudaroma galimybė sumažinti už mokesčinį laikotarpį apskaičiuotą apmokestinamąjį pelną investicijoms patirtomis išlaidomis – iki 35% per mokesčinį laikotarpį apskaičiuotos apmokestinamojo pelno sumos
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Nauja priemonė (projektas). Įgyvendinimo pradžia – 2009 m. Įgyvendinimo pabaiga – 2013 m.

54 lentelė. Mokesčio už aplinkos teršimą lengvatos aprašymas

Priemonės pavadinimas	13. MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ LENGVATA
Kategorija	Finansinis instrumentas (mokesčio lengvata)
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Energijos vartotojai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių įgyvendinimas stacionariuose taršos šaltiniuose
Efektyvumas	Fiziniai ir juridiniai asmenys, įgyvendinantys aplinkosaugos priemones, mažinančias teršalų išmetimą į aplinką iš stacionarių taršos šaltinių ne mažiau kaip 5%, skaičiuojant nuo nustatyto didžiausios leistinos taršos normatyvo, nustatyta tvarka atleidžiami nuo mokesčio už tuos teršalus, kurių kiekis sumažinamas 5%, išskyrus atvejus, kai priemonei įgyvendinti yra naudojamos valstybės biudžeto lėšos, taip pat kai įgyvendinamos aplinkosaugos priemonės yra skirtos biokurui naudoti
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	n/a
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 2004 m. Įgyvendinimo pabaiga – nenustatyta

55 lentelė. Informacinės, švietėjiškos, mokomosios veiklos aprašymas

Priemonės pavadinimas	14. INFORMACINĖ, ŠVIETĖJIŠKA, MOKOMOJI VEIKLA
Kategorija	Informavimas
Regioninis taikymas	Nacionalinis lygmuo
Tikslinė grupė	Energijos vartotojai
Galutinio energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Energetikos įmonės privalo teikti informaciją energijos vartotojams apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų bei įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, energijos kainas bei energijos vartotojams teikiamas paslaugas. ▪ Teikiama informacinė, metodinė, organizacinė parama bendradarbiaujantiems Lietuvos ir ES verslo subjektams bei mokslo ir konsultacinėms institucijoms, dalyvaujantiems energijos vartojimo ir energijos išteklių vartojimo efektyvumui didinti skirtose ES programose. ▪ Konsultuojami, informuojami galutiniai energijos vartotojai, organizuojami jų mokymai energijos vartojimo efektyvumo didinimo temomis. ▪ Skelbiama informacija apie vykdomas programas, teikiamos konsultacijos ir rengiami mokymai, kaip pasinaudoti programų nustatytais priemonėmis. ▪ Organizuojamas informacinės medžiagos apie energijos išteklių ir energijos taupymą rengimas ir spausdinimas. ▪ Per televiziją ir radiją skleidžiamos energijos taupymo idėjos. ▪ Rengiamos konferencijos, seminarai, konkursai, parodos, kurie stiprina šalies specialistų ir visuomenės gebėjimą efektyviau vartoti energijos išteklius ir energiją. ▪ Rekomendacijos dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo kriterijaus naudojimo, vykdant viešuosius pirkimus (projektas). ▪ Keitimasis energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžiais tarp valstybės sektoriaus įstaigų. ▪ Valstybės sektoriaus energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžių skelbimas visuomenės informavimo priemonėse. ▪ Energijos vartojimo audito visuomeniniuose pastatuose organizavimas ir atlikimas bei audito ataskaitoje rekomenduojamų priemonių įgyvendinimas. ▪ Energijos vartojimo vadybos organizavimas ir vykdymas viešosios paskirties pastatuose ir pramonėje. ▪ Finansinių priemonių sutarčių tarp potencialių energetinių paslaugų ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo pastatuose pirkėjų ir šių paslaugų teikėjų pavyzdys. <p>Detaliau žr. 3 priedą</p>
Efektyvumas	<p>Informacijos teikimas reglamentuotas šiais teisės aktais:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2224; 2007, Nr. 55-2124; 2008, Nr. 135-5228); ▪ Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 66-1984; 2004, Nr. 107-3964); ▪ Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 89-2743; 2007, Nr. 43-1626); ▪ Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas (Žin., 2003, Nr. 51-2254; 2007, Nr. 130-5259); ▪ Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (Žin., 1996, Nr. 32-788; 2001, Nr. 101-3597); ▪ Nacionalinė energetikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos

	<p>Seimo 2007 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. X-1046 (Žin., 2007, Nr. 11-430);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443 (Žin., 2006, Nr. 54-1956); ▪ Lietuvos būsto strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60 (Žin., 2004, Nr. 13-387); ▪ Daugiabučių namų modernizavimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213 (Žin., 2004, Nr. 143-5232; 2005, Nr. 78-2839; 2008, Nr. 36-1282); ▪ Informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 4-136 (Žin., 2004, Nr. 75-2598; 2008, Nr. 72-2777)
Jei žinoma: planuojami metiniai energijos sutaupymai 2010 m. ir 2016 m.	–
Įgyvendinimo stadija ir tikslus periodas	<p>Įgyvendinama priemonė. Įgyvendinimo pradžia – 1996 m. Įgyvendinimo pabaiga – neribota</p>

VI. PRIEMONĖS, APIE KURIAS REIKALAUJAMA PATEIKTI ATASKAITĄ DIREKTYVOJE

Direktyvos 14 straipsnyje reikalaujama, kad energijos efektyvumo veiksnių planuose būtų aprašytos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės, kurių planuojama imtis siekiant įgyvendinti Direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje ir 7 straipsnio 2 dalyje numatytas nuostatas dėl išskirtinio valstybės sektoriaus vaidmens ir informacijos bei patarimų galutiniams vartotojams teikimo.

Vykdamas Direktyvos nuostatas, numatoma eilė priemonių energijos vartojimo efektyvumui viešajame sektoriuje didinti. Įgyvendinamos ir planuojamos įgyvendinti priemonės išdėstytos 56–68 lentelėse. Detalesni priemonių aprašymai išdėstyti Veiksnių plano 5.2.2 skyriuje ir 3 priede.

I. DIREKTYVOS 5 STRAIPSNIS DĖL VIEŠOJO SEKTORIAUS

Direktyvos 5 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad viešasis sektorius šios direktyvos kontekste vaidintų pavyzdinį vaidmenį. Tuo tikslu jos turi rodyti pavyzdį ir prirėmus apie viešojo sektoriaus veiksmus tinkamai pranešti piliečiams ir (arba) įmonėms.

Valstybės narės turi užtikrinti, kad viešasis sektorius imtųsi energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių, svarbiausią dėmesį skirdamas ekonomiškai efektyvioms priemonėms, leidžiančioms sutaupyti didžiausią kiekį energijos per trumpiausią laiko tarpą. Tų priemonių imamasi atitinkamu nacionaliniu, regioniniu ir (arba) vietos lygiu, ir tai gali būti teisėkūros iniciatyvos ir (arba) savanoriški susitarimai ar kitos lygiaverčio poveikio schemos. Nepažeidžiant nacionalinių ir Bendrijos viešųjų pirkimų teisės aktų:

— naudojamos bent dvi priemonės iš Direktyvos VI priede nustatyto sąrašo,

— valstybės narės prisideda prie šio proceso paskelbdamos energijos vartojimo efektyvumo ir energijos taupymo gaires ir galimu konkursų dėl viešųjų pirkimų vertinimo kriterijumi nustatydamas energijos vartojimo efektyvumą.

Valstybės narės turi palengvinti ir įgalinti keitimąsi geriausia praktika tarp valstybės sektoriaus įstaigų, pavyzdžiui dėl viešųjų pirkimų praktikos, nukreiptos į efektyvų energijos vartojimą tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu.

Lietuvoje įgyvendinamos programos ir fondai, susiję su energijos vartojimo efektyvumo didinimu viešojo sektoriaus pastatuose, išvardinti 56 lentelėje. Šios programos numatytos vykdyti 2003–2020 metų laikotarpyje ir skirtos atnaujinti mokslo, studijų institucijų, kultūros centrų, bibliotekų, muziejų, įkalinimo įstaigų ir kitų viešosios paskirties įstaigų, kurių steigėjai yra valstybė arba savivaldybės, pastatams. Atnaujinus pastatus užtikrinamas efektyvus energijos vartojimas, įvykdomi esminiai statinio reikalavimai, sumažinamos pastatų eksploataavimo išlaidos.

Įgyvendinant šias programas rekomenduojama bei siekiant gauti paramą iš ES struktūrinės paramos strategijos 2007–2013 m. laikotarpiu pagal Sanglaudos veiksmų programos priemones „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ ir „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ – privaloma atlikti pastato energijos vartojimo auditą vadovaujantis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 4-184 patvirtinto Išsamiojo energijos, energijos išteklių ir šalto vandens vartojimo audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose metodika. Energijos vartojimo auditas įvertina energijos nuostolius pastatuose, pateikia pagrįstą energijos taupymo priemonių planą energijos nuostoliams sumažinti bei reikalingas investicijas tų priemonių įgyvendinimui.

Be išvardintų finansinių instrumentų energijos vartojimo efektyvumo didinimui viešajame sektoriuje yra numatytos savanoriškų susitarimų ir jungtinių instrumentų kategorijos priemonės. Viena iš tokių priemonių – Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa (Veiksmų plano 12 ir 58 lentelės), kurioje apibrėžiama Žaliojo pirkimo sąvoka, kai atlikdama viešuosius pirkimus, perkančioji organizacija įtraukia vieną ar kelis aplinkosaugos kriterijus į viešojo pirkimo sąlygas, pasirinkdama prekes, paslaugas ir darbus ne tik pagal jų kainą ir kokybę, bet ir daromą mažesnę poveikį aplinkai vienoje, keliose ar visose produkto būvio fazėse. Šia priemone skatinamas energetiškai efektyvesnių prekių pirkimas. Siekiant tinkamai įgyvendinti Nacionalinę žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programą, Lietuvos Respublikos aplinkos ministras 2008 m. kovo 3 d. įsakymu Nr. D1-122 patvirtino Žaliųjų pirkimų mokymo programą, kurios tikslas suteikti valstybės tarnautojams, atsakingiems už viešųjų pirkimų vykdymą, žinias ir gebėjimus, reikalingus tinkamai atlikti žaliuosius pirkimus. Žaliųjų pirkimų mokymo programoje išdėstomas mokymo planas, numatomi mokymo dalykai, kurie leis susipažinti su Žaliųjų pirkimų politika, organizavimo teisiniais klausimais, produktų grupėmis, aplinkos apsaugos kriterijų sąrašu.

Be to, viešajam sektoriui nustatytas reikalavimas pirkti energetiškai efektyvias prekes (Veiksmų plano 57 lentelė). Atliekant prekių, nurodytų Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame sąraše, viešuosius pirkimus, šių prekių specifikacijose privaloma nustatyti energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus. Viena iš sąraše numatytų prekių – energetiškai efektyvios fluorescencinės lempos, kurios turėtų pakeisti neefektyvias kaitrines lemputes ir apie 5 kartus sumažinti elektros energijos sąnaudas apšvietimui.

Įgyvendinant Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programą, vykdoma informavimo, švietimo ir konsultavimo veikla, rengiami ir išleidžiami leidiniai energijos išteklių ir energijos efektyvaus naudojimo bei vietinių, atsinaujinančiųjų ir atliekinių energijos išteklių platesnio naudojimo klausimais, rengiami seminarai, konferencijos, konkursai, dalyvaujama televizijos ir radijo laidose.

Sėkmingesniai ir spartesniai projektų įgyvendinimui, skatinant naujų projektų atsiradimą, priimtas Energetikos įstatymo 2, 4, 6, 16, 17, 21, 27, 28 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 7¹ straipsniu įstatymas (Žin., 2008, Nr. 135-5228), kuriame numatytos tokios priemonės, kaip keitimasis patirtimi efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo srityje tarp valstybės institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu.

56 lentelė. Programų ir fondų, susijusių su energijos vartojimo efektyvumo didinimu viešojo sektoriaus pastatuose, aprašymas

Pavadinimas	1. PROGRAMOS IR FONDAI, SUSIJĘ SU ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMU VIEŠOJO SEKTORIAUS PASTATUOSE
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 13–25 lentelėse
Teisės akto pavadinimas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priemonės „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ projektų finansavimo sąlygų aprašas, Priemonės „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ projektų finansavimo sąlygų aprašas, Priemonės „Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektai, atitinkantys Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento 1.2 priemonės „Energinis tiekimo stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas“ naudos ir kokybės vertinimo kriterijus“ projektų finansavimo sąlygų aprašas, patvirtinti Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 4-265; 2. Lietuvos 2004–2006 metų bendrasis programavimo dokumentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935; 3. Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučių atnaujinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 1 d. nutarimu Nr. 843; 4. Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1230; 5. Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 17 d. nutarimu Nr. 1454; 6. Įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo sąlygų humanizavimo 2004–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 619; 7. Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785; 8. Mokyklų tobulinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. 759; 9. Mokslo ir studijų institucijų renovavimo ir rekonstravimo 2007–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. ISAK-2456; 10. Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 275; 11. Specialioji programa „Energinis taupymo priemonių įgyvendinimas“, pertvarkyta iš Energinis taupymo fondo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 26 d. nutarimu Nr. 1849; 12. Valstybės institucijų pastatų energijos taupymo investicijų programa pagal 2002 m. spalio 28 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Šiaurės investicijų banko sutartį dėl paskolos; 13. Atitinkamos 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 metų

	savivaldybių švietimo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinės ir kitos paskirties statinių statybos, rekonstravimo, remonto ir materialinio aprūpinimo programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 425, 2004 m. balandžio 19 d. nutarimu Nr. 449, 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 595, 2006 m. gegužės 29 d. nutarimu Nr. 481, 2007 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 720, 2008 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 694
Nuoroda į oficialų paskelbimą	1. „Valstybės žinios“, 2008-06-27, Nr. 73-2839; 2. „Valstybės žinios“, 2004-08-06, Nr. 123-4486; 3. „Valstybės žinios“, 2006-09-05, Nr. 94-3699; 4. „Valstybės žinios“, 2005-11-19, Nr. 137-4919; 5. „Valstybės žinios“, 2002-09-18, Nr. 92-3943; 6. „Valstybės žinios“, 2004-05-24, Nr. 85-3081; 7. „Valstybės žinios“, 2006-08-12, Nr. 88-3470; 8. „Valstybės žinios“, 2002-05-31, Nr. 54-2130; 9. „Valstybės žinios“, 2007-01-11, Nr. 4-174; 10. „Valstybės žinios“, 2007-03-24, Nr. 34-1238; 11. „Valstybės žinios“, 2002-11-29, Nr. 114-5096; 12. — 13. Atitinkamai: „Valstybės žinios“, 2003-04-11, Nr. 35-1480; 2004-04-21, Nr. 58-2059; 2005-06-02, Nr. 69-2474; 2006-05-31, Nr. 61-2192; 2007-07-19, Nr. 80-3237; 2008-07-22, Nr. 83-3298
Įsigaliojimo data	1. 2008-06-28; 2. 2004-08-07; 3. 2006-09-06; 4. 2005-11-20; 5. 2002-09-19; 6. 2004-05-27; 7. 2006-08-13; 8. 2002-06-01; 9. 2007-01-12; 10. 2007-03-25; 11. 2002-11-30; 12. — 13. Atitinkamai 2003-04-12; 2004-04-22; 2005-06-03; 2006-06-01; 2007-07-20; 2008-07-23

57 lentelė. Reikalavimo pirkti energetiškai efektyvias prekes aprašymas

Pavadinimas	2. REIKALAVIMAS PIRKTI ENERGETIŠKAI EFEKTYVIAS PREKES
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 27 lentelėje
Teisės akto pavadinimas	Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimas „Dėl Prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų šioms prekėms sąrašo patvirtinimo“
Nuoroda į oficialų paskelbimą	„Valstybės žinios“, 2006-08-12, Nr. 121-4600
Įsigaliojimo data	2008-10-22

58 lentelė. Žaliųjų pirkimų aprašymas

Pavadinimas	3. NACIONALINĖ ŽALIŲJŲ PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 28 lentelėje

Teisės akto pavadinimas	1. Nacionalinė žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimu Nr. 804; 2. Produktų, kurių viešiesiems pirkimams nuo 2008 m. taikytini aplinkos apsaugos kriterijai (1-oji produktų grupė), sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. D1-697; 3. Žaliųjų pirkimų mokymo programa
Nuoroda į oficialų paskelbimą	1. „Valstybės žinios“, 2007-08-18, Nr. 90-3573; 2. „Valstybės žinios“, 2007-12-29, Nr. 138-5692; 3. „Valstybės žinios“, 2008-03-06, Nr. 27-995
Įsigaliojimo data	1. 2007-08-19; 2. 2007-12-30; 3. 2008-03-07

59 lentelė. Rekomendacijų dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo kriterijaus naudojimo, vykdant viešuosius pirkimus, aprašymas

Pavadinimas	4. REKOMENDACIJOS DĖL ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO KRITERIJAU NAUDOJIMO, VYKDANT VIEŠUOSIUS PIRKIMUS
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 5 punkte
Teisės akto pavadinimas	Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijų, patvirtintų Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1S-53 (Žin., 2006, Nr. 113-4329), pakeitimas
Nuoroda į oficialų paskelbimą	Projektas
Įsigaliojimo data	2008 m. IV ketvirtis

60 lentelė. Keitimosi energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžiais tarp valstybės sektoriaus įstaigų aprašymas

Pavadinimas	5. KEITIMASIS ENERGIJOS IR ENERGIJOS IŠTEKLIŲ EFEKTYVAUS VARTOJIMO GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAIS TARP VALSTYBĖS SEKTORIAUS ĮSTAIGŲ
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 6 punkte
Teisės akto pavadinimas	Energetikos įstatymo 2, 4, 6, 16, 17, 21, 27, 28 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 7 ¹ straipsniu įstatymas
Nuoroda į oficialų paskelbimą	„Valstybės žinios“, 2008-11-25, Nr. 135-5228
Įsigaliojimo data	2009-01-01

61 lentelė. Valstybės sektoriaus energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžių skelbimo visuomenės informavimo priemonėse aprašymas

Pavadinimas	6. VALSTYBĖS SEKTORIAUS ENERGIJOS IR ENERGIJOS IŠTEKLIŲ EFEKTYVAUS VARTOJIMO GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIŲ SKELBIMAS VISUOMENĖS INFORMAVIMO PRIEMONĖSE
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 6 punkte

Teisės akto pavadinimas	Energetikos įstatymo 2, 4, 6, 16, 17, 21, 27, 28 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 7 ¹ straipsniu įstatymas
Nuoroda į oficialų paskelbimą	„Valstybės žinios“, 2008-11-25, Nr. 135-5228
Įsigaliojimo data	2009-01-01

62 lentelė. Energijos vartojimo auditų visuomeniniuose pastatuose bei audito ataskaitoje rekomenduojamų priemonių įgyvendinimo organizavimo ir atlikimo aprašymas

Pavadinimas	7. ENERGIJOS VARTOJIMO AUDITŲ VISUOMENINIUOSE PASTATUOSE BEI AUDITO ATASKAITOJE REKOMENDUOJAMŲ PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO ORGANIZAVIMAS IR ATLIKIMAS
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 7 punkte
Teisės akto pavadinimas	Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443
Nuoroda į oficialų paskelbimą	„Valstybės žinios“, 2006-05-16, Nr. 54-1956
Įsigaliojimo data	2006-05-17

63 lentelė. Viešojo sektoriaus darbuotojų konsultavimo, informavimo ir mokymo energijos vartojimo efektyvumo didinimo klausimais aprašymas

Pavadinimas	8. VIEŠOJO SEKTORIAUS DARBUOTOJŲ KONSULTAVIMAS, INFORMAVIMAS IR MOKYMAS ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO KLAUSIMAIS
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 4 punkte
Teisės akto pavadinimas	1. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas; 2. Nacionalinė energetikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. X-1046; 3. Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443
Nuoroda į oficialų paskelbimą	1. „Valstybės žinios“, 2002-06-07, Nr. 56-2224; 2007-05-19, Nr. 55-2124; 2008-11-25, Nr. 135-5228; 2. „Valstybės žinios“, 2007-01-26, Nr. 11-430; 3. „Valstybės žinios“, 2006-05-16, Nr. 54-1956
Įsigaliojimo data	1. 2002-07-01, 2007-05-19, 2009-01-01; 2. 2007-01-27; 3. 2006-05-16

II. DIREKTYVOS 7 STRAIPSNIS DĖL INFORMAVIMO

Direktyvos 7 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad informacija apie energijos vartojimo efektyvumo mechanizmus ir finansines bei teises struktūras, sukurtas siekiant nacionalinio orientacinio energijos sutaupymo tikslo, būtų skaidri ir plačiai paskleista tarp atitinkamų rinkos dalyvių.

Valstybės narės turi užtikrinti, kad bus imtasi aktyvesnių priemonių skatinti energijos galutinio vartojimo efektyvumą. Jos turi sudaryti tinkamas sąlygas ir skatinti rinkos operatorius teikti galutiniams vartotojams daugiau informacijos ir patarimų apie energijos galutinio vartojimo efektyvumą.

Igyvendinant šią Direktyvos nuostatą, nustatyti reikalavimai energetikos įmonėms teikti informaciją apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms, taip pat konsultuoti galutinius energijos vartotojus, organizuoti jų mokymus energijos vartojimo efektyvumo didinimo temomis.

Siekiant įgyvendinti įvairias programas, susijusias su energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimu viešajame sektoriuje, programų nuostatose įpareigojama skelbti informaciją apie vykdomas programas ir teikti konsultacijas bei rengti mokymus, kaip pasinaudoti programų nustatytomis priemonėmis, teikti informacinę metodinę organizacinę paramą bendradarbiaujantiems Lietuvos ir ES verslo subjektams bei mokslo ir konsultaciniais subjektams, organizuoti informacinės medžiagos apie energijos ir energijos išteklių taupymą rengimą ir leidybą, per televiziją ir radiją skleisti taupymo idėjas, skleisti informaciją apie projektų, didinančių energijos vartojimo efektyvumą, finansavimo galimybes.

64 lentelė. Reikalavimo energetikos įmonėms teikti informaciją apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms aprašymas

Pavadinimas	1. REIKALAVIMAS ENERGETIKOS ĮMONĖMS TEIKTI INFORMACIJĄ APIE EFEKTYVŲ ENERGIJOS IŠTEKLIŲ IR ENERGIJOS VARTOJIMĄ ENERGIJOS VARTOTOJAMS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 1 punkte
Teisės akto pavadinimas	1. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas; 2. Informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 4-136
Nuoroda į oficialų paskelbimą	1. „Valstybės žinios“, 2002-06-07, Nr. 56-2224; 2007-05-19, Nr. 55-2124; 2008-11-25, Nr. 135-5228; 2. „Valstybės žinios“, 2004-05-05, Nr. 75-2598; 2008-06-26, Nr. 72-2777
Įsigaliojimo data	1. 2002-07-01, 2007-05-19, 2009-01-01; 2. 2004-05-06, 2008-06-27

65 lentelė. Teikimo informacinės, metodinės, organizacinės paramos bendradarbiaujantiems Lietuvos ir ES verslo subjektams bei mokslo ir konsultacinėms institucijoms, dalyvaujantiems energijos vartojimo ir energijos išteklių vartojimo efektyvumui didinti skirtose ES programose, aprašymas

Pavadinimas	2. TEIKTI INFORMACINĘ, METODINĘ, ORGANIZACINĘ PARAMĄ BENDRADARBIJANTIEMS LIETUVOS IR ES VERSLO SUBJEKTAMS BEI MOKSLO IR KONSULTACINĖMS INSTITUCIJOMS, DALYVAUJANTIEMS ENERGIJOS VARTOJIMO IR ENERGIJOS IŠTEKLIŲ VARTOJIMO EFEKTYVUMUI DIDINTI SKIRTOSE ES PROGRAMOSE
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 2 punkte
Teisės akto pavadinimas	Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443
Nuoroda į oficialų paskelbimą	„Valstybės žinios“, 2006-05-16, Nr. 54-1956
Įsigaliojimo data	2006-05-17

66 lentelė. Konsultavimo, informavimo galutinių energijos vartotojų, organizavimo jų mokymų energijos vartojimo efektyvumo didinimo temomis aprašymas

Pavadinimas	3. KONSULTUOTI, INFORMUOTI GALUTINIUS ENERGIJOS VARTOTOJUS, ORGANIZUOTI JŲ MOKYMUS ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO TEMOMIS
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 4 punkte
Teisės akto pavadinimas	1. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas; 2. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas; 3. Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas; 4. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas; 5. Nacionalinė energetikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. X-1046; 6. Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443; 7. Lietuvos būsto strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60; 8. Informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 4-136
Nuoroda į oficialų paskelbimą	1. „Valstybės žinios“, 2002-06-07, Nr. 56-2224; 2007-05-19, Nr. 55-2124; 2008-11-25, Nr. 135-5228 2. „Valstybės žinios“, 2000-08-04, Nr. 66-1984; 2004-07-10, Nr. 107-3964; 3. „Valstybės žinios“, 2003-05-28, Nr. 51-2254; 2007-12-11, Nr. 130-5259; 4. „Valstybės žinios“, 2000-10-25, Nr. 89-2743; 2007-04-19, Nr. 43-1626; 5. „Valstybės žinios“, 2007-01-26, Nr. 11-430; 6. „Valstybės žinios“, 2006-05-16, Nr. 54-1956; 7. „Valstybės žinios“, 2004-01-24, Nr. 13-387; 8. „Valstybės žinios“, 2004-05-05, Nr. 75-2598; 2008-06-26, Nr. 72-2777
Įsigaliojimo data	1. 2002-07-01, 2007-05-19, 2009-01-01; 2. 2001-01-01, 2004-07-10; 3. 2003-07-01, 2008-01-01; 4. 2001-01-01, 2007-04-19; 5. 2007-01-27; 6. 2006-05-16; 7. 2004-01-25; 8. 2004-05-06, 2008-06-27

67 lentelė. Skelbimo informacijos apie vykdomas programas, teikimo konsultacijų ir rengimo mokymų, kaip pasinaudoti programų nustatytais priemonėmis, aprašymas

Pavadinimas	4. SKELBTI INFORMACIJĄ APIE VYKDOMAS PROGRAMAS, TEIKTI KONSULTACIJAS IR RENGTI MOKYMUS, KAIP PASINAUDOTI PROGRAMŲ NUSTATYTOMIS PRIEMONĖMIS
Tinkamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 3 punkte
Teisės akto pavadinimas	1. Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos

	<p>Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443;</p> <p>2. Daugiabučių namų modernizavimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213;</p> <p>3. Lietuvos būsto strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60;</p> <p>4. Lietuvos būsto strategijos įgyvendinimo 2004–2006 metų priemonių planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 1145;</p> <p>5. Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1230;</p> <p>6. Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučių atnaujinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 1 d. nutarimu Nr. 843;</p> <p>7. Įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo sąlygų humanizavimo 2004–2009 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 619;</p> <p>8. Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785</p>
Nuoroda į oficialų paskelbimą	<p>1. „Valstybės žinios“, 2006-05-16, Nr. 54-1956;</p> <p>2. Valstybės žinios, 2004-09-25, Nr. 143-5232; 2005-06-23, Nr. 78-2839; 2008-03-29, Nr. 36-1282;</p> <p>3. „Valstybės žinios“, 2004-01-24, Nr. 13-387;</p> <p>4. „Valstybės žinios“, 2004-09-10, Nr. 137-4996;</p> <p>5. „Valstybės žinios“, 2005-11-19, Nr. 137-4919;</p> <p>6. „Valstybės žinios“, 2006-09-05, Nr. 94-3699;</p> <p>7. „Valstybės žinios“, 2004-05-24, Nr. 85-3081;</p> <p>8. „Valstybės žinios“, 2006-08-04, Nr. 88-3470</p>
Įsigaliojimo data	<p>1. 2006-05-16;</p> <p>2. 2004-09-26, 2005-06-24, 2008-03-30;</p> <p>3. 2004-01-25;</p> <p>4. 2004-09-11;</p> <p>5. 2005-11-20;</p> <p>6. 2006-09-05;</p> <p>7. 2004-05-27;</p> <p>8. 2006-08-13</p>

68 lentelė. Informacijos apie energijos išteklių ir energijos taupymą rengimo ir skleidimo organizavimo bei informacijos apie energijos vartojimo efektyvumą didinančių projektų finansavimo galimybes skleidimo aprašymas

Pavadinimas	5. ORGANIZUOTI INFORMACINĖS MEDŽIAGOS APIE ENERGIJOS IŠTEKLIŲ IR ENERGIJOS TAUPYMĄ RENGIMĄ IR SPAUSDINIMĄ; PER TELEVIZIJĄ IR RADIJĄ SKLEISTI ENERGIJOS TAUPYMO IDĖJAS; RENGTI KONFERENCIJAS, SEMINARUS, KONKURSUS, PARODAS, KURIE STIPRINA ŠALIES SPECIALISTŲ IR VISUOMENĖS GEBĖJIMĄ EFEKTYVIAU VARTOTI ENERGIJOS IŠTEKLIUS IR ENERGIJĄ; RENGTI IR SKLEISTI INFORMACIJĄ APIE ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMĄ DIDINANČIŲ PROJEKTŲ, FINANSAVIMO GALIMYBES
Tinkamos energijos vartojimo	Nurodyta Veiksmų plano 3 priedo 4 punkte

efektyvumo didinimo priemonės	
Teisės akto pavadinimas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas; 2. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas; 3. Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas; 4. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas; 5. Nacionalinė energetikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. X-1046; 6. Nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443; 7. Lietuvos būsto strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60; 8. Informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 4-136
Nuoroda į oficialų paskelbimą	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Valstybės žinios“, 2002-06-07, Nr. 56-2224; 2007-05-19, Nr. 55-2124; 2008-11-25, Nr. 135-5228; 2. „Valstybės žinios“, 2000-08-04, Nr. 66-1984; 2004-07-10, Nr. 107-3964; 3. „Valstybės žinios“, 2003-05-28, Nr. 51-2254; 2007-12-11, Nr. 130-5259; 4. „Valstybės žinios“, 2000-10-25, Nr. 89-2743; 2007-04-19, Nr. 43-1626; 5. „Valstybės žinios“, 2007-01-26, Nr. 11-430; 6. „Valstybės žinios“, 2006-05-16, Nr. 54-1956; 7. „Valstybės žinios“, 2004-01-24, Nr. 13-387; 8. „Valstybės žinios“, 2004-05-05, Nr. 75-2598; 2008-06-26, Nr. 72-2777
Įsigaliojimo data	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2002-07-01, 2007-05-19, 2009-01-01; 2. 2001-01-01, 2004-07-10; 3. 2003-07-01, 2008-01-01; 4. 2001-01-01, 2007-04-19; 5. 2007-01-27; 6. 2006-05-16; 7. 2004-01-25; 8. 2004-05-06, 2008-06-27

VII. ATSAKINGOS INSTITUCIJOS IR ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO STEBĖSENA

I. UŽ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMĄ ATSAKINGOS INSTITUCIJOS

Siekiant užsibrėžtų energijos vartojimo efektyvumo didinimo šalies mastu tikslų, Lietuvoje už energijos vartojimo efektyvumo didinimą yra paskirtos atskiros institucijos ir numatyta jų atsakomybė.

Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme nustatytos institucijų atsakomybės ribos energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityje.

Lietuvos Respublikos ūkio ministerija pagal kompetenciją rengia ir tvirtina teisės aktus, reglamentuojančius energetikos objektų ir įrenginių efektyvaus naudojimo klausimus. Taip pat ši ministerija turi teisę nustatyti efektyvumo reikalavimus ir efektyvumo kontrolės tvarką:

- karšto vandens katilams;
- katilams ir kitiems energijos išteklius vartojantiems įrenginiams, kurių nominali šilumos galia didesnė kaip 0,4 MW;
- buitiniams prietaisams, kurie vartoja energiją;

- pastatuose įrengtiems šildymo katilams, kurių vardinė atiduodamoji galia yra ne mažesnė kaip 20 kW, ir šildymo sistemoms, kuriose tokie katilai įrengti, bei oro kondicionavimo sistemoms, kurių vardinė atiduodamoji galia yra didesnė už 12 kW.

Be to, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija atlieka ir kitas įstatymais nustatytas arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavestas funkcijas, kurios yra susijusios su energijos vartojimo efektyvumo didinimu.

Energetikos įstatymo 2, 4, 6, 16, 17, 21, 27, 28 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 7¹ straipsniu įstatyme (Žin., 2008, Nr. 135-5228) nustatyta, kad Lietuvos Respublikos ūkio ministerija taip pat nustato energijos vartojimo pastatuose, technologiniuose procesuose ir įrenginiuose audito atlikimo tvarką ir sąlygas, tvirtina šio audito atlikimo metodikas ir savanoriškų susitarimų sudarymo tvarką ir sudaro su energetikos įmonėmis savanoriškus susitarimus. Nustato energijos vartojimo pastatuose, technologiniuose procesuose ir įrenginiuose auditą atliekančių specialistų rengimo ir atestavimo tvarką. Taip pat Lietuvos Respublikos ūkio ministerija įpareigota organizuoti keitimąsi patirtimi efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo srityje tarp valstybės institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu.

Igyvendinant Direktyvos 5 straipsnį, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 8 d. nutarimas Nr. 1023 „Dėl Prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašo patvirtinimo“. Šiame nutarime Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai pavesta kas trejus metus peržiūrėti prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų šioms prekėms sąrašą ir prireikus pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei projektą dėl jo pakeitimo.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija kartu su Lietuvos Respublikos ūkio ministerija rengia ir teikia rekomendacijas dėl energijos išteklių vartojimo.

Taip pat Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija siekia sudaryti palankias sąlygas šalies gyventojams būstui modernizuoti, mažinant energijos sąnaudas, reglamentuoja pastatų atitvarų šilumines charakteristikas, pastatų energinio naudingumo sertifikavimą ir rengia pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei dėl paramos būstui modernizuoti, mažinant energijos sąnaudas.

Minėtame Energetikos įstatymo 2, 4, 6, 16, 17, 21, 27, 28 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 7¹ straipsniu įstatyme nustatyta, kad Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija:

- rengia energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo transporto objektuose programas ir koordinuoja jų įgyvendinimą;
- teikia rekomendacijas ir įgyvendina priemones, didinančias energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą transporto objektuose;
- nustato energijos vartojimo transporto objektuose (išskyrus statinius) audito atlikimo tvarką ir sąlygas, tvirtina šio audito atlikimo metodikas;
- nustato energijos vartojimo transporto objektuose (išskyrus statinius) auditą atliekančių specialistų rengimo ir atestavimo tvarką;
- vykdo informavimo ir švietėjišką veiklą, skatinančią transporto objektuose efektyviai naudoti energijos išteklius ir energiją.

Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai, nustatant valstybės reguliuojamas kainas, būtina numatyti energijos efektyvumą, vietinių ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių vartojimą, viešuosius interesus atitinkančių įpareigojimų vykdymą.

Minėtame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl Prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašo patvirtinimo“ Viešųjų pirkimų tarnybai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavesta papildyti galiojančias Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijas, vienu iš viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo kriterijų nustatant energijos vartojimo efektyvumą; vykdyti minėto nutarimo įgyvendinimo stebėseną, kaupiant statistikos

duomenis apie atliktus prekių, nurodytų nutarimu patvirtintame sąraše, pirkimus stebėsenos informacinėje sistemoje; suvestinius statistikos duomenis pateikti Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai.

Valstybinė energetikos inspekcija prie Ūkio ministerijos nustatyta tvarka kontroliuoja energetikos objektų ir įrenginių energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumą.

Valstybinė ne maisto produktų inspekcija prie Ūkio ministerijos vykdo rinkos priežiūrą, siekiant, kad visi juridiniai asmenys ir (ar) filialai (tarp jų užsienio valstybių) ir visi fiziniai asmenys (tarp jų užsienio valstybių) laikytųsi Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų reglamentuojamų produktų ženklavimo reikalavimų.

Valstybės įmonė Energetikos agentūra pagal kompetenciją įgyvendina Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo programą ir jos priemonių planą. Ši įmonė taip pat atlieka efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo propagavimo ir informacinį darbą bei vykdo įstatymų nustatytas arba Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos pavestas funkcijas, susijusias su energijos vartojimo efektyvumo didinimu.

Šalies energetikos įmonės, kaip numatyta minėtame Energetikos įstatyme, dalyvauja rengiant ir plėtojant efektyvaus energijos tiekimo, skirstymo, perdavimo planus. Jos vykdo veiklą tokiu būdu, kad užtikrintų efektyvią energijos gamybą, tiekimą, perdavimą ir skirstymą. Energetikos įmonės taip pat energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms teikia informaciją apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą.

Lietuvos savivaldybės dalyvauja rengiant švietėjiškas visuomenės informavimo priemones, padedančias efektyviai vartoti energiją ir energijos išteklius. Be to, savivaldybės įgyvendina energijos vartojimo efektyvumo didinimo programas.

Šalies mokymo įstaigų kompetencijai priklauso tai, kad į energetikos objektus, įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų mokymosi programas būtų įtraukti efektyvaus energijos bei energijos išteklių vartojimo klausimai.

II. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO STEBĖSENA

Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme nustatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliotos institucijos, vykdydamos valstybinį energetikos valdymą, nustato energijos išteklių ir energijos efektyvaus vartojimo stebėsenos tvarką.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymu, įgyvendindama Nacionalinę energetikos strategiją ir Direktyvos nuostatas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2008 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 692 (Žin., 2008, Nr. 83-3296) patvirtino Efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo stebėsenos taisykles (toliau – Taisyklės). Taisyklės nustato pastatų, technologinių procesų, įrenginių ar transporto objektų, kuriuose įdiegtos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės ir kurioms įdiegti skirta finansinė parama iš valstybės institucijų įgyvendinamų energijos vartojimo efektyvumo didinimo programų, stebėsenos atlikimo reikalavimus. Nutarimu pavesta Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai parengti ir patvirtinti valstybės mastu sutaupyto energijos kiekio skaičiavimo taisykles bei rekomenduota savivaldybėms dalyvauti efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo stebėsenoje.

Stebėsenos procese dalyvauja programų finansinę paramą gaunantys asmenys (dalyviai fiksuoja rodiklius ir sukaupia duomenis), valstybės institucijos ar įstaigos, administruojančios valstybės institucijų įgyvendinamas programas (programų administratoriai surenka informaciją ir ją įtraukia į stebėsenos valstybės mastu ataskaitą) ir Lietuvos Respublikos ūkio ministerija (atlieka rodiklių vertinimą, stebėsenos valstybės mastu apibendrinimą, prognozavimą, ataskaitos parengimo organizavimą ir parengia Lietuvos Respublikos Vyriausybei programų apžvalgą).

2008 m. atliekamas taikomasis mokslinis tyrimas ir rengiami teisės aktų (metodikų) projektai, skirti valstybės mastu įvertinti energijos vartojimo efektyvumo didėjimą ir sutaupyta energijos kiekį dėl atskiruose šalies ūkio sektoriuose ir atskirose energetikos veiklos

sirtyse (gamyba, transportavimas, galutinis suvartojimas) įgyvendinamų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių.

Energijos efektyvumo veiksmų plano
1 priedas

KURO DEGIMO ŠILUMOS VERTĖS

Lentelė. Energijos išteklių žemutinės kuro degimo šilumos vertės

Eil. Nr.	Energijos išteklius	Žemutinė kuro degimo šiluma, tne/kg
1.	Akmens anglis	0,60
2.	Rusvosios anglis	0,35
3.	Durpės	0,28
4.	Durpių briketai	0,36
5.	Koksas ir puskoksis	0,70
6.	Malkos ir medienos atliekos	0,342
7.	Žemės ūkio atliekos	0,35
8.	Medžio anglis	0,651
9.	Bioetanolis	0,884
10.	Biodyzelinas	0,884
11.	Biodujos	0,48
12.	Gamtinės dujos	1,176
13.	Skalūnų alyva	0,932
14.	Mazutas	0,955
15.	Dyzelinas	1,022
16.	Automobilių benzinas	1,05
17.	Suskystintos naftos dujos	1,11
18.	Naftos koksas	0,73
19.	Gazoliai	1,022

Energijos efektyvumo veiksmų plano
2 priedas

ŠILUMOS PERDAVIMO KOEFICIENTŲ VERTĖS IR ŠILUMINĖS ENERGIJOS SUVARTOJIMO NORMOS

2.1 lentelė. Pastatų atitvarų norminės šilumos perdavimo koeficiento U_N , $W/(m^2K)$, ir ilginių šiluminių tiltelių šilumos perdavimo koeficiento Y_N , $W/(m K)$, vertės pagal statybos techninį reglamentą STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. D1-156 (Žin., 2005, Nr. 100-3733)

Atitvaros rūšis	Gyvenamieji pastatai	Negyvenamieji pastatai	
		viešosios paskirties	pramonės
Stogai	$U_N=0,16 \times k^*$	$U_N=0,20 \times k$	$U_N=0,25 \times k$
Perdangos, kurios ribojasi su išore			
Šildomų patalpų atitvaros, kurios ribojasi su gruntu	$U_N=0,25 \times k$	$U_N=0,30 \times k$	$U_N=0,40 \times k$
Perdangos virš nešildomų rūšių ir pogrindžių			
Sienos	$U_N=0,20 \times k$	$U_N=0,25 \times k$	$U_N=0,30 \times k$
Langai ir kitos skaidrios atitvaros	$U_N=1,6 \times k$	$U_N=1,6 \times k$	$U_N=1,9 \times k$
Durys, vartai	$U_N=1,6 \times k$	$U_N=1,6 \times k$	$U_N=1,9 \times k$
Ilginiai šiluminiai tilteliai	$Y_N=0,18 \times k$	$Y_N=0,20 \times k$	$Y_N=0,25 \times k$

* $k=20/(q_i-q_e)$ – temperatūros pataisa, q_i – patalpų vidaus oro temperatūra, °C; q_e – šildymo sezono vidutinė išorės oro temperatūra arba gretimos patalpos projektinė vidaus oro temperatūra, °C. Kai patalpos vidaus oro projektinė temperatūra $q_i = 20^\circ\text{C}$, o išorės – $q_e = 0^\circ\text{C}$, tada $k = 1$.

2.2 lentelė. Norminės atitvarų šilumos perdavimo koeficiento U , $W/(m^2 \times K)$, ir ilginių šiluminių tiltelių šilumos perdavimo koeficiento Y , $W/(m \times K)$, vertės pagal statybos techninių reikalavimų reglamentą STR 2.05.01:1999 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 117 (Žin., 1999, Nr. 41-1297)

Atitvaros	Gyvenamųjų namų	Viešosios paskirties pastatų	Pramonės pastatų
	U_N norminė vertė, W/m^2K		
Stogai	$0,18 \times k$	$0,2 \times k$	$0,25 \times k$
Perdangos, besiribojančios su išore	$0,18 \times k$	$0,2 \times k$	$0,25 \times k$
Perdangos ir grindys	$0,26 \times k$	$0,3 \times k$	$0,4 \times k$
Sienos	$0,26 \times k$	$0,3 \times k$	$0,4 \times k$
Langai ir durys	$1,9 \times k$	$1,9 \times k$	$1,9 \times k$
Ilginiai šiluminiai tilteliai	$Y_N \leq 0,18 \times k$	$Y_N \leq 0,2 \times k$	$Y_N \leq 0,25 \times k$

2.3 lentelė. Gyvenamųjų, visuomeninių ir pramonės pastatų sienų norminės šilumos perdavimo koeficiento k , $W/(m^2K)$, vertės pagal respublikines statybos normas RSN 143-92 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos 1992 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 97 (Žin., 1994, Nr. 22-367; 1995, Nr. 95-2143)

Sienos konstrukcijos tipas	k , $W/(m^2K)$		
	Vidaus patalpų temperatūra, °C		
	$t_i \geq 18$	10–17	5–9
Vienasluoksnės	0,5	0,6	0,7
Palengvinto mūro	0,6	0,7	0,8
Daugiasluoksnės (svoris daugiau kaip 200 kg/m^2)	0,3	0,42	0,5
Lengvos karkasinės ir „sendvič“ tipo (svoris iki 200 kg/m^2) ir kt.	0,28	0,36	0,43

2.4 lentelė. Gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų stogų norminės šilumos perdavimo koeficiento k , $W/(m^2K)$, vertės pagal respublikines statybos normas RSN 143-92 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos 1992 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 97 (Žin., 1994, Nr. 22-367; 1995, Nr. 95-2143)

Stogo konstrukcijos tipas	k, W/(m ² K)	
	Vidaus patalpų temperatūra, °C	
	t _v ≥ 18	10–17
Sutapdintas stogas su gelžbetonio plokščių pagrindu	0,25	0,31
Sutapdintas stogas iš lengvų laikančių konstrukcijų (armocemento, metalo arba kitu paklotu)	0,22	0,27
Pastogės perdenginės (pastogė nešildoma)	0,21	0,26
Šlaitinis stogas (pastogė šildoma)	0,24	0,29

2.5 lentelė. Visų tipų pastatų rūšio ir pogrindžio perdenginių norminės šilumos perdavimo koeficiento k , $W/(m^2K)$, vertės pagal respublikines statybos normas RSN 143-92 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos 1992 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 97 (Žin., 1994, Nr. 22-367; 1995, Nr. 95-2143)

Perdenginio konstrukcijos tipas	k, W/(m ² K)	
	iki 1995-12-31	nuo 1996-01-01
Nešildomo rūšio, pogrindžio perdenginės, kai temperatūrų skirtumas tarp rūšio ir I aukšto patalpų $\Delta t = (5 \div 13)^\circ C$ $\Delta t \geq 14^\circ C$	0,75	0,5
	0,65	0,4
Perdenginys virš pravažiavimo	0,26	0,26

2.6 lentelė. Apšildomų pramonės pastatų stogų norminės šilumos perdavimo koeficiento k , $W/(m^2K)$, vertės pagal respublikines statybos normas RSN 143-92 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos 1992 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 97 (Žin., 1994, Nr. 22-367; 1995, Nr. 95-2143)

Stogo konstrukcijos tipas	k, W/(m ² K)		
	Vidaus patalpų temperatūra, °C		
	t _v ≥ 18	10–17	5 ≤ t _v ≤ 9
Sutapdintas stogas su gelžbetoninių plokščių pagrindu	0,25	0,31	0,37
Sutapdintas stogas iš lengvų laikančių konstrukcijų (armocemento, metalo, medžio arba kitu paklotu)	0,22	0,27	0,32
Stogai-terasos, kai papildomos apkrovos viršija 300 kg/m ²	0,50	0,60	0,65

2.7 lentelė. Grindų norminės šilumos perdavimo koeficiento k , $W/(m^2K)$, vertės pagal respublikines statybos normas RSN 143-92 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos 1992 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 97 (Žin., 1994, Nr. 22-367; 1995, Nr. 95-2143)

Perdenginio konstrukcijos tipas	k, W/(m²K)
Grindys ant grunto	0,3
Grindys virš grunto su oro sluoksniu, nesusiekiančiu su lauko oru	0,28

2.8 lentelė. Pastatų durų, langų ir vartų norminės šilumos perdavimo koeficiento k, W/(m²/K), vertės pagal respublikines statybos normas RSN 143-92 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos 1992 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 97 (Žin., 1994, Nr. 22-367; 1995, Nr. 95-2143)

Atitvaros tipas	k, W/(m²K)	
	Vidaus patalpų temperatūra, °C	
	t_v ≥ 18	t_v < 18
Langai		
Gyvenamųjų pastatų, ligoninių, klinikų, dispanserių ir kitų gydymo įstaigų, vaikų įstaigų pastatų langai	1,90	2,80
Kitų visuomeninių pastatų, pramonės įmonių pagalbinių patalpų langai	1,9	2,95
Gamybinių pastatų langai	1,9	2,95
Durys		
Išorinės pastatų durys	2,0	3,30
Vidinės pastatų durys, kai temperatūros tarp patalpų skirtumas $\Delta t \geq 10^{\circ}\text{C}$	2,0	3,30
Vartai	2,0	3,30

2.9 lentelė. Gyvenamųjų pastatų šildomų patalpų bendro ploto vieneto šiluminės energijos suvartojimo per šildymo sezoną normos (kWh/m²) pagal respublikines statybos normas RSN 143-92 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos statybos ir urbanistikos ministerijos 1992 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 97 (Žin., 1994, Nr. 22-367; 1995, Nr. 95-2143)

Panašaus šiluminio režimo pastatų grupė	Bendras šildomas plotas, m²	Šiluminės energijos suvartojimo per šildymo sezoną norma, kWh/m²
Vienbučiai, vienaukščiai namai	60–120	195
Vieno–dviejų aukštų, įskaitant mansardas, namai	100–250	170
Vieno–trijų aukštų, įskaitant mansardas, sudėtingos formos ir išvystyto tūrio, vienbučiai namai	180–400	160
Dviejų aukštų blokuoti namai	250–550	150
Daugiabučiai 3–4 aukštų namai	500–1800	135
Daugiabučiai 5 aukštų namai	1500–4000	130
Daugiabučiai 9–12 aukštų bokštiniai namai	2500–5000	125

INFORMACINĖ, ŠVIETĖJIŠKA, MOKOMOJI VEIKLA

1. Reikalavimas energetikos įmonėms teikti informaciją energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų bei įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, energijos kainas bei energijos vartotojams teikiamas paslaugas.

Energetikos įstatymo 2, 4, 6, 16, 17, 21, 27, 28 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 7¹ straipsniu įstatyme (Žin., 2008, Nr. 135-5228) nustatyta, kad Lietuvos Respublikos ūkio ministerija organizuoja keitimąsi patirtimi efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo srityje tarp valstybės institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu.

Įgyvendinant 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, panaikinančios Tarybos direktyvą 93/76/EEB (OL 2006 L 114, p. 64), (toliau – Direktyva) 13 straipsnio 3 dalį, Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. 4-263 (Žin., 2008, Nr. 72-2777) buvo pakeistos Informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 4-136 (Žin., 2004, Nr. 75-2598), išdėstant jas nauja redakcija. Minėtų taisyklių tikslas – užtikrinti valstybės institucijoms, įstaigoms ir trečiosioms šalims (galutiniai energijos vartotojai, savivaldybės, Europos Sąjungos institucijos ir įstaigos) teisę gauti iš energetikos įmonių ir energetikos veikla užsiimančių fizinių asmenų su energetikos veikla susijusią informaciją ir nustatyti šios informacijos teikimo tvarką. Taisyklės nustato su energetikos veikla susijusios informacijos teikimo tvarką, kiekį bei sąlygas, klausejų, teikėjų ir trečiųjų šalių santykius. Taisyklės taikomos energetikos įmonėms, energetikos veikla užsiimantiems fiziniams asmenims, valstybės institucijoms ir įstaigoms bei atitinkamoms trečiosioms šalims.

Šilumos, elektros ir dujų įmonės savo veikimo teritorijoje pagal kompetenciją galutiniams energijos vartotojams teikia informaciją apie:

- galutiniams energijos vartotojams tiekiamą energiją ir teikiamas paslaugas;
- energijos tiekimo sutarčių sudarymo principus ir galutinių energijos vartotojų teises;

- energijos kainas ir tarifus;
- saugų ir efektyvų energetikos objektų bei įrenginių naudojimą;
- statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius;
- efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą.

Šilumos, elektros ir dujų įmonės viešai paskelbia telefonų numerius ir elektroninio pašto adresus, kuriais galutiniai energijos vartotojai gali kreiptis dėl pirmiau nurodytos informacijos.

Šilumos, elektros ir dujų tiekimo įmonės, turinčios valstybės institucijų išduotas licencijas vykdyti atitinkamą veiklą, galutiniam energijos vartotojui ir, jeigu energija teikiama daugiabučiam namui, daugiabučio namo savininkų bendrijai arba jį administruojančiai institucijai aiškia ir suprantama forma kartu su sąskaita, jeigu sutartyje nėra nustatyta kitokios atsiskaitymo (apmokėjimo) tvarkos, arba atskirai raštu ar elektroniniu paštu priklausomai nuo to, kokia forma vartotojas gauna atsiskaitymo dokumentus, arba internetinėse savitarnos svetainėse mažiausia vieną kartą per metus pateikia:

- galutinio energijos vartotojo suvartotos energijos palyginimą su tos pačios vartotojų grupės mažiausiu ir vidutiniu galutinio energijos vartotojo energijos suvartojimu. Teikiamo mažiausio ir vidutinio galutinio energijos vartotojo energijos suvartojimas esant

galimybei perskaičiuojamas, įvertinant energijos vartojimui įtaką darančius veiksnius, nepriklausančius nuo galutinio energijos vartotojo elgsenos ir veiksmų, pavyzdžiui, klimatinės sąlygas, pastatų naudojimo valandas ir pan. Energijos tiekimo įmonė kartu su palyginimu pateikia lyginamų galutinių energijos vartotojų apibūdinimą;

- galutinio energijos vartotojo už atsiskaitomąjį laikotarpį suvartoto energijos kiekio ir jo per tą patį praėjusių metų laikotarpį suvartotų energijos kiekių palyginimą, esant galimybei nurodant parametrus, lemiančius energijos suvartojimą. Šio palyginimo teikti neprivaloma, jeigu teisės aktai nenustato sąskaitų teikimo.

Šilumos, elektros ir dujų įmonės bei mažmeninės prekybos naftos produktais įmonės galutiniams energijos vartotojams kartu su sąskaita, sutartyse, kvituose ar kitokia forma ir, esant galimybei, įmonės interneto svetainėje teikia organizacijų, institucijų, įstaigų ir įmonių kontaktinę informaciją, įskaitant tinklalapių adresus, kuriuose galima rasti informacijos apie energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, galutinių energijos vartotojų suvartojamos energijos palyginimą ir (arba) energiją naudojančios įrangos technines specifikacijas ir pan.

Informaciją galutiniams energijos vartotojams rekomenduojama teikti bet kuriuo iš šių būdų:

- rengti, leisti ir platinti brošiūras, lankstinukus, skrajutes, plakatus ir kitus informacinius leidinius;
- surengti konferencijų, seminarų, paskaitų, susitikimų;
- rengti radijo ir televizijos laidas, diskusijas ir (arba) dalyvaujant jose;
- rengti ir teikti straipsnius žiniasklaidos priemonėms;
- naudoti elektronines informavimo bei kitas priemones.

Galutiniams energijos vartotojams teikiamos informacijos kontrolę atlieka Valstybinė energetikos inspekcija prie Ūkio ministerijos.

2. Teikti informacinę, metodinę, organizacinę paramą bendradarbiaujantiems Lietuvos ir ES verslo subjektams bei mokslo ir konsultacinėms institucijoms, dalyvaujantiems energijos vartojimo ir energijos išteklių vartojimo efektyvumui didinti skirtose ES programose.

Vykdoma pagal bendradarbiaujančių ar siekiančių bendradarbiauti Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos verslo, mokslo, konsultacinių subjektų poreikį nurodytose Europos Sąjungos programose.

3. Skelbti informaciją apie vykdomas programas, teikti konsultacijas ir rengti mokymus, kaip pasinaudoti programų nustatytais priemonėmis.

Informaciją apie šalyje vykdomas su energijos vartojimo efektyvumu susijusias programas, kuriomis siekiama nacionalinio orientacinio energijos sutaupymo tikslo, ir konsultacijas kaip pasinaudoti programų nustatytais priemonėmis teikia už tų programų įgyvendinimą atsakingos institucijos:

Apie Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategijos 2007–2013 metų laikotarpiu pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 4 priemonių grupės „Energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo bei atsinaujinančių energijos išteklių vartojimo didinimas“ priemones:

- „Energijos gamybos efektyvumo didinimas“,
  - „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“,
  - „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ ir
  - „Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektai, atitinkantys BPD 1.2 priemonės naudos ir kokybės vertinimo kriterijus“,
- teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.ukmin.lt> Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.

Apie Nacionalinės energetikos strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2007 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. X-1046 (Žin., 2007, Nr. 11-430), įgyvendinimo programą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.ukmin.lt> Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.

Apie Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443 (Žin., 2006, Nr. 54-1956), ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.ukmin.lt> Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.

Apie Lietuvos būsto strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60 (Žin., 2004, Nr. 13-387), ir Lietuvos būsto strategijos įgyvendinimo 2004–2006 metų priemonių plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 1145 (Žin., 2004, Nr. 137-4996), įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.am.lt> Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.

Apie Daugiabučių namų modernizavimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213 (Žin., 2004, Nr. 143-5232; 2005, Nr. 78-2839; 2008, Nr. 36-1282), ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėse viešoji įstaiga Būsto ir urbanistinės plėtros agentūra – <http://www.bkagentura.lt> ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija – <http://www.am.lt>.

Apie Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. 1230 (Žin., 2005, Nr. 137-4919), ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.smm.lt> Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Apie Mokyklų tobulinimo programą (C komponentas) ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėse viešoji įstaiga Centrinės projektų valdymo agentūra – <http://www.cpva.lt> ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija – <http://www.mtp.smm.lt>.

Apie Valstybės organizacijų pastatų energijos taupymo programą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.cpva.lt> viešoji įstaiga Centrinės projektų valdymo agentūra.

Apie MATRA, ES direktyvų įgyvendinimo programą, teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.cpva.lt> viešoji įstaiga Centrinės projektų valdymo agentūra.

Apie 2003–2006 metų mokslo ir studijų įstaigų renovavimo, rekonstravimo programą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.cpva.lt> viešoji įstaiga Centrinės projektų valdymo agentūra.

Apie Savivaldybių infrastruktūros plėtros programą (2000–2004 metai) teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.cpva.lt> viešoji įstaiga Centrinės projektų valdymo agentūra.

Apie Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučių atnaujinimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 1 d. nutarimu Nr. 843 (Žin., 2006, Nr. 94-3699), ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.smm.lt> Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Apie Įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo sąlygų humanizavimo 2004–2009 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 619 (Žin., 2004, Nr. 85-3081), ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.kalejimudepartamentas.lt> Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos.

Apie Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785 (Žin., 2006, Nr. 88-3470), ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje Lietuvos Respublikos kultūros ministerija – <http://www.muza.lt>.

4. Konsultuoti, informuoti galutinius energijos vartotojus, organizuoti jų mokymus energijos vartojimo efektyvumo didinimo temomis ir organizuoti informacinės medžiagos apie energijos išteklių ir energijos taupymą rengimą ir spausdinimą; per televiziją ir radiją skleisti energijos taupymo idėjas; rengti konferencijas, seminarus, konkursus, parodas, kurie stiprina šalies specialistų ir visuomenės gebėjimą efektyviau vartoti energijos išteklius ir energiją; rengti ir skleisti

informaciją apie energijos vartojimo efektyvumą didinančių projektų finansavimo galimybes.

Įgyvendinant Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo programą, vykdoma informavimo, švietimo ir konsultavimo veikla, kurios metu parengta ir išleista daugiau kaip 50 įvairių leidinių energijos išteklių ir energijos efektyvaus naudojimo bei vietinių, atsinaujinančiųjų ir atliekinių energijos išteklių platesnio naudojimo klausimais, surengta daugiau kaip 40 seminarų, konferencijų, konkursų, rengiamos arba dalyvaujama televizijos ir radijo laidose, rengiama informacija spaudai.

Buvo pagaminti ir išplatinti suvenyrai su Daugiabučių namų modernizavimo programos simbolika ant kepuraičių, marškinėlių, rašiklių, raktų pakabukų, metrų, gulsčiukų ir pan. Minėta informavimo, švietimo ir konsultavimo veikla skirta šalies gyventojams ir atskiroms jų grupėms: moksleiviams, studentams, specialistams.

Taip pat sukurtos integruotos į įvairių mokomųjų dalykų programas moksleivių mokymo programos „Energinis išteklių ir energijos taupymas, šiltas ir ekologiškas būstas“ projektas bei metodinė medžiaga ir rekomendacijos minėtai programai įgyvendinti. Programa įteikta Švietimo ir mokslo ministerijai įteisinimui nustatyta tvarka.

Parengtos rekomendacijos savivaldybėms, kaip šviesti, informuoti ir agituoti visuomenę, kad būtų efektyviai vartojami energijos ištekliai ir energija. Taip pat parengtos rekomendacijos energetikos įmonėms, kaip pagal kompetenciją teikti informaciją energijos vartotojams apie energetikos veiklą, taip pat efektyvų bei saugų energijos išteklių ir energijos naudojimą energetikos objektuose ir įrenginiuose.

Viešosios įstaigos Būsto ir urbanistinės plėtros agentūros darbuotojai parengė mokymų programas „Energetinės vadybos įdiegimas daugiabučiuose pastatuose“ ir „Daugiabučių pastatų energinio sertifikavimo įgyvendinimas“, pagal kurias buvo apmokyti gyvenamųjų namų savininkai; daugiabučių namų bendrijos; fiziniai asmenys, įgalioti valdyti ir prižiūrėti daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektus pagal jungtinės veiklos sutartį; įmonės, įgalios administruoti daugiabučių namų bendrąją nuosavybę.

2006–2007 metais Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos užsakymu Lietuvos Respublikos daugiabučių namų savininkų bendrijų federacija surengė daugiabučių namų savininkų bendrijų valdymo ir veiklos administravimo darbuotojų mokymus. Apmokyti 886 daugiabučių namų savininkų bendrijų valdymo ir veiklos administravimo darbuotojai ir suinteresuoti asmenys.

5. Rekomendacijos dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo kriterijaus naudojimo, vykdant viešuosius pirkimus (projektas).

Įgyvendinant Direktyvos 5 straipsnį, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašo patvirtinimo“. Šiame nutarime Viešųjų pirkimų tarnybai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavesta papildyti Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo rekomendacijas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2006 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1S-53 (Žin., 2006, Nr. 113-4329), vienu iš viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo kriterijumi nustatant energijos vartojimo efektyvumą, ir minėtų rekomendacijų pakeitimus suderinti su Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.

6. Keitimasis energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžiais tarp valstybės sektoriaus įstaigų ir valstybės sektoriaus energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžių skelbimas visuomenės informavimo priemonėse.

Energetikos įstatymo 2, 4, 6, 16, 17, 21, 27, 28 straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 7¹ straipsniu įstatyme nustatyta, kad Lietuvos Respublikos ūkio ministerija organizuoja keitimąsi patirtimi efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo srityje tarp valstybės institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu.

7. Energijos vartojimo audito visuomeniniuose pastatuose organizavimas ir atlikimas bei audito ataskaitoje rekomenduojamų priemonių įgyvendinimas.

Įgyvendinant 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, jos 12 straipsnį, Lietuvos Respublikos ūkio ministras 2008 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 4-184 patvirtino Išsamiojo energijos, energijos išteklių ir šalto vandens vartojimo audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose metodiką (Žin., 2008, Nr. 55-2097). Ši metodika nustato energijos, energijos išteklių ir šalto vandens vartojimo audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose etapus ir audito ataskaitos parengimą. Išsamiojo energijos, energijos išteklių ir šalto vandens vartojimo audito tikslas – įvertinti esamą pastato atitvarų ir statinio inžinerinių sistemų būklę, nustatyti veiksnius, lemiančius energijos, energijos išteklių ir šalto vandens sąnaudas, parinkti ir rekomenduoti tinkamas priemones, kurių įgyvendinimas leis sumažinti ne tik pastato energijos, energijos išteklių ir šalto vandens sąnaudas, bet ir pagerinti komfortines sąlygas, padidinti pastato arba pastato dalių gyvavimo trukmę.

Įgyvendinant įvairias programas, skirtas didinti energijos vartojimo efektyvumą, yra atliekami energijos vartojimo auditai. Kaip pavyzdžius galima paminėti Daugiabučių namų modernizavimo programą, kurią įgyvendinant buvo atlikta apie 720 auditų, įgyvendinant 2003–2006 metų mokslo ir studijų įstaigų renovavimo, rekonstravimo programą, atlikta per 120 auditų.

Numatyta, kad pareiškėjai, nurodyti Valstybės projektu, siūlomų finansuoti iš Europos Sąjungos fondų lėšų pagal priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“, sąraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 4-328 (Žin., 2008, Nr. 89-3572), ir gausiantys lėšų iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategijos 2007–2013 metų laikotarpiu pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“, turės atlikti per 130 auditų, o pagal priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektai, atitinkantys BPD 1.2 priemonės naudos ir kokybės vertinimo kriterijus“, jau atlikta per 120 auditų.

Taip pat auditai bus atliekami siekiant gauti lėšų pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“.

Atlikti energijos vartojimo auditus reikalaujama, norint gauti finansinę paramą iš energijos vartojimo efektyvumo didinimo programų.

8. Finansinių priemonių sutarčių tarp potencialių energetinių paslaugų ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo viešajame ir privačiame sektoriuje pirkėjų ir šių paslaugų teikėjų pavyzdžiai.

Įgyvendinant Direktyvos 9 straipsnio 2 dalį ir siekiant paskatinti energijos vartotojus sudaryti sutartis su energetinių paslaugų teikėjais dėl energijos vartojimo efektyvumo, Lietuvos Respublikos ūkio ministras 2008 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 4-511 (Žin., 2008, Nr. 130-5000) patvirtino sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo pastatuose pavyzdinę formą. Patvirtinta sutarties forma galės būti naudojama sudarant sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo tarp pastatų savininkų (arba jų interesus atstovaujančių įgaliotųjų atstovų) ir energetines paslaugas teikiančių juridinių asmenų.

Sutartimi energetines paslaugas teikiančias juridiniai asmenys garantuos, kad dėl jų įgyvendintų sutartyje numatytų energijos taupymo priemonių pastatuose bus sutaupomas sutartas energijos išteklių ir (arba) energijos kiekis. Paslaugas gausiantys asmenys mokės jų teikėjui už suteiktas energijos taupymo paslaugas, o mokėjimo dydis bus lygus per sutartą praėjusį laikotarpį sutaupyto energijos išteklių ir (arba) energijos kiekio kainai. Jei sutaupytas energijos išteklių ir (arba) energijos kiekis bus mažesnis nei sutarta, paslaugas gaunančių asmenų mokamas mokėstis už paslaugas bus sumažinamas dydžiu, lygiu paslaugas gausiančių asmenų turėtų išlaidų ir pajamų dėl sutaupyto energijos išteklių ir (arba) energijos kiekio skirtumui. Jei sutaupytas energijos išteklių ir (arba) energijos kiekis bus didesnis nei sutarta, atsiradusios lėšos atiteks paslaugas teikiantiems asmenims.